

Diakonian tutkimus

Journal for the Study of
Diaconia

DTS | Diakonian
tutkimuksen seura

Diakonian tutkimus -aikakauskirjan toimitus

Päätoimittajat/Editors

Professori, dosentti

Heikki Hiilamo

heikki.hiilamo@vid.no, puhelin 040 358 7203

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

TT

Anna Sofia Salonen

anna.s.salonen@helsinki.fi

Toimittajat / Editorial Team

TT, AmO

Tiina Ikonen

tiina.h.ikonen@helsinki.fi

Professori (ma.), sosiaalityö

Marjaana Seppänen

marjaana.seppanen@helsinki.fi, puhelin 02 941 24586, 050 448 9118

TT

Anna Sofia Salonen

anna.s.salonen@helsinki.fi

Taitto/Layout: Christian Seppänen

ISSN 1796-5675

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

SISÄLLYS

Abstracts 3

Pääkirjoitus

Heikki Hiilamo Diakonian maisteriohjelma?..... 5

Artikkelit

🔗 **Katri Suhonen** Hiljainen tieto kirkon kehitysvammaistyössä 8
🔗 **Esko Ryökäs** Diakonit ja saarna 36

Kirjoitukset

Mari Stenlund Sielunhoitoterapian asema terapian kentällä ja evankelis-luterilaisessa kirkossa 54
Ulla Siirto ja Hanna Niemi Tutkimusta yhteisvoimin: Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin 67
Suvi-Maria Saarelainen Emerging Adults Searching for a Meaning in Life after Cancer 73

Kirjallisuus

Gothóni, Ralli & Siirto, Ulla (toim.): Pakolaisuudesta kotiin (Minttu Väisänen) 79
Hoppania, Hanna-Kaisa & Karsio, Olli & Näre, Lena & Olakivi, Antero Sointu, Liina & Vaittinen, Tiina & Zechner, Minna: Hoivan arvoiset. Vaiva yhteiskunnan ytimessä (Susanna Rieppo) 81
Saari, Juho (toim.): Yksinäisten Suomi (Mette Ranta) 83

Diakonian tutkimus 1/2017 kirjoittajat

Heikki Hiilamo
Professori, dosentti
VID Specialized University, Oslo
heikki.hiilamo@vid.no

Hanna Niemi
TM, kirkon alan lehtori,
psykoterapeutti
Diakonia-ammattikorkeakoulu
hanna.niemi@diak.fi

Mette Ranta
FT, tutkijatohtori
Jyväskylän yliopisto, psykologian
laitos
Helsingin yliopisto, kasvatustieteiden
osasto
mette.ranta@helsinki.fi

Susanna Rieppo
TM, tohtorikoulutettava
Helsingin yliopisto
susanna.rieppo@helsinki.fi

Esko Ryökäs
TT, YTL, dosentti, yliopistonlehtori
Itä-Suomen yliopisto
esko.ryokas@uef.fi

Suvi-Maria Saarelainen
TM, tohtorikoulutettava
Helsingin yliopisto
suvi.saarelainen@helsinki.fi

Mari Stenlund
TT, diakoni-sosionomi AMK,
postdoc-tutkija
mari.stenlund@helsinki.fi

Ulla Siirto
VTT, yliopettaja
Diakonia-ammattikorkeakoulu
ulla.siirto@diak.fi

Katri Suhonen
PsT, diakoni-sosionomi AMK
Kirkkohallitus / KJY
katri.suhonen@evl.fi

Minttu Väisänen
TM, tohtorikoulutettava
Helsingin yliopisto
minttu.vaisanen@helsinki.fi

ABSTRACTS

KATRI SUHONEN

The Tacit Knowledge in the Work with Mentally Disabled of Evangelical Lutheran Church of Finland

The purpose of the study was to collect experiential narratives and analyse the role of tacit knowledge in the work with the mentally disabled that is being carried out by pastors and diaconal employees of the Evangelical Lutheran Church of Finland. Tacit knowledge is subjective, unspoken and non-verbalised, experiential information that is tied to a certain situation and action. It is difficult to express or share it with other people. This study was part of the material production coordinated by the Church Council for the Church's accessibility programme. Altogether six pastors and diaconal employees carrying out work with the mentally disabled were involved in the study and the training trial. The data was collected through learning diaries, blogging and empowering photography. The data was analysed using the phenomenological psychological method present by Perttula (1993, 1995). The results indicated that, within a training context, it is possible to verbalise the tacit knowledge related to one's work. In their work with the mentally disabled, pastors and diaconal employees express tacit knowledge through narratives concerning their work. Tacit knowledge can be transferred through experiential narratives related to individual networks of meanings.

ESKO RYÖKÄS

Deacons and Preaching

In reforming the office of deacons in Finland and other countries, efforts have been made on the one hand to align deacons more closely with the original office and, on the other hand, to create a link with other ministries in the Church. This article looks at the extent to which, at various times, the deacon's official duties included preaching. In the period of the New Testament deacons are known to have participated in duties relating to proclamation. Although the primary role of deacons was not to preach, in particular circumstances and in addition to their normal tasks, the deacons' mission included occasional preaching. Later, conditions are known to have applied:

thus a bishop might simply ask a deacon to preach on a particular occasion, or he might grant an individual deacon the right to preach on a regular basis. For many centuries preaching remained the responsibility of the bishop, but in the sixth century, if a priest was not available, deacons could be instructed to read sermons of Church Fathers during worship. In the Middle Ages, some deacons were famous for their sermons, and the rite of ordination included preaching among duties of deacons. Nonetheless, preaching was not a normal role for deacons. Much the same situation continued in the Reformation churches: in spite of new doctrinal emphases and of a new understanding of the role of deacons, they continued to support pastoral endeavours and sometimes preached. In the 19th century, new attitudes developed with the emergence of the deacons of charity. These did not preach, although occasional exceptions are known from Sweden and Finland. The latest ecumenical development suggests that preaching might again become part of the deacon's role. This could be especially appropriate today when Churches are looking back to models of earlier centuries.

Diakonian maisteriohjelma?

Vuoden 2019 alussa Tampereella aloittaa Uusi yliopisto. Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu yhdistyvät. Tämä on näkyvin osoitus suomalaisen erikoisuuden eli yliopistot ja ammattikorkeakoulut (amk) erottavan duaalimallin purkautumisesta. Muutosta vauhdittaa myös Helsingin yliopistossa valmisteltu uudistus, joka kulkee nimellä Iso Pyörä. Se tekee selvän eron kandi- ja maisteriohjelmien välillä. Tulevaisuudessa on täysin mahdollista, että amk:t alkavat tuottaa kandidatkintoja ja yliopistot keskittyä maisteri- ja tutkijakoulutukseen. Mitä tämä tarkoittaisi diakoniakoulutukselle?

Diakoniakoulutukselle oli tärkeä askel päästä mukaan amk-uudistukseen vuonna 1996. Diakin perustamisen seurauksena opistotasoinen koulutus nousi amk-tasolle. Tuolloin Suomessa tehtiin vakavia yrityksiä erityisen diakoniatieteen luomiseksi (Henttonen, 1997). Tähän kehitys valitettavasti on kuitenkin pysähtynyt, eivätkä uudet aloitteet ole edenneet toivotulla tavalla. Diakonian jääminen yliopistokoulutuksen ulkopuolelle on heijastunut kielteisesti niin diakonian tutkimukseen kuin diakonia-alan opiskelijoiden ammattiasemaan.

Siinä missä 1800-luvun diakonissalaitoksissa alkunsa saaneista ammattiteita hoitotiede on vakiinnuttanut asemansa myös suomalaisessa akateemisessa maailmassa, on diakonia tieteenä tai oppiaineena vailla asemaa. Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa ei ole diakonian opetusta. Diakonian yliopistoprofilia ei virkanimiketasolla nostanut edes se, että teologikoulutus laajentui vuonna 2002 Joensuun yliopistoon (2010 alkaen Itä-Suomen yliopisto).

Diakoniakoulutuksen jääminen amk-tasolle on tarkoittanut sitä, ettei diakoniaa ei voi opiskella yliopistossa kandi- eikä maisteritasolla. Amk:na Diak ei ole voinut tarjota riittävää taloudellista tukea ja tutkimusympäristöä diakonian tutkimukselle. Itä-Suomen yliopistossa diakonian tutkimuksella ja opetuksella on vahva jalansija, vaikka diakonia ei näy oppiaineiden tai kurssien nimissä.

Amk:t ovat sinnikkäästi yrittäneet rakentaa päällekkäistä ammatillista koulutusjärjestelmää yliopistokoulutuksen rinnalle. Ikään kuin maisteritutkintoa vastaava ylempi amk-tutkinto ei ole kuitenkaan löytänyt paikkaansa sen paremmin koulutusjärjestelmässä kuin työelämässäkään. Yliopistot ovat päättäväisesti torjuneet aloitteet ammatillisista tohtoritutkinnoista.

Amk-tutkinnot tarjoavat periaatteessa väylän yliopisto-opintoihin. Todellisuudessa amk-opiskelijat joutuvat kuitenkin suorittamaan runsaasti täydentäviä opintoja, oli sitten kyse teologian tai sosiaalitieteiden opinnoista. Erityisesti merkille pantavaa on se, ettei sosiaalityössä vielääkään hyväksyttyä sosionomi- tai sosionomi ymk-tutkintoa sosiaalityöntekijän pätevyudeksi. Tutkinto ei ole löytänyt paikkaansa kirkossakaan.

Kirkon viroissa diakoniatyöntekijät ovat edelleen alisteisessa asemassa suhteessa yliopistokoulutuksen saaneisiin pappeihin (Pyykkö, 2011). Vuosikymmeniä valmisteltu diakonaatti on edelleen piirustuslaudalla, vaikka tutkimus diakonian viran alkuperästä on edennyt harppauksin (ks. esim. Esko Ryökkään artikkeli tässä numerossa). Nyt yliopisto- ja amk-koulutuksen yhdentyminen antaa uuden mahdollisuuden diakonia-alan koulutuksen ja koko profession kehittämiseen. Myös sote-uudistus tekee sosiaali- ja terveysalan osaamista yhdistävän diakoniakoulutuksen ja -tutkimuksen aikaisempaa ajankohtaisemmaksi.

Naapurimaat Ruotsi ja Norja tarjoavat kaksi erilaista etenemissuuntaa. Ruotsissa hiippakunnat valitsevat ehdokkaat diakonian virkoihin. Ehdokkaila on oltava korkeakoulu- tai yliopistotutkinto karitatiiviselta alalta, esimerkiksi terveydenhoidosta, sosiaalialalta tai psykologiasta. Tämän jälkeen kirkko järjestää diakonia-alan oppilaitoksissa ehdokkaille vuoden mittaisen koulutuksen. Mallin etuna on se, että kirkko saa käyttöönsä monipuolista osaamista diakonian eri tehtäviin. Haittapuolena on se, että kirkko joutuu itse maksamaan diakoniakoulutuksen. Tosin Suomessakin kirkkohallitus tukee jo nyt diakonia-alan koulutusta Diakissa.

Norjassa diakoniakoulutus on maisteritason tutkinto (myös alempitasois- ta koulutusta on). Diakonian maisterit ovat samalla viivalla teologian mais- tereiden kanssa. Malli on antanut mahdollisuuden kehittää myös diakonian tutkimusta ja vahvistaa diakonian asemaa itsenäisenä tieteenä (Dietrich ym., 2014, 2016; Nordstokke, 2011).

Norjan mallia olisi mahdollista kokeilla Suomessa perustamalla diako- nia-alan maisteriohjelma, joka sisältäisi teologisia ja yhteiskunnallisia, ennen muuta sosiaali-alojen, aineita. Yliopistojen koulutusrakenteet ovat nykyisin joustavia eli maisteriohjelmaan voi hyvin sisältyä eri tiedekuntien opetusta. Kun raja-aidat ovat kaatumassa myös ammattikorkeakoulujen suuntaan, voisi osan maisteriohjelman opinnoista suorittaa Diakissa. Kehitystä nopeuttaisi, jos ennen muuta evankelis-luterilainen kirkko mutta myös muut kristilliset kirkot, diakonialaitokset ja kristilliset järjestöt ilmaisivat tarpeensa ja tukensa maisteriohjelmalle.

Kirjallisuus

- Dietrich, S., Jørgensen, K., Korslien K. K., Nordstokke, K. (eds.) (2014). *Diakonia in a gender perspective*. Oxford: Regnum.
- Dietrich, S., Jørgensen, K., Korslien K. K., Nordstokke, K. (eds.) (2014). *Diakonia as Christian Social Practice. An Introduction*. Oxford: Regnum.
- Henttonen, K. (1998). *Voiko sen tehdä toisin- kin? Diakoniatieteen lähtökohdat ja valin- nat*. Lahden ammattikorkeakoulu.
- Nordstokke, K. (2011). *Liberating Diakonia*. Trondheim: Tapir Academic Press.
- Pyykkö, R. (2011). *Hengellisen ja maallisen rajalla. Kamppailu seurakuntien diakonia- työntekijöiden sosiaalisesta ja kulttuurisesta toimialueesta*. Tampere: Tampere Univer- sity Press.

➤ Hiljainen tieto kirkon kehitysvammaistyössä

Tiivistelmä

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa kokemuksesta ja selvittää, mitä hiljainen tieto on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kehitysvammaistyön pappien ja diakoniatyöntekijöiden työssä. Hiljainen tieto on yksilön subjektiivista, sanatonta ja sanoittamatonta, kokemuksellista tietoa, joka sitoutuu tilanteeseen ja toimintaan. Sitä on vaikeaa ilmaista tai jakaa muiden ihmisten kanssa. Tutkimus oli osa kirkon saavutettavuusohjelman materiaalityöntekijöiden, jota kirkkohallitus koordinoi. Tutkimuksessa ja koulutuskokeilussa oli mukana kuusi kehitysvammaistyön pappia ja kehitysvammaistyötä tekevää diakoniatyöntekijää. Tietoa saatiin oppimispäiväkirjatyöskentelyn, blogityöskentelyn sekä voimauttavien valokuvien kautta. Aineisto analysoitiin Peritulan (1993; 1995) fenomenologisen psykologian analyysimenetelmällä. Tulokset osoittivat, että työhön liittyvää sanatonta, hiljaista tietoa on mahdollista sanoittaa koulutus kontekstissa. Hiljainen tieto ilmenee kehitysvammaistyön pappien ja kehitysvammaistyötä tekevien diakoniatyöntekijöiden työssä erityisesti työstä kerrottavien kertomusten kautta. Hiljaisen tiedon on mahdollista välittyä yksilökohtaisten merkitysverkostojen kokemuksesta.

Hiljainen tieto

Kirkon työssä on olemassa viitekehys ja sellaisia pysyviä tietoja ja taitoja, joita työntekijät työssään tarvitsevat huolimatta ajan muuttumisesta. Kirkon työssä on arvokasta hiljaista tietoa, jota voidaan siirtää. (Suhonen, 2009; 2013, Kalske, 2011; Kantola, 2015.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa kokemuksesta ja selvittää, mitä hiljainen tieto on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kehitysvammaistyön pappien ja diakoniatyöntekijöiden työssä. Kirkon kehitysvammaistyössä on tapahtunut lyhyen ajan sisällä mittava sukupolvenvaihdos urauurtavien pappien jäädessä eläkkeelle ja uusien kehitysvammais-

työn pappien aloittaessa työssään. Työalaan liittyvää hiljaista tietoa on tärkeä pyrkiä tuomaan näkyväksi.

Tiedon ilmiötä tutkittaessa tieto voidaan jakaa eksplisiittiseen ja hiljaiseen tietoon. Tiedon voidaan katsoa olevan myös jatkumo, jonka toisessa päässä on hiljainen tieto ja toisessa eksplisiittinen tieto (Polanyi, 1966). Eksplisiittinen, sanoilla ilmaistavissa oleva tieto on tarkkaan määriteltyä sekä systemaattista. Sitä on mahdollista tallentaa, prosessoida, samoin kuin viestiä ja jakaa. Se esitetään usein kaavojen ja teorioiden muodossa sekä toimintaa ohjaavina sääntöinä. (Sternberg & Hedlund, 2002; Leonard & Insch, 2005; Nonaka & Krogh, 2009).

Hiljainen tieto on sanatonta ja sanoittamatonta tietoa, jonka vaikutus näkyy ihmisen toiminnassa, mutta jonka sisältöä ei ole mahdollista kuvata yksiselitteisesti. Se on persoonallista, ihmisen henkilökohtaiseen kokemukseen perustuvaa, subjektiivista, tilanteeseen ja toimintaan sitoutunutta tietoa. Ihminen tietää asioista aina omakohtaisella tavalla, tilanteista riippumatta. (Polanyi, 1962; 1966; Nonaka & Takeuchi, 1995; Nonaka, 2002.) Hiljaiseen tietämiseen liittyy intuitio ja kokemuksen myötä kehittynyt käytännön toiminnan älykkyys. Ihminen tietää enemmän kuin pystyy ilmaisemaan. (Polanyi, 1962; 1966; 1969.)

Hiljainen tieto on sosiaalista ja kulttuurista, sillä se on yhteydessä siihen toimintaympäristöön, missä tietämistä tapahtuu (Sternberg & Hedlund, 2002; Akbar, 2003; Kothari ym., 2011.) Esimerkiksi kirkossa puhutaan usein siitä, että täytyy osata puhua ”kirkkoa” välittääkseen ajatuksiaan eteenpäin. ”Kirkon” puhuminen on kirkon työhön liittyvää hiljaista tietoa siitä, kuinka asiat tulisi sanallisesti ilmaista.

Hiljainen tietäminen on kuvattu monitahoisena ilmiönä (Polanyi, 1962; 1966). Tiivistäen se ilmenee tietämisen kohteen kautta, tietämiseen liittyvässä kontekstissa. Hiljaisen tiedon voidaankin nähdä useimmiten liittyvän yksilön taitoihin. Se on kumulatiivista kokemusta, joka on muotoutunut useista sadoista toistuvista tilanteista, joissa tilanteet itsessään ovat aina hieman muutuneet (Berman ym., 2002).

Hiljaisen tiedon siirtäminen on haastavaa ja useissa tutkimuksissa se on kyseenalaistettu. On ajateltu, että sen olevan niin henkilökohtaista, ettei sitä voi siirtää muille. On myös vahvasti tutkimusnäyttöä siitä, että hiljainen tieto voisi siirtyä. Hiljaisen tiedon käsitteen luoja Polanyin (1962, 1966) mielestä kaikki tieto perustuu hiljaiseen tietoon. Hiljaisen tiedon kiistäminen johtaisi

Polanyin mukaan myös eksplisiittisen tiedon kyseenalaistamiseen, sillä ihminen tietää nimenomaan hiljaisen tiedon kautta, milloin eksplisiittiseen tietoon on mahdollista luottaa. Vaikka Polanyin ajatukset ovat luoneet hiljaisen tiedon tarkastelulle perustaa, hiljaista tietoa on tarkasteltu tutkijoiden toimesta hyvin erilaisista näkökulmista.

Tiedon johtamisen ja luomisen prosessin näkökulmasta Nonakan ja Takeuchin (1995) tutkimukset hiljaisesta tiedosta ovat olleet urauurtavia. Heidän tutkimuksensa ovat saavuttaneet vankan aseman tietojohdamisen teorioissa. Nonaka ja Takeuchi nojautuvat Polanyin (1962, 1966) teoriaan hiljaisesta tiedosta, vaikka heidän ajattelunsa poikkeaaakin Polanyin näkemyksistä. Nonakan ja Takeuchin mukaan hiljainen tieto on vain toistaiseksi artikuloimattomaa tietoa, joka on mahdollista muuttaa jaettavaan ja lopulta eksplisiittiseen muotoon. Polanyi näkee taas hiljaisen tiedon ja eksplisiittisen tiedon olevan saumattomasti toistensa yhteydessä, eikä suoranaisesti erotettavissa. Nonakan ja Takeuchin teorian lähtökohtana on ajatus siitä, että hiljainen ja eksplisiittinen tieto ovat erotettavissa toisistaan. Tiedon muunnosprosessi on heidän mukaansa luonteeltaan sosiaalinen, eli se tapahtuu yksilöiden välillä ja sen onnistuminen edellyttää aitoa kehittämisspyrkimystä. Organisatorisen tiedon luominen tapahtuu hiljaisen tiedon muuttumisessa eksplisiittiseksi tiedoksi ja eksplisiittisestä tiedosta taas hiljaiseksi tiedoksi.

Joidenkin mielestä hiljainen tieto on mitattavissa oleva asia (mm. Gavetti & Levinthal, 2000; Leonard & Insch, 2005). Hiljaista tietoa on tutkittu muun muassa psykologiassa hyödyntämällä tietokonesimulaatiota (Gavetti & Levinthal, 2000), tutkimalla persoonallisuuden eri ulottuvuuksia suhteessa hiljaiseen tietoon sekä sijoittamalla hiljaiseen tietoon liittyviä muuttujia erityisesti hiljaista tietämistä arvioiviin taulukoihin (Edwards & Schleicher, 2004). Huolimatta siitä että asiantuntijat ovat korostaneet hiljaisen tiedon olevan enemminkin moniulotteinen kuin yksiulotteinen konstruktio, hyvin harvat empiiriset tutkimukset ovat lopulta tarkastelleet tätä näkökulmaa. Erautin (2000) mielestä hiljaisen tiedon ongelmallisuus liittyykin kysymykseen, kuinka voidaan oikealla tavalla etsiä ja ilmaista sen olemusta.

Hiljaista tietoa on tarkasteltu myös viisauden näkökulmasta. Viisaus onkin eräs harvoista ihmisen vanhenemisen myötä kehittyvistä ominaisuuksista ja hiljainen tieto on usein yhdistetty viisauden lajina iäkkäisiin ihmisiin. Hiljaista tietoa tarvitaan erityisesti tilanteissa, joissa pyritään ratkaisemaan huonosti määriteltäviä elämän käytännöllisiä ongelmia. Tällaisille, ihmisen elä-

mässä merkityksellisinä näyttäytyville ongelmille ei ole vain yhtä ”oikeaa” ratkaisua, vaan useita vaihtoehtoja. Kokonaisuutena ongelmaa kokevan ihmisen hyväksyttävissä on erilaisia hyötyjä ja haittoja sisältäviä ratkaisuja (Ruoppila, 2013). Hiljaista tietoa näyttäisi kertyvän vaihtelevien elämäntilanteiden ja iän myötä, tilanteissa, joissa yksilö oppii kokemuksistaan (Suutama, 2004).

Tiedon siirtämiseen työpaikalla vaikuttavat tutkimusten mukaan vuoro-vaikutusilmapiiri ja toimintakäytännöt. Epäviralliset kokoukset ja kohtaamiset edistävät hiljaisen tiedon siirtymistä. Työstä kerrottavat kertomukset ovat eräänlaisia vertauskuvia työstä ja niiden avulla hiljainen tieto voi siirtyä. (Akbar, 2003.) Myös luottamuksella on tärkeä merkitys tiedon siirtymisessä (Leonard & Insch, 2005). Hiljainen tieto työssä on ammattilaisen työuran aikana kertyneen kokemuksen tuomaa tietoa, jossa on kyse kirjoittamattoman tiedon soveltamisesta käytännössä, esimerkiksi yllättävissä ongelmatilanteissa (Virtainlahti, 2006). Hiljainen tieto on tietoa ja kykyä hallita työtä (Imel, 2003). Se näkyy työtehtävien asiantuntevassa suorittamisessa sekä päätöksentekotilanteissa (Stenmark, 2002; Zhou, 2004). Hiljaiseen tietoon sisältyy työn tekninen toteuttaminen, intuitiivinen mutu-tuntuma työstä, taitavuus, asiantuntijuus, emootiot ja uskomukset. Se on työn sanattoman tietoisuuden perusta ja lähtökohta innovatiiviselle toiminnalle (Liu & Cui, 2012; Maqsood ym., 2004).

Hiljaista tietoa on tutkittu hoitotyössä (Nurminen, 2000a, 2000b; Crook & Gert, 2001; Welsh & Lyons, 2001), sosiaalialalla (Yliruka, 2000), opetustyössä (Toom, 2006) sekä johtamisen käytänteissä (Vaahtio, 2002; Anis ym., 2004; Alaszewski, 2005). Suomessa on tutkittu viimeaikoina monipuolisesti hiljaista tietoa fysioterapiassa (Piirainen, 2006; Ojala, 2015) ja tutkitaan parhaillaan aikuiskasvatuksessa, varhaiskasvatuksessa, sotatieteissä, vapaaehtoisuustyössä ja vanhustyössä. Käytännöllisen kokemuksen kautta opittavilla hiljaisilla tiedoilla, taidoilla ja valmiuksilla on nähty olevan merkitystä onnistuneessa toiminnassa lähes kaikilla ihmisen elämän alueilla. Myös kirkko on osaltaan mukana yhteiskunnallisesti monitahoisessa hiljaisen tiedon tutkimuksessa.

Hiljainen tieto hengellisessä työssä

Suomen evankelisluterilaisen kirkon työssä hiljaista tietoa ei ole tutkittu ilmiön varsinaisessa merkityksessä ennen vuotta 2009. Monissa seurakunnissa ja kouluttavissa tahoissa on kuitenkin pyritty kirjaamaan työhön liittyvää his-

toriaa, tarinoita ja kokemuksia näkyväksi. Muiden kirkkojen ja uskontokuntien keskuudessa tematiikkaa ei ole Suomessa tutkittu lainkaan. Myöskään kansainvälisestä kirjallisuudesta ei ole löydettävissä viitteitä hiljaisen tiedon tutkimuksesta kirkon työssä.

Kansainvälisessä kirjallisuudessa on tarkasteltu hiljaisen tiedon tematiikkaa spiritualiteetin ja hiljaisen tiedon näkökulmasta jossain määrin (Zingler, 1999; Taggart, 2002; Ray, 2009; Jardine, 2013). Spiritualiteetilla tarkoitetaan hengellisyyttä, hengellisen elämän harjoittamista yksin tai yhteisössä. Spiritualiteetti on sisäinen ominaisuus, joka liittyy ihmisyyteen (Häyrynen ym., 2003).

Zingler tarkasteli vuonna 1999 Polanyin ajatuksia suhteessa spiritualiteettiin ja hiljaiseen tietoon. Zingerin mielestä Polanyi tunnisti hiljaisen tiedon merkityksellisyyden kaikilla ihmisen ymmärryksen osa-alueilla, sisältäen uskonnollisuuden, hengellisyyden ja moraaliin liittyvät kysymykset. Zingler korostaa, kuinka hiljaisen tiedon teoria henkisydestä tai hengellisyydestä painottaa itsensä kehittämisen merkitystä taidoissa, joissa me kaikki olemme kyvykkäitä, mutta joita harva meistä lopulta osaa. Hiljainen tieto henkisydestä tai hengellisyydessä voi ilmetä taitona tai kykynä ymmärtää elämän tarkoitus. Taito tai kyky sulkee sisäänsä kohteeseen liittyvän tietoisuuden.

Polanyin (1962, 1966) teorian ydin on kaksi tietoisuuden tilaa, kohteeseen liittyvä (subsidiary) tietoisuus ja keskitetty (focal) tietoisuus. Polanyin vaikeasti suomennettavaa termiä *subsidiary*, kohteeseen liittyvä tieto, voidaan kuvata lähitietoisuudeksi. Lähitietoisuus on lähellä toimintaan ja tietämiseen liittyvässä prosessissa. Lähitietoisuudessa käsitellään artikuloimatonta tietoa. Sen tehtävänä on keskitetyssä tietoisuudessa olevan kokonaisuuden, eli käsitelyn kohteena olevan ilmiön määrittelemättömien osien yhdisteleminen. Lähitietoisuuden tieto on työkalutietoa siitä, miten tietyn kohteen kanssa pitäisi kulloinkin menetellä. Lähitietoisuus on määrittelemätöntä tietäjälleen, mutta tietämiseen liittyvä prosessi toimii kuitenkin vahvasti sen varassa. Kaksi tietoisuuden tilaa, keskitetty tietoisuus ja lähitietoisuus sulkevat toisensa pois siinä, että ihmisen huomio voi kiinnittyä aktiivisesti vain toiseen kerrallaan. Esimerkiksi ihmisten kohtaamisesta tulee väistämättä jäykkää ja kangistunutta, jos mieltii hyvin tarkkaan kohtaamistilanteessa vuorovaikutustilanteen yksityiskohtia.

Kohteeseen liittyvä tietoisuutemme, lähitietoisuus, ilmenee herkällä ja elinvoimaisella tavalla ihmisen hengellisyydessä. Tätä kaikkea voidaan kuvata

eräänlaisena hiljaisena kehon kielenä. Tämä tapa asennoitua ihmisyyteen koskee jokapäiväisiä kysymyksiä, eikä siihen liity mitään erityistä opillista sisältöä. Kapasiteettimme henkisessä ymmärryksessä tai kokemuksessa sisällyttää itseensä taidon, johon olemme eri tavoin yksilöinä soveltuvia. Taidon olemus on olemassa, mutta vain harvat yksilöt voivat olla siinä lopulta erityisen taitavia. Merkitys, joka kokonaisuudessaan käsittää henkisen ymmärryksen ei ole kaikilta osin älyllinen. Sitä ei ole löydettävissä eksplisiittisinä yksityiskohdina tietoisuudestamme. Sisäiset uskonnolliset rituaalit, joissa on askeettisia elementtejä uskonnollisesta kokemuksesta, ovat osa korkeimman tason sisäsyntyistä ymmärrystä. Hengellisyys ja siihen liittyvä ymmärrys on lähitietoisuudessa ja kohteeseen liittyvää. Esimerkiksi luterilaisessa kirkossa voimme pohtia, kuinka sisäsyntyinen hengellinen kaipaus liittyy kirkon tarjoamiin kaavoihin. Hengellisyudessa on oma hiljainen, merkityksellinen ulottuvuutensa. Hengellinen ymmärrys ei ilmene sellaisena, kun pidämme esimerkiksi jotakin asiaa muistissamme, olemme jotakin mieltä tai pohdimme jotakin. Hengellisyys on lopulta tietoisuuden ytimessä ja on itsessään äärimmäisyyteen menevää (Zingler 1999; Taggart, 2002; Jardine, 2013).

Suomessa Kalske (2011) on tutkinut ylempään ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössään Espoolaisten diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä hiljaisesta tiedosta ja hiljaisen tiedon jakamisesta. Näkemysten mukaan hiljainen tieto on koulutuksen, työkokemuksen sekä elämäkokemuksesta myötä muodostunutta subjektiivista, merkityksellistä tietoa. Se ilmenee ymmärryksenä siitä, kuinka tulee toimia haastavassa työtilanteessa. Diakoniatyöntekijöiden mukaan hiljaista tietoa jaetaan tekemällä yhdessä esimerkiksi asiakastyötä, ryhmien ja leirien ohjaamista tai kouluttamalla vapaaehtoisia. Myös Suhonen (2009) päätyi tutkimuksessaan samankaltaiseen tulokseen tarkastellessaan diakoniatyöntekijöiden ja pappien hiljaista tietoa. Hiljainen tieto auttaa ymmärtämään, miten voi olla avuksi asiakkaalle, sekä kokonaisuuksien hahmottamisessa, kun työntekijä toimii yhteistyöverkostossa ja ohjatessaan ryhmiä (Kalske, 2011).

Hanna Kantola (2015) tutki pro gradu tutkimuksessaan seurakunnan lastenohjaajien hiljaista tietoa. Lastenohjaajat kokivat hiljaisen tiedon olevan intuitiivista, sanatonta vaistoihin ja aisteihin sekä kokemukseen perustuvaa omakohtaista ja persoonallista tietoa. Hiljainen tieto ilmeni erityisesti kohtaamistilanteissa luontevuutena. Tutkimus hiljaisesta tiedosta lastenohjaajien työssä kertoo myös siitä, että kirkossa on ammattiryhmä, jonka kokemustieto

työstä ei tule kuuluviin. Usein lastenohjaajien työstä puhuvat kirkon vaikuttavilla foorumeilla kaikki muut paitsi lastenohjaajat itse. Kirkon lastenohjaajien työ ei tule kokemuksellisesti näkyväksi. Kirkon lastenohjaajien työssä käytetään myös hiljaiseen tietoon liittyen valtaa. Tietoa ei tarkoituksellistakaan haluta aina jakaa työtovereiden kesken. Esimerkiksi työntekijä voi kertoa tietävänsä, kuinka saada kirkon täyteen, mutta samalla todeta, että ei halua kertoa kokemustiedostaan muille. Lastenohjaajien mielestä myöskään kaikkea hiljaista tietoa ei kannata siirtää tai omaksua. Tulokset todentavat empiirisesti lastenohjaajien hiljaisella tiedolla olevan yhtäläisyyksiä Polanyin (1962, 1966) hiljaisen tiedon käsitteen ja teorian kanssa. Kristillisuus ja hengellisyys ovat samalla erottamaton osa työtä, itseä ja minuutta.

Kirkon lapsi- ja perhetyössä on aloitettu hiljaisen tiedon kartoitukseen liittyvä hanke (Takamaa, 2015). Ajatuksena tässä hiljaisen tiedon hankkeessa on ollut kerätä ja taltioida työhön liittyvää hiljaista tietoa eri tavoin, haastatellen, ääni- ja kuvamateriaalia keräämällä ja esineistöä kokoamalla. Kootun materiaalin ja tiedon siirtäminen eteenpäin on suunniteltu esitettäväksi lapsi- ja nuorisotyön oppikirjoissa alan opiskelijoille, työntekijöille ja seurakuntalaisille.

Tämän tutkimuksen lähtökohta oli väitöskirjatutkimukseni, jossa tarkasteltiin Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa työskentelevien tai eläkkeellä olevien yli 55-vuotiaiden diakoniatyöntekijöiden ja pappien kokemuksellista näkökulmaa hiljaisen tiedon ilmenemiseen, siirtämiseen ja siirrettävyyden merkitykseen. Kyseessä oli työ- ja organisaatiopsykologinen tutkimus, johon liittyi myös oppimisen ja ikääntymisen psykologinen näkökulma. Tutkimuksen keskeisin tulos oli, että pappien ja diakoniatyöntekijöiden työssä ilmeni kokemuksellisesti hiljaista tietoa, joka on merkityksellistä ja jota voidaan siirtää (Suhonen, 2009; 2013). Tutkimuksen tulospöytäkirja herätti aikanaan kirkko-organisaatiossa huomiota ja kantavaksi kiinnostuksen kohteeksi nousi kysymys, kuinka kirkko voisi olla tukemassa hiljaisen tiedon siirtämistä aiempaa paremmin. Toivomuksena on ollut, että kirkollinen koulutuskoneisto voisi tarttua kysymykseen lähtien kehittämään sitä konkreettisesti eteenpäin.

Kehitysvammaistyö Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa

Kirkon vammaistyön lähtökohta on kristillinen ihmiskäsitys. Yksilö on luotu Jumalan kuvaksi. Jokainen ihminen on ainutkertainen sellaisena kuin on. Ihmisen arvo ei perustu saavutuksiin, ominaisuuksiin, tekoihin tai ase-

maan. Ihminen on arvokas, koska on olemassa. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa vammaistyön tavoitteena on ollut tuoda kristillinen usko vammaisten ulottuville. Samalla on pyritty luomaan vammaisille ihmisille muiden kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja olla osallisena seurakunnassa ja kirkon toiminnassa (Kirkkohallitus, 2003). Saavutettavuusohjelma sisältyneenä kokonaiskirkon sanomaan ja toimintaan mahdollistaa osallisuuden ja osallistumisen kaikille seurakuntalaisille kirkossa (Sakasti, 2012).

Suomen evankelisluterilaisessa kirkon kehitysvammaistyössä, viittomakielisessä työssä, huonokuuloistyössä ja näkövammaistyössä on erityisvirkoja, joiden viranhaltijat keskittyvät työssään kohderyhmän parissa työskentelyyn. Näillä työntekijöillä on yleensä papin, diakoniatyöntekijän tai nuorisotyönohjaajan koulutus ja siihen liittyviä lisäopintoja. Myös tavallisessa seurakuntatyössä toimitaan erilaisten vammaisryhmien parissa ja tällöin vastuuta kantavat pääasiassa diakoniatyöntekijät. Vammaistyössä työalan järjestely on riippuvainen pitkälti seurakunnan koosta. Kaikkiaan spesifiä vammaistyötä kirkossa tekee noin 200 henkilöä. Heistä pieni osa työskentelee vammaistyön tehtävissä päätoimisesti ja joillakin vammaistyö on osa laajempaa tehtäväkuvaa. (Sakasti, 2014.) Kirkon kehitysvammaistyössä työskentelee päätoimisesti 22 pappia ja 12 diakoniatyöntekijää. Työntekijäjoukko on naisvaltainen. Miehiä työntekijäjoukosta on 6,8 prosenttia.

Tutkimuksen kuvaus

Tutkimuksen tavoitteet

Tavoitteenani oli tutkia kehitysvammaistyössä työskenteleviä diakoniatyöntekijöitä ja pappeja sekä heidän kokemuksellista näkökulmaansa työhön sekä hiljaiseen tietoon. Tämän tutkimuksen kautta haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaista kirkon kehitysvammaistyö on tuotetun kokemuskuvauksen näkökulmasta?
2. Mitä hiljainen tieto on kirkon kehitysvammaistyössä kokemuksellisesta näkökulmasta?
3. Kuinka kirkko voisi olla tukemassa hiljaisen tiedon siirtämistä aiempaa paremmin?

Aineisto

Tutkimusaineisto kerättiin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaistyöntekijöiltä Hiljainen tieto vammaistyössä - kehittämishankkeen pilottikoulutuskokeilussa vuonna 2013. Tutkimusjoukko oli koulutukseen osallistuneet kuusi henkilöä. Pienessä ryhmässä jokaiselle osallistujalle oli riittävästi tilaa tulla näkyväksi. Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat naisia, kuten valtaosa kirkon vammaistyöntekijöistä. Kaksi osallistujista oli kehitysvammaistyön pappeja ja neljä kehitysvammaistyötä tekeviä diakoniatyöntekijöitä. Tutkimukseen osallistuneet valikoituvat ilmoittautumalla koulutukseen mukaan omaehtoisesti. Osallistujat olivat siis kiinnostuneita ja suhtautuivat myönteisesti hiljaisen tiedon ilmiöön.

Koulutuksessa oli neljä lähijaksoa ja lisäksi opiskelijat työskentelivät lähijaksojen välillä. Aineisto muodostui oppimispäiväkirjojen ja blogissa käyttyjen verkkokeskustelujen teksteistä sekä voimauttavan valokuvan menetelmän kautta tuotetuista kuvista (Savolainen, 2008). Tarkoituksena oli, että koulutuksessa osallistujat tuottaisivat kokemastaan materiaalia, jota voitaisiin käyttää tutkimuksessa. Oppimispäiväkirjojen kirjoittamisen tueksi annettiin teemoja eräänlaisina haastattelukysymyksinä, joiden pohjalta toivottiin tutkimukseen osallistuvien tarkastelevan aihepiiriä. Myös Perttula (1993) on sitä mieltä, että tutkija voi asettaa aihepiirille jonkinlaiset raamit kokemuksellisuutta tarkastellessaan.

Tutkija oli koulutuksessa mukana koulutuksen vetäjän roolissa. Koulutukseen liittyvä tutkimusolottuvuus tuotiin esille jo ennen koulutuksen alkua siitä tiedotettaessa. Näin koulutukseen osallistuneet tiesivät olevansa osallisina samalla myös tutkimuksessa. He myös antoivat kirjallisen suostumuksen osallistumiselleen. Tutkijan kaksoisrooli koulutusjaksolla oli selkeä juuri annetun etukäteisinformaation vuoksi. Lähijaksoilla oli teemat, joiden puitteissa tarkasteltiin hiljaisen, sanattoman tiedon sanoittumista. Oppimispäiväkirjojen kirjoittamisen kautta osallistujilla oli mahdollisuus pohtia jokaista lähijaksoa kokemuksellisesti.

Oppimispäiväkirjojen teemat seminaarijaksolla 1:

Kuka olen ja miksi teen juuri tätä työtä?

Mitä työssäni osaan?

Työpäivä joka tuntui menevän hyvin - mitä silloin tapahtui?

Onnistumiskokemuksia.

Työtilanne, jossa tunsin epätietoisuutta.

Työtilanne, jossa koin epäonnistuneeni.

Työtilanne, jossa en löytänyt ratkaisua tai ulospääsytieta - kuinka kävi?

Oppimispäiväkirjojen teemat seminaarijaksolla 2:

Mitä hiljainen tieto on työssäni?

Mitä valokuva voi kertoa minusta ja työstäni?

Miten sanottaisin hiljaista tietoa?

Onko ajatteluni muuttunut joiltakin osin ja miten työurani aikana?

Oppimispäiväkirjojen teemat seminaarijaksolla 3:

Miten hiljainen tieto on auttanut käytännön työssä?

Kipu ja hiljainen tieto

Mitä merkitystä hiljaisella tiedolla on?

Aineiston analyysi

Tutkimuksessa kerättiin eri tavoin aineistoa kokemuksellisen hiljaisen tiedon sanoittamiseksi. Tavoitteena oli saada kokoon materiaalia strukturoidusti teemoihin sitoutuneena, mutta kuitenkin siten, että osallistujilla oli tilaa ilmaista itseään ja kokemusmaailmaansa aiheen tiimoilta vapaasti. Oppimispäiväkirjojen, voimauttavien valokuvien ja blogissa käydyin verkkokeskustelun kautta muotoutuneen aineistomateriaalin tarkastelussa käytettiin Perttulan (1993, 1995) fenomenologisen psykologian analyysimenetelmän laajennusta.

Metodissa tutkijan tavoitteena on pyrkiä ymmärtämään kokemuksellinen ilmiö sellaisena kuin se ilmenee. Tavoitteena on kuvata se siten, että se säilyttää oman merkitysyhteytensä muuttumatta tutkijan merkitysyhteydeksi (Lehtomaa, 2005). Perttulan (1993) fenomenologisen psykologian analyysimenetelmä koostuu kahdesta osasta: kokemusten yksilökohtaisesta ja kokemusten yleisestä analyysistä. Molemmat vaiheet koostuvat seitsemästä alavaiheesta, luotettavuuden ja systemaattisuuden takaamiseksi (Perttula ym., 2001).

Keskeisimmässä roolissa Perttulan metodissa on sulkeistaminen joka tarkoittaa tutkijan tietoista pyrkimystä siirtää tutkittavaa ilmiötä koskevat ennakko-oletukset syrjään analyysin ajaksi. Sulkeistaminen on tavoite, johon

pyritään ja samalla kuitenkin tiedostetaan, ettei tutkija voi saavuttaa ennako-oletuksista vapaata, puhdasta tietämisen tasoa. Sulkeistaminen näyttäytyi minulle erittäin haasteellisenä, sillä taustalla ajatuksiini oli vaikuttamassa selkeästi aiempi tutkimukseni hiljaisesta tiedosta hengellisessä työssä (Suhonen, 2009). Etäisyyden ottaminen aineistoon ja toisaalta toisenlainen tulokulma hiljaisen tiedon ilmiöön sekä tutkimuspäiväkirjan kirjoittaminen auttoivat sulkeistamisen prosessissa.

Aineiston analyysi eteni seuraavien vaiheiden kautta:

Yksilökohtaisen merkitysverkoston muodostaminen (Perttula, 1993; 1995):

1. Luin tutkimusaineiston läpi pyrkimyksenä ennako-oletuksista vapaa asenne. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että pyrin siirtämään kaikki tematiikkaan liittyvät ajatukseni sivuun ja keskittymään vain tutkimusaineistosta itsestään esille nouseviin tutkittavien kokemuksiin.
2. Muodostin tutkimusaineistosta sisältöalueet, jotka tässä tutkimuksessa olivat: itseen, muihin ihmisiin, työuraan, työpaikkaan organisaationa ja hiljaiseen tietoon käsitteenä liitetyt merkitykset sekä vammaisuuteen liitetyt merkitykset. Sisältöalueet muodostin lukemalla tekstiä intuitiivisesti ja kiinnittäen huomiota siitä esille nouseviin teemoihin.
3. Jaoin tutkimusaineiston konkreettisesti ymmärrettäviksi ja erillisiksi merkityssuhteiksi intuitiivisesti aina kun koin merkityksen vaihtuvan.
4. Muunsin kunkin erillisen merkityssuhteen tutkijan kielelle. Tämä tapahtui siten, että kirjoitin muunnoksen merkityssuhteen perään isoilla kirjaimilla, ilman teoreettista kieltä ja mahdollisimman selkokielisesti.
5. Sijoitin jokaisen merkityksestä tehdyn muunnoksen omaan sisältö-alueeseensa.
6. Muodostin sisältöalueittain etenevän yksilökohtaisen merkitysverkoston jokaisen haastateltavan osalta tavoitteena rakentaa merkitysverkostoista tiiviitä tematiikan kannalta olennaisia kuvauksia.
7. Muodostin sisältöalueista riippumattoman yksilökohtaisen merkitysverkoston jokaisen tutkittavani osalta. Tiivistin sisältöalueille yhteiset ja suhteessa kaikkiin sisältöalueisiin liittyvät merkitystihentymät mahdollisimman tiiviiksi kertomuksiksi siten, ettei yksikään merkitys kaatoa. Jokaisesta haastateltavasta rakentuu aiheen tiimoilta eräänlainen profiili.

Yleisen merkitysverkoston muodostaminen (Perttula, 1993; 1995):

Tavoitteena on siirtää pois mielestä yksilökohtaisten merkitysverkostojen yksilösidonnaisuus ja kiinnittää huomio kuviteltuun yleiseen kokemukseen (Perttula, 1995). Tässä vaiheessa analyysia tutkimusaineistona on analyysin tähänastinen tulos, yksilökohtaiset merkitysverkostot. Yksilökohtaiset merkitysverkostot ovat tutkijan muotoilemia ja jäsenteleisiä, ei tutkittavien suoria ilmauksia. Siksi ne ovat hyvin erilaisia verrattuna alkuperäiseen aineistomateriaaliin.

1. Jaoin jokaisen yksilökohtaisen merkitysverkoston merkityksen sisältämiin yksiköihin, merkityssuhteiksi. Sen jälkeen tiivistin jokaisen yksikön merkityssuhde-ehdotelmaksi, jossa yksilön kokemus ei ole enää näkyvillä.
2. Muodostin aineiston kokonaisuutta jäsentävät sisältöalueet. Tässä tutkimuksessa sisältöalueet olivat työ ja hiljainen tieto.
3. Sijaitin ei-yksilölliselle kielelle muunnetut merkityssuhde-ehdotelmat yksitellen johonkin sisältöalueista, joihin ne sisältönsä perusteella kuuluvat.
4. Jaoin vaiheessa 1 muodostetut merkityssuhde-ehdotelmat kutakin jäsentäviin sisältöalueisiin, joihin katsoin niiden kuuluvan.
5. Tässä tutkimuksessa pilkoin vielä nämä sisältöalueet ehdotelmittain pienempiin ja tarkempiin sisältöalue-ehdotelmiin. Työn tarkemmat sisältöalue-ehdotelmat olivat vammaisuus, työn sisältö ja merkitys, muut ihmiset työssä sekä kirkko-organisaatio. Hiljaisen tiedon tarkemmat sisältöalue-ehdotelmat olivat käsite ja sen ilmeneminen.
6. Suhteutin kunkin sisältöalueen merkitysverkostot keskenään
7. Kokosin sisältöalueiden yleiset merkitysverkostot yhteen. Tästä muodostui tutkittavan ilmiön kannalta yleinen merkitysverkosto.

Tulokset

Yksilökohtaiset merkitysverkostot

Pappi 1

Hänestä kehitysvammaisten maailmassa papin ensimmäinen tehtävä on elää lähellä seurakuntalaisiaan oppiakseen tuntemaan heidän arkeansa, sitä miten he ilmaisevat itseään, mistä he ovat kiinnostuneita tai millaiset asiat ovat heille tuttuja ja ymmärrettäviä. Vasta tämän jälkeen hänestä on mahdollista etsiä yhdessä merkityksellisiä kokemuksia hengellisen elämän ja spiritualiteetin alueella. Hänestä pappi voi vain vahvistaa jotakin jo kehitysvammaisessa tai hänen arjessaan olevaa hengellistä ulottuvuutta ja liittyä siihen. Tämän jälkeen hänestä on mahdollista lähteä kohti kristillisen perinteen tarjoamia uusia kokemuksia.

Hänestä kehitysvammaistyön papin työn oleellinen osa ovat verkostot. Työvuosien alkutaipaleella erityisopettaja esitteli hänet etunimeltä. Erityisopettaja sanoi hänelle, että kutsumme pappiamme omalla nimellä juuri siksi, että hän tuntee meidät ja me tunnemme hänet. Hänestä tässä näkemyksessä on syvin side hänen työhönsä.

Hän tutustui pienten kehitysvammaisten vanhempien ryhmässä perheeseen. Hän kertoo, kuinka vanhempien ryhmästä tuli kiinteä ja ryhmä tapasi vuosien varrella useita kertoja. Hän kertoo, kuinka eräs ryhmän lapsi varttui nuoreksi ja kävi rippikoulun. Hänen työpaikkansa piti yhteyttä perheisiin. Niinpä hänen yhteytensä perheeseen säilyi, ja hän kävi lapsen perheessä kylässäkin. Kerran hänen veljensä kertoi tavanneensa saman perheen. Perheen vanhemmat olivat kysyneet, tunteeiko veli hänet? Veli totesi hänen olevan isosisko. Perheen isä ja äiti olivat sanoneet hänen olevan heidän ystävänsä, jopa ”sydänystävä”. Hän hätkähti kuullessaan tämän veljeltään. Hän hätkähti työtä ja roolia. Hänestä perhe ei tiennyt hänen elämästään juuri mitään. Hän pohtii, että entä jos he olisivat tienneet? Hän miettii, olisiko ollut edelleen ”sydänystävä”? Hän miettii, että todennäköisesti ei olisi, juuri heille. Mutta hän uskoo, että monelle hän olisi ollut sydänystävä.

Hän pääsee työnsä vuoksi lähelle ihmisiä ja lähelle itseä turvallisesti. Hänestä on syytä olla sinut oman kokonaisuutensa kanssa, jotta voisi tehdä niin intiimiä työtä kuin kehitysvammaistyön papin työ on, jossa on paljon työtä ja ihmisten lähelle tuleamista.

Hän kertoo kokemuksestaan olemuskielisessä, vaikeimmin kehitysvammaisten rippikoulussa. Hänen oli ollut vaikea saada ryhmää kokoon. Hän uskoi, että kehitysvammaisten äidit aristelivat nuorensa olemista rippikoulussa ja omaakin osuuttaan siinä. Hänellä alkoi olla jo rentoutunut olo, sillä leirillä oli jo hieman tutustuttu, ja kehitysvammaisten äideille oli löytynyt yhteistä keskusteltavaa esimerkiksi palveluista. Kunnes yksi äideistä otti puheeksi aamuisen jumalanpalveluksen, jossa hän oli puhunut psalmista 139 ja sen jakeesta 14. Kehitysvammaisen rippikoululaisen äiti kysyi häneltä, voiko hän taata heille, että Jumala on heidän kanssaan. Hän koki, että kysymys suisti raiteiltaan hennon yhdessä olon alun rippikoululeirillä. Hän mietti vastausta aika pitkään ja luovutti. Hän joutui sanomaan, että ei hän voi taata. Hän ihmettelee vuosien jälkeen, miksi se oli niin vaikeaa. Hän pohtii, ettei kai kuvitellut ottavansa vastuuta Jumalan toimista. Mutta hän olisi halunnut ottaa vastuun! Hän olisi halunnut pehmentää jotain, uskoa itsekin siihen, että pohja kestää. Hän koki että kehitysvammaisten lasten äideiltä tietty elämään liittyvä pohja oli pudonnut. Hän koki, ettei hänestä ollut kannattelijaksi. Kokemus oli yksi niistä, joiden kautta hän ymmärsi, että papinkin paikka on olla Jumalan edessä, ja parasta mitä hän voi tehdä, on olla yhdessä tässä ja nyt näiden äitien kanssa Jumalan edessä.

Hänen perusolettamuksensa on, että uskonelämän keskeisten asioiden tulee olla sellaisia, joiden varassa kuka tahansa ihminen voi levätä. 30-vuotisen työhistorian aikana hän on voinut keskittyä etsimään yksinkertaisuutta ja olennaista kirkon työntekijänä. Hän kokee, että samassa yhteydessä hänellä on tullut omakin sydän ja sielu ruokituksi.

Hänestä juuri työn ja siinä kohtaamiensa ihmisten ja elämänilmiöiden takia hän on saanut säilyttää uskon Jumalaan. Hän on muutaman kerran kokenut olevansa lähellä, oikeassa paikassa, kun Jumala on ollut lähellä, ei hänen, vaan kehitysvammaisen kantamana tähän maailmaan. Sellaista kokemusta hän ei voi unohtaa. Hänestä taito ja siunaus olla läsnä on seurannut suostumuksesta olla yhdessä omien ihmisten, kehitysvammaisten, kanssa.

Hänestä hiljainen tieto on yhteen tulemistä ja sen kautta mahdollisuus johonkin uuteen tai yhteisölliseen. Kun ”hiljaisen tiedon” synonyymiksi asetetaan ”sanaton tieto”, avaa se hänelle aiheesta uuden ja ymmärrettävämmän näkökulman sekä sisällön. Edelleen suurin osa hiljaisesta tiedosta jää hänelle aavistukseksi.

Pappi 2

Hän kokee saaneensa työhönsä ne lahjat, joita työssä tarvitaan ja kokee, että kehitysvammaistyö on hänen oloistaan työtä. Hän miettii, miten seuraavat työntekijät jaksavat työssään. Hän on itse vielä sitä sukupolvea, joka on tehnyt työtä joskus kuin yksityisyrittäjä. Hänestä muilta ei voi enää vaatia sellaista työpanosta tuntimääräisesti. Hänestä jaksamiseen auttaa vanhanaikainen kutsumus, se että ei tule vain tekemään vaadittavia tunteja. Hänestä kuitenkin on parempi, että jaksaa pidemmän työuran kuin uupuu kutsumuksen alle.

Hän kertoo kehitysvammaisten kirkkopyhästä, johon osallistui 250 henkeä, ja kuinka koko tapahtuma sujui upeasti. Hän katseli kirkkopyhässä osallistujia ja ajatteli lämmöllä kehitysvammaistyön hoitohenkilökuntaan kuuluvia, jotka tekevät työtä sydäimestään. Hän kokee, että hoitohenkilökunta on ollut kuin työtä opettava professori hänelle työssä. Hoitohenkilökunta on oppinut tuntemaan hänen seurakuntalaisensa ja tietää jo käden asennosta, mistä milloinkin on kyse kunkin henkilön kohdalla. Hänen mukaansa ilman puhettakin on ymmärrystä. Ilmeet, kasvojen ryyt, hymyt suupielissä ovat hänen mielestään henkilökunnan ja kehitysvammaisten välillä olevaa sanatonta viestintää. Heti kun tuttu hoitaja on poissa, vaikeammin kehitysvammaisen kanssa kommunikointi on hänelle vaikeampaa. Hän ei saavuta niin suurta luottamusta kuin hoitajan ollessa mukana. Hänestä kuitenkin kohtaamista tapahtuu jollakin tasolla ja yhteinen tietoisuuden taso on saavutettu. Hän kokee, että hän on päässyt aavistuksen verran kommunikoinnin hiljaiseen tietoon sisälle vuosien varrella kehitysvammaisia ihmisiä kohdatessaan. Kokeemus kehitysvammaistyössä on myös antanut hänelle rohkeutta elää nuorten kanssa nuorten elämää.

Hän hermostuu välillä selkokielellä käyttööseen ja haluaisi olla yhtä monisainen kuin Paavali. Jos hän haluaa sanoman menevän perille, sanakielemuratt eivät auta. Hänestä Paavali ei tiennyt kaikessa viisaudessaan mitään selkokieliä, vaikka Paavalilla olikin hiljaista tietoa omasta yhteisöstään.

Hänestä sen mitä Jumala antaa, ihminen voi vastaanottaa tyhjin käsin, tekemättä itse mitään. Ainoa mitä ihminen voi hänen mielestään tehdä on pysytellä uskon ja Jumalan armon vaikutuspiirissä. Kasteessa piirretty risti on merkki siitä, että kuuluu Jumalan joukkoihin ja että Kristuksen risti säilyy hänessä. Hän haluaisi viestittää tämän kehitysvammaisten seurakunnalle, joka ei ymmärrä muun kirkon kiemuroita ja vaatimuksia. Hän haluaa viestittää, että uskon elämää ei tarvitse suorittaa ja on lupa vain olla.

Hän yrittää ymmärtää hiljaisen tiedon syvällisyyttä omilla alkeellisilla taidoillaan. Hiljainen tieto on auttanut häntä erityisesti seurakuntalaisten kohtaamisessa, rippikouluopetuksessa, hartaushetkien suunnittelussa, raamattuo-
petuksessa, omaisten kohtaamisessa ja kehitysvammaisten asumisyksiköissä henkilökunnan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Hänestä hiljainen tieto on ruumiillista ja ihmisen sielu on kotona ihmisen ruumiissa.

Diakoniatyöntekijä 1

Hän kertoo kehitysvammaisten rippileiriltä valokuvasta, joka kuvaa yhtä koskettavinta ja puhuttelevinta hetkeä hänen työssään. Hän kertoo pojasta, joka oli leirillä ja halusi tulla kovasti konfirmoiduksi ja kastetuksi vanhempien alkuperäisistä vastusteluista huolimatta. Hänestä upea hetki oli kun poika kertoi rippikoulun oppitunnilla kuulemastaan kasvot loistaen: ”Jeesus rakastaa minuakin.” Hän muistelee valoa, joka loisti pojan kasvoilla tämän kertoessa Jeesuksen rakkaudesta. Hänelle mieleenpainuvin ja liikuttavin hetki työssä oli juuri tuon pojan kastejuhla leirillä. Tuossa tapahtumassa hän tajusi, kuinka tärkeää kehitysvammaisten rippikoulutyö on ja kuinka merkityksellisiä ja ainutkertaisia hetket ovat nuorten elämässä. Hänestä yhtä suuria juhlia ei enää välttämättä vietetä kehitysvammaisten nuorten elämässä ripille pääsemisen jälkeen.

Hiljainen tieto on niitä tietoja ja taitoja, joita hän on oppinut tiedostamatta ja käyttäytymismalleja jäljittelemällä erilaisten kokemuksien, kertomusten ja vastoinkäymisien myötä. Hiljainen tieto auttaa häntä paremmin jaksamaan työssään ja selviytymään siitä vähemmällä vaivalla. Se auttaa häntä myös jäsentelemään ja käsittelemään asioita johdonmukaisemmin.

Hänen hiljainen tietonsa on vahvuutta, rohkeutta ja maltillisuutta. Sitä että hän voi mennä pitämään hartauden valmistelematta puhetta ja ettei anna muiden ihmisten mielipiteiden vaikuttaa itseensä. Hänen hiljainen tietonsa on taitoa nähdä ihmisten kivun, huolien ja murheiden taakse syvemmin. Hänestä hiljaista tietoa on tietoisuus siitä, että asiat järjestyvät, sillä niin ne ovat aina ennenkin tehneet ja että elämässä on mahdollisuuksia, eikä ainoaa oikeaa vaihtoehtoa.

Diakoniatyöntekijä 2

Hän ei halua puhua diakoniatyössä asiakkaasta, vaan ihmisestä, sillä hän halua erota kohtaamisen tasolla sosiaalitoimesta. Hänestä on tärkeää, että seu-

rakunnan työntekijänä voi tukea ihmisten kokemusta omasta tarpeellisuudesta ja auttaa ihmistä löytämään oma paikkansa seurakunnassa.

Ajatus siitä että toivoa välittävän auttajan on myös itse uskottava, että toisella on toivoa selviytyä, on haastanut häntä erilaisissa vaikeissa kohtaamisissa. Hänestä työssä jaksamisen kannalta on ollut parasta, kun on voinut nähdä että ihmisten elämässä tapahtuu hyviä asioita.

Hän on tehnyt vammaisuudesta lukiossa ollessaan portfolion. Silloin hän pohti vammaisuuden jaottelemista fyysisesti vammaisiin ja henkisesti vammaisiin. Hänestä Mefibosetin kuvaus vammaisuudesta on mieltä ylentävä ja kaunis. Vanhassa testamentissa kirjoitetaan puolestaan muun muassa että vammaiset henkilöt eivät saa tulla uhraamaan, mikä herättää hänessä paljon ajatuksia ja ihmetystä.

Hänestä suurin osa kärsimyksestä on voitu kitkeä pois nykypäivän ihmisen elämästä, kunnes kärsimys osuu omalle kohdalle siten, ettei sitä pääse pakoon. Hänestä nykypäivän kärsimys voi myös olla elämätöntä elämää. Hänestä vammaiset ihmiset elävät usein täysillä. Hänestä se johtuu siitä, että kärsimys tuo elämään ymmärryksen, ettei täysillä eläminen ole itsestäänselvyys.

Hän kokee joskus työyhteisössä puhuvansa aina samoista asioista: kuu-luvuudesta, valaistuksesta, tekstin luettavuudesta sekä vammaisten ihmisten kokemuksista. Diakoniatyön piirissä on paljon ihmisiä, jotka elävät jatkuvan muutoksen keskellä. Hänestä jo saavutetun luottamuksen ja yhteyksien ylläpitäminen on tärkeää asia sekä asiakkaan että työntekijän kannalta.

Hänestä hiljaisessa tiedossa on kokemuksen tuomaa varmuutta tai luottamusta, jolla voi rohkaista hädissään olevaa ihmistä ja välittää tälle toivoa. Hänestä hiljaiseen tietoon liittyy se, että ihmiset täytyy oppia tuntemaan nimeltä. Hänestä on tärkeää selvittää kasvotusten ihmisen tämänhetkisen tilanteen tarpeet. Hiljainen tieto auttaa häntä toimimaan huomaamattomasti, tuo sujuvuutta ja myös kokemusta ihmisten elämään siitä, että heidät on huomattu.

Hänestä hiljainen tieto vaikuttaa käytännöllisissä asioissa: oppii näkemään mikä toimii, mihin asioihin on syytä kiinnittää huomiota ja mikä on turhaa kantapään kautta oppimista. Hänen hiljaiseen tietoonsa liittyy se, kuinka Jeesus esimerkillään osoitti, että on tärkeä kysyä ihmiseltä, mitä hän tarvitsee ja kuinka häntä on mahdollista auttaa. Hänestä hiljaista tietoa on rohkeus mennä tilanteeseen ja tunnistaa omat rajansa. Luottamuksellinen tieto ihmisestä ja hänen kivuistaan, tiedon käyttö ja ihmisen monen tarpeen yhteensovittaminen on hänen hiljaista tietoaan.

Diakoniatyöntekijä 3

Hän kokee olevansa työssä, josta saa paljon sisäistä tyydytystä. Hänestä työ vaikuttaa kuitenkin sosiaalisen luonteensa vuoksi siten, että hän on vapaa-ajalla arka ottamaan ihmisiin yhteyttä.

Hänestä tärkeää on luoda työstä perusteltu runko, jota toteuttaa. Hänestä uuden työntekijän kannattaa toteuttaa olemassa olevaa runkoa aluksi vuosi tai kaksikin ja tehdä vain pieniä asioita. Hänestä rungosta täytyy luoda vähitellen sellainen, joka palvelee alueen kehitysvammaisia, huomioi työntekijän voimavaroja ja on resurssien jakamisen kannalta työn tarpeista lähtevää. Hänestä on tärkeää suunnitella työt hyvissä ajoin ja huolella ja olla valmis muuttamaan suunnitelmia tilanteen mukaan.

Joskus oman kokemusmaailman myrskyssä tuntuu, etteivät ihmiset kiinnostu, ettei kehitysvammaisestakaan kiinnosta häntä. Silloin hän ajattelee, että hänelle on annettu tämä tehtävä, jota tulee vain hoitaa. Kun joutuu ikään kuin pakosta ja kalenterin sanelemana menemään ihmisten joukkoon, johon on siunattu ja määrätty, hän on huomannut tavallisten hetkien työssä olevan antoisia.

Häntä puhuttelee Jumalan olemus ja hiljainen tieto. Hänestä Jumala kätkeytyy sanoilta. Hänestä hyvä suhde Jumalaan liittyy hiljaiseen tietoon. Hänestä hiljainen tieto jakaantuu aina suhteessa. Hänestä kyseessä on joku, johon syntyy tavatessa, lukiessa tai kuullessa suhde. Optimitilanteessa tämä suhde on hänestä hyvä ja mahdollistaa hiljaisen tiedon siirtymistä.

Hän ajattelee, että kaikella ajattelulla on juurensa kehossa. Hän pohtii parityöskentelyä, yhdessä tekemistä ja resurssien lisääntymistä. Hänestä työlle voi hakea myös näkyvyyttä tarpeen tullen esimerkiksi tapahtumien järjestämisen muodossa.

Diakoniatyöntekijä 4

Hän pohtii, kuinka rohkaista ihmisiä kohtaamaan erilaisuutta hyvällä tavalla ja oppimaan ja uskaltamaan menemään eteenpäin tässä alati muuttuvassa maailmassa. Hän pohtii, miten voisi pysäyttää hetkeksi tämän maailman ja itsensä?

Hiljainen tieto on jotakin ainutlaatuista hänessä itsessä ja sen kautta myös työssä. Hänestä hiljaista tietoa on erittäin vaikea sanoittaa. Välillä hän miettii, miten sitä kaikkea voi osata ja hallita menettämättä sitä arvokasta, mitä elämä on antanut itselle jaettavaksi.

Hän perehdyttäisi sijaisensa tai seuraajansa tutustumalla aluksi tämän kanssa. Sen jälkeen hän perehdyttäisi työyhteisöön ja esittelisi tiloja, kertoisi työhön liittyvistä yksityiskohdista tarkasti sekä selvittäisi yhtymän organisaatiota.

Hänen ajattelussaan on tapahtunut paljon muutoksia työuran aikana. Nuorena asiat olivat suoraviivaisia ja hänestä piti saada kaikki työ valmiiksi ennen työuran päättymistä. Tästä ajatuksesta hän on luopunut jo aikoja sitten, sillä yhteiskunta ja elämä muutenkin ovat muuttuneet aivan liian nopeasti, eikä hän enää tahdo pysyä tahdissa mukana. Hänestä elämä ei ole hallittavissa. On vaan eletävä päivä kerrallaan luottaen siihen, että hänestä pidetään huolta. Hänen tehtävänsä on tehdä parhaansa siinä mitä osaa.

Häntä mietityttää työ ja työyhteisön edessä olevat suuret muutokset. Epävarmuus vaikuttaa hänen kaikkeen ajatteluunsa ja tekemiseensä. Hän on kuitenkin hetkittäin melko rauhallisella mielellä, sillä ”liikkuvaa juna” on vaikea pysäyttää, eikä liikkuvaan junaan ole helppoa hypätä saati hypätä siitä.

Hänestä on ollut aivan ihanaa työskennellä parin kanssa omassa työyhteisössään. Hän on työskennellyt näin vammaistyöhön tulleen uuden työntekijän kanssa. Hän uskoo antaneensa hyviä vinkkejä. Hän on myös saanut uuden näkökulman tapaansa tehdä työtä.

Hänestä hiljainen tieto on muistoja ja hyviä hetkiä vuosien varrelta. Hänestä hiljaiseen tietoon kuuluvat kohtaamiset ja yhdessä koetut hetket. Hänestä hyvät hetket kantavat eteenpäin välillä vaikeissakin tilanteissa. Hänestä hiljainen tieto näkyy siinä, että tapahtumia muistuu mieleen. Hiljaiseen tietoon liittyy myös suru tai huoli siitä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Hän pohtii, miten voisi auttaa työtovereitaan sekä mahdollista seuraajaansa saamaan oikeita ja hyviä kokemuksia hänen työstään.

Yleinen merkitysverkosto

Diakoniatyössä on iso kysymys, kuinka rohkaista ihmisiä kohtaamaan erilaisuutta hyvällä tavalla ja oppimaan sekä uskaltamaan menemään eteenpäin alati muuttuvassa maailmassa. Työyhteisössä on tärkeää tiedottaa saavutettavuuteen liittyvistä asioista: kuuluvuudesta, valaistuksesta ja tekstin luettavuudesta sekä siitä, millaisia vaikeuksia vammaisuus voi ihmisen elämään tuoda ja kuinka se voi ihmisen elämässä näkyä.

Kun työntekijän oma kokemusmaailma myrskyää, kehitysvammaiset ihmiset eivät välttämättä kiinnosta. Tällöin diakoniatyöntekijä saattaa ajatella,

että hänelle on annettu kyseinen tehtävä, joka täytyy vain hoitaa. Kun työtehtäviä lähtee lopulta toteuttamaan ikään kuin kalenterin määräämänä, voi kokea siunausta ja tavallisten hetkien työssä olevan kuitenkin erittäin antoisia. Esimerkiksi kehitysvammaisten rippikoululeirillä on puhuttelevaa huomata leiriläisen kokemus siitä, että on Jeesuksen rakastama.

Kehitysvammaisten maailmassa papin tärkein tehtävä on elää lähellä seurakuntalaisiaan oppiakseen tuntemaan heidän arkensa, sitä, kuinka he ilmaisevat itseään, mistä he ovat kiinnostuneita ja millaiset asiat ovat heille tuttuja ja ymmärrettäviä. Kehitysvammaisten papin työssä oleellista ovat verkostot. Olennaisinta kuitenkin on, että pappi tunnetaan etunimeltä. Tässä näkemyksessä on syvin side kehitysvammaisten papin työhön: pappi tuntee kehitysvammaiset nimeltä ja kehitysvammaiset tuntevat papin nimeltä. Kehitysvammaistyössä laitosten hoitohenkilökunta on upeaa joukkoa, joiden kautta on mahdollista oppia työhön liittyvästä vuorovaikutuksesta.

Kehitysvammaistyön papin työssä saa laittaa kaiken sosiaalisuutensa käyttöön ja käyttää rohkeutta tavata erilaisia ihmisiä. Joskus on mahdollista, että pappi koetaan kehitysvammaisen henkilön perheessä ystäväksi, eikä ajatella papin olevan työntekijä joka on työssä, vaikka todellisuudessa pappi olisi säilyttänyt ammattiroolinsa, eikä olisi kertonut yksityiselämästään mitään. Kehitysvammaistyössä työ ja työn rooli on hätkähdyttävä.

Kehitysvammaistyössä pappi voi keskittyä etsimään yksinkertaista ja olennaista kirkon työstä. Kehitysvammaistyön papin työssä on niin paljon iloa ihmisten ja elämänilmiöiden takia, että se voi vahvistaa myös papin omaa henkilökohtaista uskoa. Välillä selkokielen käyttäminen kuitenkin turhauttaa.

Vaikeimmin kehitysvammaisten lasten äideiltä tietty elämään liittyvä pohja on pudonnut. Papin paikka on olla yhdessä näiden äitien kanssa Jumalan edessä. Kristuksen risti ja merkki Jumalan joukkoihin kuulumisesta säilyy ihmisessä, eikä uskon elämää tarvitse suorittaa. Voi vain olla. Tämä on olennainen viesti, mitä halutaan kertoa kehitysvammaisten seurakunnalle. Pohdinnan arvoinen kysymys on myös, kuinka seuraavat sukupolvet jaksavat kehitysvammaisten papin työssä. Nykyinen sukupolvi on nimittäin tehnyt työtä, kuten yksityisyrittäjät.

Hiljainen tieto on jotakin ainutlaatuista itsessä, suhteessa Jumalaan ja sen kautta myös työssä. Diakoniatyössä hiljainen tieto on kokemuksen tuomaa varmuutta, jonka avulla voi rohkaista hädissään olevaa ihmistä ja välittää tälle toivoa.

Hiljainen tieto kehitysvammaistyön papin työssä on yhteen tulemista ja sen kautta mahdollisuus johonkin uuteen tai yhteisölliseen. Kun hiljainen tieto -käsitteen synonyymiksi asetetaan ”sanaton tieto”, avataan aiheesta ymmärrettävämpi näkökulma. Edelleen suurin osa hiljaisesta tiedosta jää papin työssä aavistukseksi.

Hiljainen tieto on auttanut työssä seurakuntalaisten kohtaamisissa, rip-pikouluopetuksessa, hartaushetkien suunnittelussa, raamattuopetuksessa, omaisten kohtaamisessa ja kehitysvammaisten asumisyksikössä henkilökunnan kanssa tehtävässä yhteistyössä. Hiljainen tieto auttaa jaksamaan paremmin työssä ja selviytymään siitä vähemmällä vaivalla. Hiljainen tieto auttaa myös käsittelemään ja jäsentämään asioita johdonmukaisemmin. Hiljaista tietoa on, että ymmärtää tallentaa tietoa tapahtumista palautteineen ja yhteystietoineen seuraavaa kertaa varten.

Hiljainen tieto on muistoja ja hyviä hetkiä vuosien varrelta. Hiljainen tieto ilmenee aina suhteessa toiseen ihmiseen. Hyvässä tilanteessa vuorovaikutussuhde on hyvä ja edistää hiljaisen tiedon välittymistä. Hiljaista tietoa on nähdä ihmisten huolien, kivun ja murheiden taakse tavanomaista syvemmin. Hiljainen tieto on ruumiillista. Jos on kotonaan omassa kehossaan ja kotonaan suhteessa työhönsä, niin se on jo hiljaisen tiedon siirtämistä.

Pohdinta

Kirkon kehitysvammaistyössä hiljaiseen tietoon tuo oman ulottuvuutensa kommunikaatio, vuorovaikutus, kohtaaminen ja toisaalta työntekijä itse kehoillisuutensa sekä kokemusmaailmansa kautta. Kehitysvammaistyössä ollaan perimmäisten kysymysten äärellä ja kristinuskon ytimessä. Jumalan luomistyön moninaisuuden tarkasteleminen ja toisaalta samalla kristinuskon sanoman ytimeen keskittyminen ovat kirkon kehitysvammaistyön syvin, vaikeasti sanoitettava ydin.

Hiljainen tieto ilmenee kehitysvammaistyön pappien ja kehitysvammaistyötä tekevien diakoniatyöntekijöiden työssä kokemuksellisen monitahoisena ilmiönä, jossa Polanyin (1962; 1966) teoria hiljaisen tiedon kehoillisuudesta ja ihmiseen sijoittumisesta tulee esille. Hiljainen tieto kirkon kehitysvammaistyössä koetaan vahvasti kehoon, itseen ja omaan olemukseen liittyväksi. Hiljainen tieto kirkon kehitysvammaistyössä on kokemuksellisesti ainutlaatuista työntekijässä itsessä, hänen suhteessaan Jumalaan ja sen kautta myös työssä.

Kokemuskuvaus työstä sanoittaa työhön liittyvää sanoittamatonta. Erityisenä ilmiönä kirkon työssä on hiljaisen tiedon näkökulmasta se, että kristillisuus ja hengellisyys ovat samalla osa omaa työtä sekä itseä ja omaa minuutta. Hiljainen tieto kirkon työssä on suhteessa omaan henkilökohtaiseen uskon kokemukseen. Myös Suhonen (2009), Kalske (2011) ja Kantola (2015) ovat päätyneet vastaavan kaltaisiin tuloksiin.

Diakoniatyöntekijät:	Papit:
<p>Kokemuskuvaus työstä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tärkeää tukea ihmisten kokemusta omasta tarpeellisuudesta - Tärkeää auttaa ihmisiä löytämään oma paikka seurakunnasta - Tiedottaa saavutettavuuteen liittyviä asioista kyllästymiseen asti - Kertoa siitä, millaisia vaikeuksia vammaisuus voi ihmisen elämään tuoda ja kuinka se voi näkyä - Työssä voi kokea siunausta, vaikka ei alun perin ihmisten kohtaamista aina jaksaisikaan 	<p>Kokemuskuvaus työstä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tärkeää, että tunnetaan nimeltä puolin ja toisin - Kaikki sosiaalisuus on käytössä - Voi keskittyä kirkon sanomassa yksinkertaisimpaan ja olennaisimpaan - Työssä on niin paljon iloa, että se voi vahvistaa papin omaa uskoa - Papin paikka on olla yhdessä vaikeimmin kehitysvammaisten äitien kanssa Jumalan edessä - Uskonelämässä voi vain olla
<p>Hiljainen tieto kokemuksellisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Varmuutta, jonka pohjalta voi rohkaista ja välittää toivoa - Auttaa työtehtävissä pääsemään vähemmällä vaivalla - Kehollista ja ruumiillista - Ilmenee aina suhteessa - Auttaa jaksamaan työssä - Ainutlaatuista itsessä, suhteessa Jumalaan ja sen kautta myös työssä - Auttaa näkemään kipujen ja huolien taakse syvemmin - On myös tietojen eksplisiittistä tallentamista 	<p>Hiljainen tieto kokemuksellisesti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteisöllistä - Sanatonta tietoa - Vain aavistamisen tasolla tavoitettavissa - Auttaa työtehtävissä pääsemään vähemmällä vaivalla - Kehollista ja ruumiillista - Ilmenee aina suhteessa toiseen

Taulukko 1. Kirkon kehitysvammaistyö kehitysvammaistyön pappien ja diakoniatyöntekijöiden kokemana.

Kiinnostavimpana esille yksilökohtaisista merkitysverkostoista nousee pappien ja diakoniatyöntekijöiden oma kasvu suhteessa itselle merkitykselliseksi koettuun työhön (taulukko 1). Polanyin (1966, 1969) kaksi tietoisuuden tilaa, kohteeseen liittyvä (subsidiary) tietoisuus ja keskitetty (focal) tietoisuus, kuvaavat juuri tätä ilmiötä. Kohteeseen liittyvä lähitietoisuus on läsnä tietämiseen liittyvässä prosessissa. Oman itsen kautta muotoutunut kokemuksellisuus elämästä, työstä ja vuorovaikutussuhteista on läsnä työn vuorovaikutustilanteissa niin kehollisena kuin spiritualiteettiinkin liittyvänä. Työn merkityksellisyys kokonaisvaltaisena suhteessa itsen ja omaan kasvuun heijastuu yksilökohtaisista merkitysverkostoista. Kehitysvammaistyössä hiljainen tieto on erityistä esimerkiksi siksi, että työ voi vahvistaa papin omaa uskoa. Lähitietoisuudessa käsitellään artikuloimatonta työkalutietoa siitä, miten tietyn kohteen kanssa pitäisi kulloinkin menetellä. Lähitietoisuus on määrittelemläntöntä tietäjälleen, mutta tietämiseen liittyvä prosessi toimii kuitenkin vahvasti sen varassa (Polanyi, 1962; 1966). Esimerkiksi diakoniatyössä tämä näkyy siten, että työntekijän on mahdollista nähdä henkilön kipujen ja huolien taakse syvemmin.

Perttulan analyysimenetelmä on mielestäni hiljaisen tiedon itseensä sisällyttämä tutkimusmenetelmä (Suhonen, 2009). Yksittäisissä analyysin vaiheissa esimerkiksi sisältöalueiden muodostamisessa nojaututaan intuitioon aiheistosta. Yksilökohtaisen merkitysverkoston analyysi tekee näkyväksi työhön liittyvää sanatonta. Yksilökohtaiset merkitysverkostot ovat hiljaisen tiedon näkökulmasta erityisen merkityksellisiä, koska yksilökohtaisessa merkitysverkostossa ei ole enää kyse vain yleisestä kerronnasta aiheeseen liittyen. Merkityksissä tiivistyy arkielämä siten, että yksilöllisyys ei ole pelkästään läsnä, vaan kokemuskuvaukset ovat ikään kuin portailla kääntymässä koko ilmiön kannalta ytimessä oleviksi merkityksiksi. Kokemuskuvauksen ollessa dialogissa lukijan kanssa hiljainen tieto voi olla välittymässä. Lukijan kokemusmaailma on vuorovaikutuksellisessa suhteessa kirjoitettuun tekstiin. Sanoittamattomalla tasolla tekstistä voi prosessoitua itselle olennaisin ja hiljainen tieto voi välittyä. Yksilökohtaisten merkitysverkostojen analyysi on itsessään mallintamisen metodi hiljaiselle, sanoittamattomalle kokemustiedolle. Voidaan ajatella, että tämä tutkimus ja siitä tuotettu artikkeli välittää itsessään hiljaista tietoa lukijalle kehitysvammaistyön pappien ja diakoniatyöntekijöiden työstä.

Fenomenologisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyy keskeisimpänä tutkimusprosessin yksityiskohtainen kuvaaminen ja reflektointi. Tutkimuk-

sen pätevyys ei ole sinänsä arvioitavissa empiirisen tulosten sisällön pohjalta, vaan keskiössä on kriittisen arvioinnin merkitys (Perttula, 1995; Giorgi & Gallegos, 2005). Keskeiseksi tutkimusotteessa nousee deskriptio eli tutkittavan antaman kuvauksen mahdollisimman suuri vastaavuus hänen alkuperäisen kokemuksensa kanssa. Pyrkimyksenä tutkimuksessa on mukana olevien tutkittavien konstruktion ja tutkijan siitä laatiman rekonstruktion identtisyys (Tynjälä, 1991; Varto, 1992). Keskiöön nousee, kykeneekö tutkija ilmaisemaan sanallisesti ymmärryksensä eli vastaako tutkijan rekonstruktio tutkittavan kokemusta.

Kokemuksen tutkimuksen yleisinä luotettavuuden kriteereinä voidaan pitää johdonmukaisuutta, reflektointia ja reflektoinnin kuvausta, aineistolähtöisyyttä, tutkimusprosessin kontekstisidonnaisuutta, tavoiteltavan tiedon laatua, metodien yhdistämistä, tutkijayhteistyötä, tutkijan subjektisuutta, sekä tutkijan vastuullisuutta (Giorgi, 1994a; 1994b; Perttula, 1995). Omien ajatusten kohinan vaimentaminen on metodologinen haaste. Olen pyrkinyt tutkimuksen analyysissä kurinalaiseen analyysiin reflektoiden tutkimustani monitahoisesti osana tutkijayhteisöä. Perttulan menetelmän selkeän ohjeellisuuden vuoksi tutkimuksellista kurinalaisuutta on mielestäni mahdollista noudattaa optimaalisesti. Lopulta vain tutkija voi arvioida vastuullisuutensa toteutumisen.

Fenomenologisen psykologian analyysimenetelmän yksi heikkous on siinä, että eri tavoin maailmaansa jäsentävät tutkittavat ilmaisevat kokemusmaailmaansa eri tavoin. Toisaalta deskriptiivisen fenomenologian näkökulmasta tarkasteltuna totuus löytyy tavasta, jolla ilmiö on tajunnalle annettuna, eli ihmisen kokemus itsessään nähdään totuutena (Perttula, 1996). Tästä näkökulmasta voidaan ajatella jokaisen kuvauksen olevan itsessään arvokas. Jokainen kokemuskuvaus tässä tutkimuksessa heijastelee erityistä kokemuksellista näkökulmaa työhön ja välittää siitä syystä työhön liittyvää arvokasta näkyväksi.

Hiljaisen tiedon kokemuksen tutkimus fenomenologisen psykologian analyysimenetelmää hyödyntämällä on haaste, mutta toisaalta paras mahdollinen tapa tavoitella jotakin niin sanatonta ja kokemuksellista kuin mitä hiljaisen tiedon teoreettinen analyysi osoittaa käsitteen olevan. Hiljainen tieto on kokemuksellista ja kerrostuvaa. Se on myös muuttuvaa ja jatkuvasti kehittyvää (Kantola, 2015). Myös Polanyi (1962) piti hiljaista tietämistä toimintana, ja hänestä oli riittämätöntä tarkastella tietoa sinänsä. Kokemuksellisesti hiljainen tieto siirtyi kirkon kehitysvammaistyössä. Kun tarkastelunäkökul-

mana on kokemuksellisuus, tutkimuksen tulos on se, mitä kokemus tuo ilmi. Mitään absoluuttista totuutta hiljaisen tiedon olemuksesta ei tutkimuksessa haeta, eikä sitä voida myöskään tutkimustulosten kautta todeta. Tässä tutkimuksessa on tiedostettu hiljaisen tiedon suoranaisen siirtämisen mahdottomuus eli se, että tieto ei siirry tavaran tavoin. Kuitenkin on pyritty luomaan ympäristö ja mahdollistumisen kanavia, joissa hiljaisen tiedon siirtymistä voisi tapahtua kirkon työssä.

Hiljaisen tiedon määrittäminen ja siirtäminen on haastava kysymys. Hiljainen tieto on jäänyt esimerkiksi tietojohdamisen kirjallisuudessa pinnallisesti tutkituksi, ristiriitaiseksi ja moniselitteiseksi käsitteeksi. Tämä johtuu toisaalta Polanyiin teorian vaikeaselkoisuudesta mutta myös siitä, että käsite on siirretty melko suoraan erilaiseen tietoteoreettiseen kontekstiin. Erityisesti hiljaisen tiedon jakamista, jota esimerkiksi juuri tietojohdamisen kirjallisuudessa on korostettu olennaisena tekijänä organisaatioiden kilpailukyvyyn kannalta, voidaan pitää Polanyiin alkuperäisen teorian haastavana ajatuksena ja tavoitteena (Virtanen, 2014). Kirkon kehitysvammaistyössä ollaan ihmisyiden ja luomistyön syvimpien kysymysten äärellä: Jumalan eteen asetetaan yhdessä kehitysvammaisten seurakuntalaisten ja heidän omaistensa kanssa. Jotta sanoma voi tavoittaa kehitysvammaiset, täytyy viestinnän olla selkokieltä, joskus kuvia, sanoja, lauluja. Hengellisyys ei ole aina sanoitettavissa. Sen äärellä ja sen ytimessä ollaan vailla tarkkoja määrittäyksiä.

Hiljainen tieto voi siirtyä dokumentoimalla työtä eri tavoin. Dokumentoinnin täytyy kuitenkin toteutua toisin kuin tähän asti on kirkossa tehty. Työ täytyy tehdä näkyvämmäksi. Esimerkiksi Perttulan metodologia voitaisiin hyödyntää eri tavoin kirkon koulutuksissa ja työskentelyissä. Perttulan (1993, 1995) kehittämä fenomenologisen psykologian analyysimenetelmä on arvokas väline hiljaisen tiedon näkyväksi tekemisessä. Sanatonta täytyy pyrkiä sanoittamaan, sillä hiljainen tieto voi olla keskeinen tekijä työssä menestymisen kannalta (Colonia-Willner, 1999). Työhön liittyvän sanattoman asiantuntijuuden sanoittaminen on lopulta hyödyksi niin kirkolle organisaationa kuin seurakuntaisillekin. Työ tulee näkyvämmäksi sekä ymmärrettävämmäksi ja saa sille kuuluvan arvon.

Lähteet

- Akbar, H. (2003). Knowledge levels and their transformation: Towards the integration of knowledge creation and individual learning. *Journal of Management Studies*, 40, 1997–2021.
- Alaszewski, A. (2005). Risk, safety and organizational change in health care? *Health, Risk & Society*, 7, 315–318.
- Anis, M. & Armstrong, S. J. & Zhu, Z. (2004). The Influence of Learning Styles on Knowledge Acquisition in Public Sector Management. *Educational Psychology*, 24, 549–571.
- Berman, S., L. & Down, J. & Hill, C., W., L. (2002). Tacit Knowledge as a source of Competitive Advantage in The National Basketball Association. *Academy of Management Journal*, 45, 13–31.
- Colonia-Willner, R. (1999). Investing in practical intelligence: ageing and cognitive efficiency among executives. *International Journal of Behavioral Development*, 23, 591–614.
- Crook, J., A. & Gert, P., G. (2001). How do Expert Mental Health Nurses make on-the-spot Clinical Decisions? A Review of the Literature. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 8, 1–5.
- Edwards, W., E. & Schleicher, D., J. (2004). On Selecting Psychology Graduate Students: Validity Evidence For a Test of Tacit Knowledge. *Journal of Educational Psychology*, 96(3), 592–602.
- Eraut, M. (2000). Non-formal learning and Tacit Knowledge in Professional Work. *British Journal of Educational Psychology*. *The British Psychological Society*, 70, 113–136.
- Gavetti, G. & Levinthal, D. (2000). Looking Forward and Looking Backward: Cognitive and Experiential Search. *Administrative Science Quarterly*, 45, 113–137.
- Giorgi, A. (1994a). The phenomenological psychology of learning and the verbal learning tradition. – A. Giorgi (toim.), *Phenomenology and Psychological Research*. 6. painos. Pittsburgh: Duquesne University, 23–85.
- Giorgi, A. (1994b). Sketch of a psychological phenomenological method. – A. Giorgi (toim.), *Phenomenology and Psychological Research*. 6. painos. Pittsburgh: Duquesne University, 8–22.
- Giorgi, A. & Gallegos, N. (2005). Living through some positive experiences of psychotherapy. *Journal of Phenomenological Psychology*, 36, 195–218.
- Häyrynen, S. Kotila, H. & Vatanen, O. (2003). *Spiritualiteetin käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja.
- Imel, S. (2003). *Tacit knowledge. Trends and issue alerts*. Washington: Office of Educational Research and Improvement.
- Jardine, M. (2013). Michael Polanyi's response to the crisis of modernity and its relation to recent developments in theology. *Perspectives on Political Science*, 42, 178–187.
- Kalske, A. (2011). ”Että tää ois yhteinen juttu”. *Espoolaisten diakoniatyöntekijöiden näkemyksiä hiljaisesta tiedosta ja sen jakamisesta työssään*. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Kantola, H. (2015). *Hiljainen tieto kirkon lastenhojaajien sanoittamana*. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kirkkohallitus (2003). *Kirkko kaikille. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaispoliittinen ohjelma*. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kothari, A. R., Bickford, J. J., Edwards, N., Dobbins, M. D. & Meyer, M. (2012). Uncovering tacit knowledge: A pilot study to broaden the concept of knowledge in knowledge translation. *Health Services Research*, 11, 111–198.
- Lehtomaa, M. (2005). Fenomenologinen kokemuksen tutkimus: haastattelu, analyysi ja ymmärtäminen. – J. Perttula & T. La-

- tomaa, T. (toim.), *Kokemuksen tutkimus. Merkitys – tulkinta – ymmärtäminen*. Helsinki: Dialogia, 163–195.
- Leonard, N. & Insch, G. (2005). Tacit knowledge in academia: A proposed model and measurement scale. *The Journal of Psychology*, 139, 495–512.
- Liu, Z.-G. & Cui, J. (2012). Improve technological innovation capability of enterprises through tacit knowledge sharing. *Procedia Engineering*, 29, 2072–2076.
- Maqsood, T., Finegan, A. D. & Walker, D. T. H. (2004). Bias and heuristics in judgement and decision making: The dark side of tacit knowledge. *Issues in Informing Science and Information Technology*, 1, 295–301.
- Nonaka, I. (2002). A dynamic theory of organizational knowledge creation. Teoksessa C. W. Choo & N. Bontis (toim.), *The strategic management of intellectual capital and organizational knowledge* (s. 437–462). Oxford: Oxford University Press.
- Nonaka, I. & Krogh, G. (2009). Tacit knowledge and knowledge conversion: Controversy and advancement in organizational knowledge creation theory. *Organization Science*, 20, 635–652.
- Nonaka, I. & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- Nurminen, R. (2000a). *Hiljainen tieto boitotyössä*. Helsinki: Tammi.
- Nurminen, R. (2000b). *Intuitio ja hiljainen tieto boitotyössä*. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet, 80.
- Ojala, T. (2015). *The essence of the experience of chronic pain - A phenomenological study*. Studies in Sport, Physical Education and Health, 217. Jyväskylän yliopisto.
- Perttula, J. (1993). Fenomenologinen psykologia. Kokemuksen systemaattista tutkimusta. *Psykologia*, 28, 267–274.
- Perttula, J. (1995). *Kokemus psykologisena tutkimuskobteena. Jobdatus fenomenologiseen psykologiaan*. Tampere: Suomen fenomenologinen instituutti.
- Perttula, J. (1996). Deskriptio ja tulkinta: Psykologin avaimia kokemukseen. *Psykologia*, 31, 9–18.
- Perttula, J., Haataja, H. & Kautto, A. (2001). Miten huomaan olevani työuupunut? Työuupumuksen tunnistamiskokemusten fenomenologis-psykologista kuvausta. *Työ ja ihminen*, 16, 157–170.
- Piirainen, A. (2006). *Asiakkaan ja asiantuntijan pedagoginen subde. Fenomenologinen tutkimus fysioterapiatilanteista asiakkaiden ja fysioterapeuttien kokemana*. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia, 207. Helsingin yliopisto.
- Polanyi, M. (1962). *Personal knowledge. Towards a post-critical philosophy*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Polanyi, M. (1966). *The tacit dimension*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Polanyi, M. (1969). *Knowing and being*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Ray, T. 2009. Rethinking Polanyi's concept of tacit knowledge: From personal knowing to imagined institutions. *Minerva*, 47, 75–92.
- Ruoppila, I. (2013). Viisaus. – E. Heikkinen, J. Jyrkämä & T. Rantanen (toim.), *Gerontologia*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Duodecim, 227–236.
- Sakasti (2012). Saavu – Kirkon saavutettavuusohjelma. *Sakasti.evl.fi*. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content5EC5B6> – Viitattu 9.11.2015.
- Sakasti (2014). ”Uskollisena perustehtävälle”. Katsaus kirkon erityistehtäviin 2014. *Sakasti.evl.fi*. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/31DA543CBBA51F2EC2257D-81003F9BDE/\\$FILE/uskollisena%20perustehtavalle_301014.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/31DA543CBBA51F2EC2257D-81003F9BDE/$FILE/uskollisena%20perustehtavalle_301014.pdf) – Viitattu 9.11.2015.
- Savolainen, M. (2008). *Maailman ihanin tyttö*. Helsinki: Blink Entertainment Oy.
- Schultze, U. & Stabell, C. (2004). Knowing What You Don't Know? Discourses and Contradictions in Knowledge Management Research. *Journal of management Studies*, 41, (4), 549–573.
- Stenmark, D. (2002). Information vs. knowledge: The role of intranets in knowledge management. *Proceedings of the 35th An-*

- nual *Harvii International Conference on System Sciences* (s. 928–937). Doi: 10.1109/HICSS.2002.994043.
- Sternberg, R. J. & Hedlund, J. (2002). Practical intelligence, g, and work psychology. *Human Performance*, 15, 143–160.
- Suhonen, K. (2009). *Mitä hiljainen tieto on bengellisessä työssä? Kokemuksellinen näkökulma hiljaisen tiedon ilmenemiseen, siirrettävyyteen ja siirrettävyyden merkitykseen ikääntyneiden diakoniatyöntekijöiden ja pappien työssä*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research, 354. Jyväskylän yliopisto.
- Suhonen, K. (2013). Hiljainen tieto – kirkon voimavara. – *Kirkon kalenteri 2013*. Bookwell Oy. Porvoo 2012. Sacrum: Helsinki, 61–64.
- Suutama, T. (2004). Kognitiiviset toiminnot. – T. Raitanen, T. Hänninen, H. Pajunen & T. Suutama (toim.), *Geropsykologia. Vanhenemisen ja vanhuuden psykologia*. Helsinki: WSOY, 76–108.
- Taggart, G. (2002). Spiritual literacy and tacit knowledge. *Journal of Beliefs & Values: Studies in Religion & Education*, 23, 7–17.
- Takamaa, R. (2015). Kirkon nuorisotyön hiljainen tieto kirkkohallituksen hankkeena. Julkaisematon lähde. Saatu 17.4.2015.
- Toom, A. (2006). *Tacit pedagogical knowing: at the core of teacher's professionalism*. Kasvatustieteen väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Tynjälä, P. (1991). Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. *Kasvatus*, 21, 387–398.
- Vahtio, E.-L. (2002). *Rekrytointi, ikä ja ageismi*. Työpoliittinen tutkimus, 244. Helsinki: Työministeriö.
- Varto, J. (1992). *Laadullisen tutkimuksen metodologia*. Tampere: Hygienia.
- Virtainlahti, S. (2006). *Se on niin hiljaista, että eihän sitä voi puhua. Etnografinen tutkimus hiljaisesta tiedosta ja tietämyksestä ta-pausyrityksessä*. Johtamisen lisensiaattityö. Jyväskylän yliopisto.
- Virtanen, I. (2014). *How tacit is tacit knowledge? Polanyi's theory of knowledge and its application in knowledge management theories*. Informaatiotieteiden väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Welsh, I. & Lyons, C. M. (2001). Evidence-based care and the case for intuition and tacit knowledge in clinical assessment and decision making in mental health nursing practice: An empirical contribution to the debate. *Journal of Psychiatric and Mental Care Nursing*, 8, 299–305.
- Yliruka, L. (2000). *Sosiaalityön itsearviointi ja hiljainen tieto*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Zhou, Y. J. (2004). An empirical study of shop floor tacit knowledge acquisition in Chinese manufacturing enterprises. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 34, 249–261.
- Zingler, R. L. (1999). Tacit knowledge and spiritual pedagogy. *Journal of Beliefs & Values: Studies in Religion & Education*, 20, 162–173.

Diakomit ja saarna

Tiivistelmä

Diakonian virkaa uudistettaessa on pyritty kohti alkuperäisempää virkaa ja toisaalta etsitty kytköstä kirkon muihin virkoihin. Tämä artikkeli tarkastelee, missä määrin eri aikoina diakonin virkatehtäviin on lukeutunut saarnaaminen. Uuden testamentin diakoneista tiedetään, että he toimivat julistajina, mutta selkeää saarnaajan roolia heillä ei ollut. Varhaisessa kirkossa diakonien moniin tehtäviin kuului toisinaan myös saarnaaminen, mutta tälle oli kaksi edellytystä: Joko piispa pyysi diakonia erikseen saarnaamaan, tai tietyille diakonille annettiin saarnaaoikeus. Saarna oli piispan vastuulla vielä monta vuosisataa, mutta kuudennella vuosisadalla diakoneille annettiin oikeus lukea jumalanpalveluksessa kirkkoisien saarnoja. Keskiajalta tunnetaan myös saarnoistaan kuuluisia diakoneja ja virkaan vihkimisessäkin saarnaaminen mainittiin yhtenä tehtävänä. Ilmeisesti diakomit eivät kuitenkaan toimineet yleisesti varsinaisesti saarnaajina. Varsin vastaava rooli jatkui myös reformaation kirkoissa viran sisällön periaatteellisesta muutoksesta huolimatta: diakoni oli monin paikoin apupappi, joka toisinaan saarnasi. 1800-luvulla syntyneet uudenlaiset karitatiiviset diakonien tehtävät muodostivat uuden suhtautumisen: diakoni ei ollut saarnaaja. Tosin sekä Ruotsista että Suomesta tähän tunnetaan poikkeuksia. Uusin ekumeeninen kehitys on tuomassa saarnaamisen jälleen diakoneille mahdolliseksi toimintamuodoksi. Näin ollaan palamassa aikaisempien vuosisatojen malliin: Diakomit ovat saarnanneet ja se on ollut diakoneille virka-asemansa vuoksi useimmiten jossain muodossa sallittua, jos ei aina suotavaa.

Toukokuun 2015 Kirkolliskokouksessa oli käsillä kirkkohallituksen ehdotus, joka esitti Kirkkolain 2 luvun 6 toiseen momenttiin uudistusta: ”Diakoni voi saarnata jumalanpalveluksessa.” Oikeus saarnata ei olisi sidoksissa kirkkoherran antamaan lupaan, vaan kuuluisi uuden vihkimysviran suomiin oikeuksiin.¹ Kyseinen uudistusehdotus toteaa laajemmin perustelematta

diakoniviran usein sisällytetyn ”sanan ja sakramenttien virkaan eli pappisvirkaan” (s. 8). Luterilaisuudelle keskeisen ”Sanan virka” -ilmaisun onkin toisinaan tulkittu tarkoittavan laajempaa sanan levittämistä kuin pelkkää jumalanpalveluksen yhteydessä toteutettua saarnaa (Brodd, 1992: 245–249; Ahonen, 2002: 78–79). Diakonin virka on eräissä toisissa tulkinnoissa kuitenkin myös erotettu selkeästi sananjulistamisesta.²

Mainittu dokumentti aktualisoi kysymyksen, onko diakonivirka kirkon historiassa yleisesti tai edes joskus sisällytetty saarnavirkaan ja onko diakoni joskus aikaisemmin toiminut selkeästi saarnavirassa. Olen aikaisemmassa yhteydessä tarkastellut, löytyykö ja – kuinka merkittävässä määrin löytyy – kirkon historiasta esimerkkejä diakoniviran ja pappisviran yhteyksistä sekä saarnaamisesta diakonin toimintana.³ Tässä artikkelissa tarkastelen, missä määrin löydettyjä havaintoja diakoneista saarnaajina voidaan pitää juuri diakonin virkatehtäviin kuuluvana toimintana ja kuinka paljon saarnaamisesta virkatehtävänä voidaan sanoa. Selkeyden vuoksi seuraan varsin tarkasti varhaisempaa artikkeliani ja tarkastelen kehitystä varhaiskirkosta katolisen keskiajan kautta luterilaiseen ja ekumeeniseen Suomeen.

Aihe on kirkkokuntien välillä herkkä, sillä siihen kytkeytyy kosolti virkapoliittisia paineita, ehkä ei vähiten siksi, että varhaisen kirkon diakoneina toimi myös naisia. Kuten esimerkiksi Barnett (1995: 80) toteaa, teemaan on kytkeytynyt paljon keskustelua, mutta silti myös hän rakentaa vain käännökille ja analyysin tarkkuus kärsii. Tarkasteluni pyrkii sen vuoksi hyödyntämään alkukielisiä lähteitä.⁴ Saarnaamisella tarkoitan tällöin jumalanpalvelustilanteessa toteutettua tietyt reunaehdot täyttävää puhetta.⁵ Puhuessani ”virkatehtävistä” tarkastelen niitä tehtäviä, joiden hoitaminen oli nimenomaisesti uskottu diakoneille siksi että he olivat diakoneja. Nykyistä tapaa ymmärtää virka en siis käytä anakronistisesti. Metodina käytän lähdepohjan eroista johtuen varhaisessa kirkossa kielellistä analyysiä, myöhemmin dokumenttien systemaattista analyysiä.

Diakonien saarna Uuden testamentin ajanjaksolla

Aluksi kaksi käsitetarkennusta. On selvää, että aivan kirkollisen elämän alkuvaiheessa jumalanpalveluksen toteuttamismuodot olivat erilaiset kuin nykyään, ja että muodostuvien seurakuntien välillä oli eroja. Pureutumatta lainkaan saarnan aseman, sisällön tai muodon kehitykseen voimme vain todeta,

että yhtenäistymiseen tarvittiin vuosisatoja. Siksi myös käytetyt ilmaukset ovat muuntuneet. (Saarnan historiasta esimerkiksi Schütz, 1972; Brottier, 1997; McCune, 2006: 17–36; Ryökäs, 2011.)

Toisaalta puhuttaessa diakonien toiminnasta verrataan nykyhetken ti-
lannetta yleensä Uuden testamentin ja varhaisen kirkon diakonien toiminta-
taan. Viimeaikainen tutkimus on osoittanut, että rinnastukselle on vain hei-
kot perusteet, jotka pohjautuvat nimikkeen samankaltaisuuteen ja joihinkin
toimintamuotojen samansuuntaisuuteen (Collins, 1990; 2014; Hentschel
2006; 2013; Latvus, 2011). Jo Wilhelm Löhe ja Johann Hinrich Wichern,
kaksi nykyisen diakonikunnan toiminnan käynnistäjistä, pitivät Uuden tes-
tamentin diakoneja eri asiana kuin nykyajan työntekijöitä (Wichern, 1855:
370; Löhe, 1962: 519. Laajemmin: Ryökäs 2014a). Silti kirkollisessa kes-
kustelussa tämän kaltaisella argumentaatiolla on perustelunsa ja siksi on
syytä katsoa, mitä varhaisen kirkon diakonien tehtävien kytköksistä saar-
noinhin tiedetään.

Yleinen kuva on, että yksi ensimmäisistä diakoneista, Stefanos, joutui
marttyyriksi sen vuoksi, että hän julisti evankeliumia liikaa kuulijoitaan ärsyt-
tävästi (Ap. t. 7:54). Tosin on huomattava, että missään kohtaa Uutta testa-
menttia luvussa Ap. t. 6 valittuja seitsemää miestä – joihin lukeutuivat muun
muassa Stefanos ja Filippos – ei kutsuta diakoniksi, ja ensimmäiset dokumen-
taatiot kyseisestä kytköksestä on dokumentoitavissa vasta toiselta vuosisadalta
Irenaeukselta (Irenaeus adv. haer. 3, 12, 10: PG (1857) 7/1, 903. Vastaava 4,
15, 1, palsta 1013; Barnett, 1995: 32, 56). Merkittävä osa tutkijoista onkin
irtautumassa tästä nimittämisestä (Barnett, 1995: 31, 57). Kyseinen Ap. t. 6
-kohta on kuitenkin vaikuttanut diakonin roolin tulkintaan ja tarkastelemme
siksi Stefanosta ja Filipposta diakoneina ja pohdimme heidän mahdollista
saarnaajan rooliaan.

Stefanoksesta puhuttaessa Ap. t. 7 luvussa kerrotaan hänen puheensa är-
syttäneen kuulijoita. Ilmaisut, joita tilanteesta käytetään, eivät kytke puhetta
jumalanpalvelukseen. Jakeissa Ap. t. 6:11 ja 6:13 on ensiksikin verbinä *λαλέω*/
laleō ilman saarnayhteyksille tyypillisiä tarkennuksia. Tässä sana kytkeytynee
yleiseen puhumiseen ennemmin kuin jumalanpalveluksen saarnaan. Toiseksi
tekstiyhteys kertoo väitellytilanteesta, mikä on epätodennäköistä muttei toki
vierasta tuon ajan saarnan yhteydessä varsinkaan kreikkalaisessa vaikutuspiir-
issä (Flach [1993]: 13; Ryökäs, 2011: 42). Selkeää kytköstä saarnaan ei verbi
anna.⁶ Muuallakaan ei Uusi testamentti anna ymmärtää, että Stefanos olisi

saarnannut jumalanpalveluksessa. Saarnaaminen ei vaikuta kuuluneen hänen tehtäviinsä diakonina.

Varhaisen kirkon tekstejä lukiessa voi helposti syyllistyä tahtomattaankin anakronismiin, jos tarkastelee liian suppealla ilmaisulla saarnaa (Smith, 2012: 164). Saarnalla oli monitahoinen tausta (Esikuvista Schütz, 1972: 6, ja Ryökäs, 2011: 42) ja yhtä selkeää kristillistä saarnaa merkitsevää ilmaisua ei vielä ollut käytössä. Onkin syytä tarkemmin pohtia, millä ilmaisulla kreikan kielessä⁷ puhuttiin saarnaamisesta. Nykyisen kirkollisen kielen perusteella kyseen voisi tulla κηρύσσω/*kēryssō*, liittyhän se kirkon oppia kuvaavaan termiin keerygma. Sana tunnetaan jo Uudessa testamentissa julistamiseen liittyvänä (esimerkiksi Ap.t. 9:20; 10:42; 1. Kor. 1:23; 2. Kor. 4:5; Gal. 2:2; 2. Tim. 4:2), vaikka muitakin verbejä käytetään. Uuden testamentin tekstikohdat osoittavat, että kyseisellä verbillä tarkoitettiin monenlaista julistuksen lukemiseen ja julistamiseen liittyvää toimintaa. Toisaalta tätä sanaa ei yhdistetä diakoneihin eikä Stefanokseen, mutta kuitenkin Filippokseen, jonka yleisesti kerrotaan julistaneen Samarian pääkaupungissa (Ap.t. 8:5).⁸ Filipposhan oli yksi niistä seitsemästä avustajasta, jotka valittiin Apostolien tekojen luvussa 6 ja joita on usein kutsuttu diakoneiksi. Häneen yhdistyy myös toinen saarnaamiseen liittyvä verbi.

Selkeästi saarnaamiseen liittyy εὐαγγελίζομαι / euaggelizomai, joka kääntyy myös ilmaukseksi julistaa hyvää sanomaa / evankeliumia (esimerkiksi Matt. 11:5; Room. 1:15; Ef. 3:8; Gal. 1:11, 16, 23; 1. Kor. 1:17; 2. Kor. 10:16; Ilm. 14:6). Jumalanpalvelukseen liittyvät yhteydet ovat vähissä, mutta kenties Ap.t. 5:42 olisi ymmärrettävissä niin, että apostolien julistus temppelissä kuvattiin tällä verbillä.⁹ Uudessa testamentissa sana näyttäisi yhdistyvän diakonien toimintaan kerran ja senkin vain Filippokseen: Ap.t. 8:35 kertoo hänen julistaneen evankeliumia etiopialaiselle hoviherralle. Kyseinen tapahtuma ei sijoittunut jumalanpalveluksen yhteyteen vaan hoviherran vaunuun. Katson, että Filippos, joka tunnetaan diakonina, tehtävänsä vuoksi julisti evankeliumia, mutta tämän toteuttamisesta nimenomaan saarnana ei ole näyttöä.

Kolmas saarnaamiseen liittyvä verbi on ομιλέω/*homileō*, onhan sittemmin tullut tunnetuksi kristillisen saarnan luonne homiliana ja saarnaoppi homiletiikkana. Uudessa testamentissa verbi kääntyy kuitenkin vielä myös Paavalin kohdalla keskustelemiseksi (Ap.t. 20:11 ja 24:26). Diakonien kytköstä saarnaan ei tämän verbin eikä aikaisemmin esitettyjenkään avulla Uudessa testamentissa osoiteta.

Varhainen kirkko

Ensimmäisen vuosisadan Apostolisten isien kirjoituskokoelmassa ei ole suoranaista kytköstä diakonien ja saarnatilanteen välillä. Hieman epäselväksi jäävät Ignatioksen kirjeessä Filadelfialaisille käyttämät muotoilut. Hän toteaa (I. Filad. 10:1), että seurakunta voi lähettää diakonin Antiokeiaan, ”lähettämään Jumalan nimessä onnittelemaan heitä heidän yhteisessä kokouksessaan ja ylistämään Herran nimeä.” Kyseessä on selkeästi jumalanpalvelusyhteys, mutta käytetyt verbit (συγχαρῆναι/*sygkharēnai*, δοξάσαι/*doxasai*) eivät suoranaisesti puhu saarnaamisesta (Koskenniemi, 1989: 98; Lake, 2015). Seuraavan luvun alussa (I. Filad. 11: 1) kirjoittaja viittaa diakoniin nimeltä Filon, joka suoritti ”minun avukseni Jumalan sanan palvelusta”, ”ἐν λόγῳ θεοῦ ὑπηρετεῖ μοι” (Koskenniemi, 1989: 98; Lake, 2015). Vaikka tässä on muitakin tulkintamahdollisuuksia, lienee verbin (*hypēretei*) perusteella todennäköistä, että diakonin rooli oli avustava, ei saarnaava.¹⁰ Muitakaan viittauksia diakonien saarnavirkkaan ei tekstikokoelmaan sisälly.¹¹ Toisaalta on hyvä havaita, että tämän tulkinnan mukaan myös muu kuin saarnaaminen on jumalanpalveluksen yhteydessä julistavaa toimintaa.

Apostolisten isien ajan jälkeen kokonaiskuva ei juuri muutu. Esimerkiksi Nikaiassa tai muissa suurten kirkolliskokousten kanoneissa ei yhtäältä ole selkeitä mainintoja diakonien kytkeytymisestä saarnoihin muttei toisaalta myöskään saarnaamisen kieltoa. Tosin yksi muotoilu, Ankaran konsiilista (314), on aiheuttanut paljon keskustelua. Tuolloin säädettiin toisessa kanonissa, ettei kirkon opista langennut ja jälleen yhteyteen palannut diakoni saanut avustaa ehtoollisella eikä tehdä jotain, joka ilmaistiin sanalla κηρύσσειν/*kēryssein*.¹² Kuten edellä todettiin, jakeessa Ap.t. 8:5 Filippoksen julistavaa toimintaa kuvattiin tällä verbillä. Pitkällisen pohdinnan jälkeen Barnett (1995: 80–81) päätyy toteamaan, että kyse on vain evankeliumin lukemisesta ja tiettyjen kuulutuksien tiedottamisesta jumalanpalveluksessa. Suomeksi voitaisiin ehkä puhua ”kaiuttamisesta”. Aikaisemmin muun muassa Hefele (1873: 223–224) on tulkinnut kohdan toisin. Tekstipohja on ohut johtopäätöksen tekemiselle. Jonkinasteinen ääneen julistaminen on tässä kuitenkin yhdistetty diakonin virkatehtäviin.

Myös varhaisen kirkon muu käytettävissä oleva kreikankielinen aineisto on hyvin niukka viittauksissaan diakonien mahdolliseen saarnaamiseen jumalanpalveluksissa.¹³ Yleisesti yhdistetään diakonille tehtäviä jumalanpalveluk-

sessä verbillä κηρύσσω/*kēryssō* (esim. AC 8, 12), mutta ne ovat luonteeltaan liturgisia vuorotervehdyksiä tai kuulutuksia.

Yksittäisinä esimerkkeinä tunnetaan kuitenkin joitakin diakoneja, jotka saivat saarnata. Esimerkiksi Origeneen tiedetään saarnanneen (verbinä διαλέγω/*dialegō*) ennen vihkimystään presbyteriksi (Eusebios HE 6, 19, 16; Loeb, 1932/2000: 62–63). Vicentiukselle hänen piispansa Valerius Saragosalainen (Valero de Zaragoza) antoi pysyvän luvan kolmannen ja neljännen vuosisadan vaihteessa (Brottier, 1997: 246). Neljännellä vuosisadalla Efraim Syyrialainen oli diakoni ja hänet tunnetaan saarnoistaan.¹⁴ Samoihin aikoihin Antiokiassa tunnettiin diakoni Aetius, joka todennäköisesti saarnasi, tosin areiolaisiksi tunnistettavain korostuksin.¹⁵ Myös Johannes Krysostomos kirjoitti tuohon aikaan saarnoja, diakonina (Samellas, 2010: 159). Samoin Justinan marttyyrikertomukseen on yhdistetty diakoni Preliuksen (Πραυλιος) saarna (Acta Sanctorum 47).

Kaikkien edellä esitettyjen löydösten taustalla lienee se, mitä Alikin (2010: 210) korostaa: toisen vuosisadan aikana oli tendenssinä rajata saarnaajan rooli paikalliselle papistolle, joka tällöin kattoi piispat, presbyterit sekä myös diakonit, ja tällöin erityisesti piispoille. Diakonitkin saivat toisinaan saarnata. Tämä oli heillä sen vuoksi että he olivat diakoneja, ei siis pelkästään henkilökohtaisten ominaisuuksien vuoksi. Mutta pääsääntöisesti tällainen toiminta ei vaikuta olleen yleistä.

Eräs yleishuomio on tässä yhteydessä paikallaan: tarkasteltaessa antiikin aikaa ei ylipäänsä ole saatavilla kovin paljon tietoa saarnaajasta. Olkinuora on huomauttanut, että Bysantin aikana taiteen peruseriaatteena oli anonymiteetti ja tämä käytäntö leimasi myös kirkkoa.¹⁶ Saarnaajistakaan ei tämän mukaisesti olisi ollut perusteltua kirjata ylös heidän nimeään. Tehtävänimikkeiden välisen työnjaon kuvauksia tunnetaan vain vähän. Yksityiskohtaista tietoa ei yksinkertaisesti juuri ole löydettävissä. Saatavissa olevan tiedon perusteella saarna oli tuohon aikaan selkeästi kuitenkin piispan tehtävä (McCune, 2006: 81). Diakonit ja presbyterit toimivat muissa tehtävissä tai avustivat piispaa. Tätä kuvasi osuvasti vuoden 100 paikkeilla toimineelle paavi Evaristukselle jälkikäteen muotoiltu lausuma:

[Diakonit] – – vartioikoot saarnaavaa piispaa, ettei tämä joudu millään tavoin salajuonia punomalla uhatuksi tai omiensa loukkaamaksi sekä ettei jumalaisia sanoja häväistä tai ylenkatsota halpana pitämisellä tai (muulla)

vääryydellä, vaan totuus tuoksuisi hengelliseltä innolta, huulten julistama rauha olisi yhtä sielun tahdon kanssa.¹⁷

Diakoneilla ei ollut ensisijaisena tehtävänä saarnaaminen vaan piispan auttaminen, myös saarnan yhteydessä. Silti varhaisessa kirkossa esiintyi myös ainakin joitakin diakoneja, jotka saivat saarnata sen vuoksi että olivat diakoneja.

Keskiajan länsi

Edellä todettiin, että vaikka antiikin aikana seurakunnallisten tehtävryhmien työnjako kehittyi käytännön ohjaamana lukuisten yksityiskohtia käsittelevien kanonien ja kirjelmien määrittelemään suuntaan, selkeää työjaon kuvausta ei saarnan osalta antiikin ajalta ole. Saarnaaminen oli kuitenkin piispan tehtävä.

Keskiajalle siirryttäessä tilanne alkoi muuttua. Vaikka piispalle edelleen kuului saarnaoikeus ja -velvollisuus (Frank, 1997: 249), saarnasta ja saarnaajista käytiin periaatteellista keskustelua. Jotkut piispat ajattelivat jo tuolloin saarnaamisen oikeuden osittaista laajentamista. Esimerkiksi Arlesin piispa Caesarius Pyhä julkaisi 600-luvun alussa kokoelman saarnoja, jotka oli ajateltu myös pappien ja diakonien luettavaksi, kuitenkin ilmeisesti vain tietyissä rajoissa. Esipuheessa nimittäin kehoitetaan lukemaan/resitoimaan saarnoja ”in festivitatibus maioribus sancti presbyteri vel diacones debeant commissis sibi populis recitare”, suurten juhlien yhteydessä pappien ja diakonien omille kuulijoille (Ferreiro, 1992: 251; McCune, 2006: 72).¹⁸ Tässä saarnaaminen merkityksessä saarnan lukeminen sisällytettiin diakonin virkatehtäviin.

Keski- ja pohjoiseurooppalaista tilannetta selkeytti myöhäisantiikin Vaisonin vuoden 529 suppea, alun toistakymmentä piispaa kerännyt kirkolliskokous. Kuten Kotila (2001: 32) huomauttaa, vasta silloin annettiin papeille oikeus saarnata. Samalla määriteltiin diakoneille oikeus, papin ollessa estynyt, lukea homilioita eli kirkkoisien saarnoja. Päätöslauselma rajaa diakoneille täten tietynlaisen saarnaamisoikeuden mutta rajoittaa sen samalla pelkkään lukutehtävään.¹⁹ Diakonin ei varsinaisesti ollut sallittu saarnata, mutta lukemisen oikeus sisältyi virka-asemaan (Klingshirn, 2004: 140).²⁰

Vaisonin säännöksen merkitys on kahtalainen. Sen on jo Hefele (1875: 741) nähnyt yhtäältä hyvin merkittävänä saarnan yleisen merkityksen esiin nostamisessa, joka toisaalta määritteli pappien ja diakonien työnjakoa. Työnjaossa olennaista oli Predelin (2005: 134–135) mukaan se, että piispalle aikai-

semmin kuulunut tehtävä nyt ymmärrettiin laajemmin: saarnaaminen kyettiin avaamaan myös muille. Tekstin ensisijainen merkitys ei siten liene ollut diakonien saarnaamisen kieltö, vaan ennemminkin se, että myös diakoneille todettiin tietyllä tavalla luvalliseksi niin tärkeä asia kuin saarnaaminen.

Edellä esitetyt tekstit sopivat yhteen sen kanssa, mitä tiedetään keskiajan diakonien työtehtävien yleiskuvauksista. Vuonna 1286 julkaisi dominikaani Johannes Balbus sanakirjan, joka tunnetaan nimellä *Catholicon*. Sen saatavilla oleva vuoden 1495 painos määrittelee diakonin tehtäviksi

pappien avustaminen sekä palveleminen sakramenteissa, varsinkin auttaminen kasteessa ja voitelussa, pateenin, kalkin sekä oblaattien kantamisessa ja asettamisessa alttarille, siis Herran pöydän järjestäminen ja vaattettaminen. Heidän pitää myös kantaa ristiä ja julistaa evankeliumia ja epistolatekstiä, sillä kuten lehtoreiden Vanhaa, tulee diakonien julistaa Uutta testamenttia.²¹

Loppuosan ”julistaa”-verbi on alkukielessä ”predicare”. Tässä yhteydessä on kysymys julki puhumisesta, julistamisesta, Uuden testamentin tekstien esilukemisesta, sillä diakonin tehtävien määritelmä on paljon vanhempaa perua. Ilmaisu löytyy hyvin sanatarkasti katolisen kirkon lakikokoelmasta, *Corpus Iuris Canonica* (CIC)²², ja siellä Dekreeteistä, jotka on koonnut Ivo Charteslainen vuoden 1100 paikkeilla.²³ Viimeksi mainittujen taustalla on arkkipiispa Isidorus Sevillalaisen vuoden 600 paikkeilla lähettämän kirjeen samasanainen teksti.²⁴ Balbusin sanakirjan määritelmää voinee siksi pitää keskiajan vuosisatojen aikana vallinneen yleisen tilanteen kuvauksena: diakoni julisti ja tiedotti, mutta ei muussa merkityksessä saarnannut, paitsi jos oli jokin syy poiketa tästä linjasta.

Vaikeiden linjausten jälkeen diakonin tehtävä saarnaajana lienee jossain määrin yleistynyt ainakin saarnaamisen jonkinlaisena toteuttajana. Näin voi päätellä *Pontificale Romanum*in diakonin ordinaation kaavasta. (Krimm, 1963: 107; Hammann, 2003: 109.) En ole pystynyt jäljittämään ensimmäisen vuosituhannen vaihteen ensimmäisiä muotoiluja, mutta 1200-luvun Sarumin riitissä vihittävän diakonin tehtäviksi mainitaan ”alttarilla avustaminen, evankeliumin lukeminen, kastaminen ja saarnaaminen”. Verbinä on jälleen *predicare*. (Maskell, 1847: 191; Turner, 2005: 103, 113.) Miten itsenäisesti diakonit ovat saaneet saarnata ja missä määrin termillä on ymmärretty nykyistä ”saar-

naamista”, jää tässä yhteydessä selvittämättä. Periaatteellinen saarnalupa diakoneille kuitenkin annettiin kyseisessä ja vastaavissa vihkiriituksissa. Vastavasti vielä 1700-luvun lopullakin katolisessa Saksassa katsottiin, että diakonit voivat ainakin hätätapauksissa saarnata (Höpfner, 1783: 164), ja tällöin sanaa lienee käytetty hyvin tarkasti sen nykyisessä merkityksessä.

Diakonien virkatehtävä saarnaajana näyttäytyy katolisen kirkon historiasa joka tapauksessa suppeana. Yleisesti diakoneja ei pidetty saarnaajina, vaikka heille periaatteessa annettiinkin siihen oikeuksia. On toinen asia, kuinka paljon pääsäännöstä esiintyi piispan luvalla tehtyjä poikkeuksia.²⁵ Esimerkiksi diakoni Geert Groote oli 1300-luvulla hyvin tunnettu saarnajana (van Engen, 2014: esimerkiksi s. 13). Joiltakin keskiajan diakoneilta (esimerkiksi Paulus Warnefried / Paulus Diakonus) on myös säilynyt kirjoituksia, joita kutsutaan saarnakokoelmiksi (homiliarum) tai saarnoiksi.

On hyvä kysyä, onko löydettävissä jokin syy sille, että diakoni toisinaan saarnasi, vaikka tätä ei suosittukaan. Piispan ja papin sairastuminen on edellä mainittu yhtenä tekijänä, joka oikeutti diakonin lukemaan homilian. Toisaalta dokumentteja lukemalla löytyy viitteitä siitä, että saarnaluvan perusteluna on ollut diakonin lahjakkuus.²⁶ Kolmanneksi monissa tapauksissa tarkkaa tietoa ei voi saada.²⁷

Vaikka saarnan merkitys ei ainakaan varhaisella keskiajalla ollut samaa luokkaa kuin reformaation sanakeskeisissä kirkkokunnissa, on lisäksi eräs seikka, joka puhuu diakonien saarnaamisen puolesta. Voisi ajatella, että kun diakoneita joka tapauksessa valittiin merkittävässä määrin piispoiksi²⁸, heistä ainakin joskus tiedettiin, että heillä oli kyky saarnata.

Reformaation muutokset

Luterilainen reformaatio merkitsi suurta muutosta saarnan asemassa. Kun kirkon virka oli aikaisemmin kytkeytynyt ehtoollisuuhriin, nyt virasta tuli sanan virka. Luther toteaa: ”Ministerium verbi facit sacerdotem et Episcopum” (ehkä hieman epätarkka käännös: ”Sanan virka (ministerium) tekee papin ja piispan”, WA 6, 566, 9) ja Augsburgin tunnustus luonnehtii ”ministerium docendi evangelii et porrigendi sacramenta” (”Evankeliumin opettamisen ja sakramenttien jakamisen virka”, CA V). Tämä ei merkinnyt diakonin viran loppumista kirkossa. Luther itsekin on osallistunut ainakin yhden diakonin vihkimykseen, 14.5.1525 Georg Rörerin (Krarup, 2007: 92).

Jonkin verran epäselvää ja tarkempaa tutkimusta odottavaa on diakonin viran ja diakoni-nimikkeen suhde seuraavina vuosisatoina. Krarupin (2007: 98) mukaan reformaation aikoihin Wittenbergissä virkanimike ”diakon” korvasi apupapista käytetyn nimikkeen ”Kaplan”. Toisalta myös Herl (2004: 41) rinnastaa diakonin ja kappalaisen nimikkeet avustavan papin titteleinä, mutta kuvaa diakonin edelleen liturgisena avustajana. Uudistus merkitsi kuitenkin, että diakoni-nimikkeellä toimiva sai virka-asemansa perusteella saarnata, ja tämä levisi ilmeisesti reformaation mukana. Esimerkiksi Sachsen-Coburgin kirkkojärjestys vuodelta 1626 puhuu henkilöstä, joka on palvellut diakonaatissa ”tai *muuten* harjoittanut saarnavirkaa” (Casimir, 1626: 131). Ruotsista tiedetään, että Ruotsin uskonpuhdistaja Olavus Petri toimi kauan diakonivihkimyksen saaneena saarnaajana Tukholmassa (Parvio, 1985: 25). Diakonin virka erillisenä virkanimikkeenä lakkasi Ruotsissa vuoden 1600 tienoilta mutta kielellisesti nimike diakoni jatkoi Cnatingiuksen (1952: 17, 30, 52–54) mukaan sittemmin apupapin merkityksessä aina 1800-luvulle asti. 1700-luvun puolivälin Englannin anglikaanisessa kirkossa diakoni saattoi toimia perheen kappalaisena tai vakituisen papin apulaisena (Britannica, 1771: 308). Vielä 1700-luvun lopulta on jäljitettävissä tieto siitä, että nimike diakoni kytkeytyi Saksassa apupappiin (Deutsche, 1783: 162–165), ja että 1800-luvun alussa sillä viitattiin apulaissaarnaajaan (Conversations-Lexicon, 1816: 162).

Diakonien ja saarnan välisessä suhteessa reformaatioissa tapahtunut muutos oli suuri. Vaikka diakonin virka paikoitellen oli selkeästi myös maallikkovirka seurakuntakassan hoitajana²⁹, diakonin virka avustavan papin virkana oli selkeästi sananjulistajan virka. Mitä sitten tapahtui diakonin erilliselle viralle, jää tässä yhteydessä hämäräksi. Reformaation murroksessa joka tapauksessa muuttui sekä yleinen käsitys siitä, mitä virka on, että sisältö siinä virassa, jonka haltijoita kutsuttiin diakoneiksi.

Seuraava muutos toteutui vasta 1800-luvulla, ja siitä ei ole tarkkaa tutkimustietoa. Tässä yhteydessä en ole käsitellyt lainkaan reformoitua perinnettä, jossa diakoneilla vaikuttaa olleen karitatiivisen toiminnan (Latvus, 2007: 76–77; 2011: 182) rinnalla ainakin jossain määrin mahdollisuuksia saarnaamiseenkin.³⁰ Todennäköisesti kyseisestä kirkkokunnasta saatujen vaikutteiden kautta muutaman vuosikymmenen aikana diakonin nimike kuitenkin siirtyi luterilaisuudessa apupapin virasta karitatiivisen maallikkotyöntekijän virkaan. Kyseinen toimija oli ainakin alkuvaiheessa virallisen kirkon viran ulkopuolel-

la, yhdistyksissä ja diakoniaorganisaatioissa,³¹ eikä tällöin diakonin virkatehtävänä saarnannut seurakunnassa.

On ajateltavissa, että 1800-luvun uudistuksessa syntyi (tai uudelleen-syntyi) diakonien toisenlainen virka, jossa painottui karitatiivisuus. Tämä virka oli luonteeltaan maallikkovirka. Silti ainakin pieni diakonien kytkös saarnatoimeen on nähtävissä 1800-luvun lopun suomalaisessa keskustelussa. Suomalaisen seurakuntadiakonian alkuvaiheessa tavoitteena ei ollut saarnatoimeen liittyvän diakonin viran perustaminen. Kuopion hiippakunnan synodaalokokouksessa 1892 hyväksytyissä kirkollisen diakonaatin säännöissä kuitenkin puhutaan diakoneista, jotka valittaisiin seurakunnan julistustoimeen. Nämä olisivat maallikoita. He saisivat järjestää hartauskokoouksia ja sunnuntaikouluja sekä levittää Raamattuja ja hengellistä kirjallisuutta. Heille ei määritelty oikeutta saarnaamiseen, mutta kytkös opettamiseen oli säännöissä selvä. (Mustakallio, 2001: 45–52.) Myös vuosikymmen myöhemmin aloitetussa koulutuksessa annettiin erillinen arvosana opettamistaidosta.³²

Nykytilan haasteet

Diakonien asema kehittyi reformaation kirkoissa 1900-luvun kuluessa selkeän kirkollisen viran suuntaan. Muutamissa luterilaisissa kirkoissa, kuten Ruotsissa, Islannissa ja Virossa, diakonin virka on nykyään osa kirkon kolmesäikeistä virkaa. Samoin pysyvän diakonaatin perustaminen katoliseen kirkkoon Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen jälkeen 1960-luvulla merkitsi selkeää paluuta varhaisen kirkon suuntaan samalla, kun tämän diakonaatin jäsenet saivat saarnaioikeuden. Myös anglikaanisessa perinteessä diakonien virka-asema on nykyään vahva ja kehittyvä. (Avis, 2013: 2.2.)

Virka-aseman kehittymisen myötä diakonien vastuu kirkon julistuksesta on lisääntynyt. Tässä on kaksi puolta. Toisaalta diakonien tehtävät opetustyössä ovat kasvaneet, kuten esimerkiksi Ruotsissa, jossa diakonien neljäs tehtäväalue on nimetty opettamiseksi (Kallad, 2014: 41–42). Toisaalta heille on tiettyjen ehtojen vallitessa suoraan nimetty mahdollisuus saarnata.

Kirkkojen maailmanneuvoston Baptism, Eucharist and Ministry (BEM 1982) -dokumentissa määritellään tavoitetilaa yhteiselle näkemykselle diakonin tehtävistä. Verrattuna varhaisempaan ajatteluun kyseinen dokumentti painottaa selkeästi kolmijakoista virkaa aikaisemman funktionaalisemman

virkekäsityksen asemesta (Andrén, 1994: 10–11, 83). Diakonien erityisen viran tehtävien määrittelyssä kohdassa 31 todetaan:

Diakonit edustavat kirkkoa sen palvelijakutsumuksessa maailman keskeillä. – – He kantavat vastuuta seurakunnan jumalanpalveluselämässä esimerkiksi lukemalla Raamatun tekstejä, saarnaamalla ja johtamalla seurakuntaa yhteiseen rukoukseen.³³

Ekumeenisen kehityksen selkeä linja vaikuttaa olevan se, että diakonin tehtäviin *expressis verbis* näyttäisi liittyvän saarnaaminen, mutta tätä ei aseteta keskeisimmäksi diakonin tehtäväksi. Tämä merkitsee, että nyt näyttäisi tulevan pysyvästi näkyväksi se, mikä enemmän tai vähemmän piilossa on jatkunut koko kirkon olemassaolon ajan: diakonit ovat virkatehtävänä saarnanneet.

Tulos

Diakonien ja saarnan historian tarkastelu on osoittanut, ettei koskaan diakonien keskeisimmäksi virkatehtäväksi ole näyttänyt nimitettävän saarnaa, kirkon sanomaa selittävää ja evankelioivaa julistusta jumalanpalveluksen yhteydessä. Toisaalta liki kaikkina vuosisatoina näyttää toimineen diakoneja, joiden työtehtäviin on lukeutunut saarnaaminen.

Ensimmäisen vuosituhannen aikana vaikuttaa yleislinjana olleen, että diakoneilla oli julistusluonteisia tehtäviä, ja ainakin toisinaan he saivat myös diakonin ominaisuudessa saarnata. Vähitellen saarnaaminen vaikuttaa virkatehtävänä jääneen taka-alalle, mutta se ei virkatehtävänä vaikuta missään vaiheessa kokonaan heiltä hävinneen, tai ainakin se on tullut toistuvasti jollain tavoin takaisin. Diakonin persoona vaikuttaa olleen merkittävä tekijä siihen, että kyseinen diakoni on saarnannut. Tämä tarkoittaa samalla, että diakonin virkatehtäviin on voitu sisällyttää saarnaamista, mutta sitä ei liene vaadittu kaikilta diakoneilta. Tätä tulkintaa tukee sekin, että diakoneille annettiin selkeästi oikeus lukea toisten laatimia saarnoja ääneen jumalanpalveluksessa. Toisaalta voi myös todeta, että diakoneilla on ollut julistamisen virka, mutta julistamisella on ehkä useinkin tarkoitettu muuta kuin saarnan pitämistä jumalanpalveluksessa.

Reformaatio muutti käsitystä virasta, ja diakoni-nimikkeellä saarnaaminen ei näytä olleen poikkeus aina 1800-luvun puoliväliin asti, jolloin nimike

vaikuttaa supistuneen maallikkojen työtehtäviin. Opetustehtävät vaikuttavat kuitenkin säilyneen diakoneilla.

Sitä, onko saarnaaminen diakoneille soveltuva työtehtävä, lienee historian esimerkkien valossa tarkasteltava kunkin diakonin kohdalla erikseen. Diakonit ovat saarnanneet ja se on ollut diakoneille useimmiten jossain muodossa sallittua, jos ei aina suotavaa. Sanan julistamisen haasteet ovat kuitenkin suuret ja tehtävä on sovelnut ja soveltuu toisille diakoneille paremmin kuin toisille.

Koska jumalanpalveluksessa täysin itsenäisesti saarnaavat diakonit näyttävät olleen reformaatioon asti yksittäistapauksia, diakonien tehtävän yleiseen luonteeseen ei lähtökohtaisesti tuolloin kuulunut saarnaaminen. Kuitenkin nykyhetken vaatimusten ja ekumeenisen kehityksen mukaista lienee se, että diakoneilla on jonkinlainen perusvalmius saarnata. Diakonien toteuttamalle julistustyölle on toisaalta ollut myös esikuvansa koko kirkon historian aikana.

Viitteet

- 1 Lehtorin tai (yksittäistapauksissa) muiden kohdalla saarnaaoikeus olisi kirkkoherran päätettävissä. Kirkkohallituksen esitys 1/20015. KKHE-1-2015 Uusi diakonivirka.doc. <http://kappeli2.evl.fi/kkoweb.nsf/8055b7c73c38f56dc22571540045bfe2/e271961250ebcea1c2257ddc00451c90?OpenDocument>, luettu 27.7.2015.
- 2 Zentgraf, 1999: 786: "Da sowohl das diakonische Amt der helfenden Liebe wie auch das Amt der Wortverkündigung und Sakramentsverwaltung jeweils spezifische Ausformungen des einen der Kirche aufgetragenen Dienstes sind, stehen sie hierarchiefrei, gleichberechtigt nebeneinander".
- 3 Ryökäs, 2016: 65–66: artikkelissa tarkastellaan "[huruvida] frågan om diakonämbetet har inkluderats i predikoämbetet och om diakoner har predikat."
- 4 Antiikin ajan lähteiden osalta menettelytapa on vastaava kuin artikkelissa Ryökäs & Voitila, 2013: 136. Keski- ja uudemman ajan lähteet on poimittu tavanomaisella kirjallisuushaulla. Osaan viittauksista annan sitaatin artikkelissa Ryökäs, 2016.
- 5 Saarnan sisällöstä ja määrittelystä Ryökäs, 2011. Barnett, 1995: 82 ym., käyttää ilmaisua "liturgical preaching".
- 6 Myös verbi *διαλέγομαι/dialegomai*, joka usein sisältää ajatuksen väittelemisestä, saattaisi joissakin yhteyksissä, esimerkiksi Paavalilla, merkitä saarnan tyyppistä keskustelua tai väittelypuhetta (esim. Ap.t. 17:2, 17; 18:4, 19; 19:8, 9; 20:8). Sanan esiintymiin Uudessa testamentissa ei kuitenkaan missään liity diakonia. Louw & Nida, 1989.
- 7 Latinan saarnaamista kuvaa useimmin verbi *praedicare*, vaikka muitakin sanoja (esimerkiksi *sermo*) on käytössä. Terminologiasta McCune, 2006: 21.
- 8 Tietysti voisi spekuloida, olisiko Silvanus, jonka Paavali mainitsee yhdeksi kanssajulistajakseen jakeessa 2. Kor. 1:19, mahdollisesti ollut diakoni. Kyseinen kohta ei, eivätkä muutkaan maininnat Silvanuksesta, sitä kuitenkaan selvitä.

- 9 Paavali julisti evankeliumia synagogassa lain ja profeettojen lukemisen jälkeen, mutta on epävarmaa, voiko verbin kuvaama tapahtumaa pitää varsinaisena saarnana: Ap.t. 13:32. Vastaavasti Jeesuksen julistustoimintaa temppeleissä kuvataan myös tällä verbillä, mutta kytkeytymistä kristillisen seurakunnan saarnaan ei suoraan ole: Luuk 20:1.
- 10 Näin myös Barnett, 1995: 51 ja 81, joka ei rakenna alkukielelle vaan käännöksille.
- 11 Did. 15:1 puhuu piispojen ja diakonien mahdollisesti yhteisistä tehtävistä, jotka liittyvät jumalanpalvelukseen. Ilmaisut kuitenkin pohjautuvat *leitourgeō*-verbiin ja vastaavaan substantiiviin, eivätkä todennäköisesti viittaa saarnaan. Lisäksi on mahdollista se, mihin Barnett, 1995: 48 ja 81, viittaa: on todennäköisempää, että kyseinen teksti ei tarkoittaisi, että diakonit olisivat olleet saarnaajia. Tuohon aikaan oli yleistä, että piispat saarnasivat.
- 12 http://el.wikisource.org/wiki/Καθόνες_της_εν_Αγκύρα_Συνόδου, luettu 31.7.2008.
- 13 Analyysi perustuu hakuun TLG-tietokannan antiikin ajan teksteistä. Löydöksiä ei tullut tekstissä esitettyä enempää. Esimerkiksi *Acta Thomae* 59 kyllä mainitsee diakonit ja verbin kerysso lähekkäin, mutta ilman niiden välistä yhteyttä.
- 14 Barnett, 1995: 82, argumentoi sen puolesta, että Efraim Syyrialainen olisi ainoastaan kirjoittanut saarnansa, tai että hän saarnasi erityisen karismansa vuoksi, ei sen vuoksi että oli diakoni. Todennäköistä kuitenkin lienee, että hänessä on esimerkki diakonista, joka sai saarnata. Joka tapauksessa tiedetään, että hän laati saarnoja syyriaksi, kuten Hieronymus toteaa: "Ephraem -- multa syro sermone composuit / πολλὰ τῆ τῶν Σύρων διαλέξει συντέθηκε" (vir.ill. 115, PL 23 (1845): 707A/708A), ja että näitä sittemmin luettiin seurakunnassa tekstien lukemisen jälkeen.
- 15 Barnett, 1995: 82. Philostorgiuksen teksti (Hist. Eccles. 3, 17) tosin ainoastaan toteaa, että Aetius opetti (PG 65: 509A–510A: *διδύσκειν*, doceret), mutta tätä hän teki julkisesti seurakunnassa. Ilmaisu saarna lienee siksi käyttökelpoinen.
- 16 Olkinuora, 2015: 118, laajemmin 117–119. Mainittua väitettä tukee myös se, että läheskään kaikille tunnetuille saarnoille ei tiedetä sen esittäjää. Tähän viittaa Olkinuora, 2015: 64.
- 17 PG 5(1857), 1047B. Teksti lukeutuu pseudoisidorisiin väärennöksiin.
- 18 Ilmaisu "omille kuulijoille" saattaisi sisältää ajatuksen luostariyhteisöstä kuulijana, mutta Vaisonin 2. kanoni on tässä suhteessa selkeä.
- 19 SC 353, 190: 2. kanoni: " -- in omnibus parrociis uerbum faciendi daremus presbyteris potestatem, ita ut, si presbyter aliqua infirmitate prohibente per se ipsum non potuerit praedicare, sanctorum patrum homiliae a diaconibus recitentur." Gaudemet & Basdevant, 1989: 190.
- 20 Barnett, 1995: 82, toteaa Vaisonin 2. kanonin merkityksenä, että se rajoitti diakonien saarnaamista.
- 21 Balbus, 1495: fol. 117v, ja Balbus, 1496: hakusana Diacon.
- 22 Säädos on osa Decretum Gratianian (XXV), ja siten osa kirkollista lainsäädäntöä. Corpus Iuris Canonici, 1650: 81.
- 23 Decretum, VI, 20: http://www.documentacatholicaomnia.eu/03d/1040-1116,_Ivo_Carnotensis,_Decretum,_LT.pdf, luettu 16.5.2011, tiedoston sivu 579. Myös PL CLXI (1889): 449 (CIC on sivuilla 59–1022).
- 24 PL 83 (1862): 895B–C: S. Isidori Hispalensis episcopi, Epistola I.
- 25 Näin huomauttaa myös Bingham, 1726: 88. Edellä esitettyjen perustelujen lisäksi löytyy hajanaisia muita diakonin saarnaamista tukevia lausumia. Oman tutkimuksensa arvoineen esimerkiksi olisi hollantilaisen 1600-luvun jesuiitan Cornelius Hazartin into tulkita kreikan *διακονέω*/*diakoneō*-verbin merkitykseksi "saarnata". Hazart, 1661: 68–69.
- 26 Edellä esitetyn lisäksi tiedetään, että esimerkiksi Origenes oli taitava opettaja: Eusebios HE 6: 19, 16.

- 27 Näin esimerkiksi Vincent Saragossalaisen kohdalla, josta Prudentiuksen teksti on hyvin suppea. Tekstin suppeudesta Cohen, 2006: 127.
- 28 Diakonien valinnoista piispaksi varhaisessa kirkossa Barnett, 1995: 66–67, Roomassa 400-luvulla Dunn, 2010: 335–336 ja laajemmin Wirbelauer, 2011: 303–304.
- 29 Tähän viittaavat lukuisat Kasternordnung-määritelmät.
- 30 Hammann, 2003: 291, mainitsee reformaatioajalta Neufchastelin seurakunnan, joka pyysi diakoneja avustustyöhön, mutta myös saarnaamista varten. Olsson, 2005: 165, mainitsee joidenkin reformoitujen diakonien saarnanneen Ranskassa.
- 31 1700- ja 1800-lukujen kehityksestä Ryökäs, 2014b. Cnattingius (1952, 17) katsoo papeista käytetyn nimikkeeseen muuttuneen lopullisesti vasta uusien karitatiivisten diakonien tulon myötä 1800-luvulla.
- 32 Kuva johtaja Otto Aarnisaloon kirjoittamasta ”Sortavalan Diakoonilaitoksen” oppilasarvostelusta opinnoista vuosilta 1901–1903: Ryökäs, 2005: 53.
- 33 Ahonen, 1996: 145, lähes muuttamattoman Ahonen, 2002: 74–75. Alkuperäis teksti: Baptism, 1982.

Lähteet ja kirjallisuus

- Ahonen, R. A. (1996). *Lähetetty kirkko*. Näkökohtia keskusteluun kirkon uudistuksesta. Kirkon tutkimuskeskus, Sarja A, Nro 69. Tampere.
- Ahonen, R. A. (2002). Diakonia ja kirkon virka. – R. Helosvuori et al. (toim.), *Diakonian käsikirja*. Kirjapaja: Helsinki. (71–86).
- Alikin, V. A. (2010). *The Earliest History of the Christian Gathering*. Origin, Development and Content of the Christian Gathering in the First to Third Centuries. Boston, MA, USA: Brill Academic Publishers.
- Andrén, Å. (1994). *Diakonater i världens kyrkor idag*. Kyrkornas svar på BEM-dokumentets ämbetsstruktur och den fortsatta utvecklingen. Tro & Tanke 1994:7. Uppsala: Svenska kyrkans forskningsråd.
- Avis, P. (2013). The Diaconate: a flagship ministry? *Theology and Ministry* 2 (2013): 2.1–14.
- Baptism (1982). *Baptism, Eucharist and Ministry*. Faith and Orders Paper no. 111. Geneva: World Council of Churches.
- Barnett, J. M. (1995). *The Diaconate*. A Full and Equal Order. Revised Edition. Harrisburg: The Trinity Press.
- Bingham, J. (1726). *The Works of learned Joseph Bingham*. In Two Volumes. London: Robert Knaplock.
- Britannica (1771). *Encyclopædia Britannica*; or, a Dictionary of Arts and Sciences, compiled upon a new Plan. Vol. II. Edinburgh: A. Bell and C. Macfarquhar.
- Brodd, S.-E. (1992). *Diakonater*. Från ekleesiologi till pastoral praxis. Svenska kyrkans forskningsråd. Tro & tanke 1992: 10. Uppsala: Klippan.
- Brottier, L. (1997). Predigt V Alte Kirche. — G. Müller (hrsg.), *Theologische Realenzyklopädie*. Bd 27, Politik/Politologie – Publizistik/Presse. de Gruyter, 1996–1997. (244–248).
- Casimir, J. (1626). *Ordnung*, Wie es in deß Durchleuchtige[n] Hochgebornen Fürsten und Herrn Johann Casimiri, – – – in den Kirchen – – – gehalten werden solle. Coburgk. – http://reader.digital-sammlung.de/de/fs1/object/display/bsb10869752_00005.html, luettu 14.6.2015.
- Cnattingius, H. (1952). *Diakonater och Venia concionandi* i Sverige intill 1800-talets mitt. Stockholm: Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag.
- Cohen, E. (2006). Sacred, Secular, and Impure: The Contextuality of Sensations. – L. Besserman (ed.), *Sacred and Secular in Medieval and Early Modern Cultures*, New

- Essays. Gordonsville, VA, USA: Palgrave Macmillan. (123–133).
- Collins, J. N. (1990). *Diakonia. Reinterpreting the ancient sources*. Oxford: Oxford University Press.
- Collins, J. N. (2014). *Diakonia Studies. Critical Issues in Ministry*. Oxford: Oxford University Press.
- Conversations-Lexicon (1816). *Conversations-Lexicon*, oder encyclopädisches Handwörterbuch der gebildete Stände. Dritter Band. D bis Fustage. Stuttgart: A.B.Macklot. [3. painoksen luvaton lisäpainos].
- Corpus Iuris Canonici (1650). *Corpus iuris canonici emendatum et notis illustratum / Gregorii XIII. Pont. Max. iussu editum* - - - appendice Pauli Lancelotti adauctum - - - [S.l.]. [Suomen kansalliskirjasto].
- Deutsche (1783). *Deutsche Encyclopädie* oder Allgemeines Real-Wörterbuch aller Künste und Wissenschaften von einer Gesellschaft Gelehrten. [Hrsg. Höpfner, L. J. Fr.]. Siebenter Band. Ded–Eh. Frankfurt am Mayn: Varrentrapp und Wenner.
- Dunn, G. (2010). Deacons in the Early Fifth Century: Canonical Developments in Rom under Innocent I. – *Diakonia, diaconia, diaconato*. Semantica e storia nei Padri della Chiesa: XXXVIII Incontro di studiosi dell'antichità cristiana, Roma, 7–9 maggio 2009. *Studia ephemeridis Augustinianum*, 117. Roma: Institutum Patristicum Augustinianum. (331–340).
- van Engen, J. (2014). *Sisters and Brothers of the Common Life*. The Devotio Moderna and the World of the Later Middle Ages. Philadelphia, PA, USA: University of Pennsylvania Press.
- Ferreiro, A. (1992). “Frequenter Legere”. The Propagation of Literacy, Education and Divine Wisdom in Caesarius of Arles. *Journal of Early Christian studies*, Vol. 43, no. 1. January 1992. – E. Ferguson (ed.), *History, Hope, Human Language, and Christian Reality*. Recent studies in early Christianity. With an introduction by E. Ferguson. Vol. 6. New York: Garland Publishing. 1999. (249–259).
- Flach, G. ([1993]). *Der Evangelische Predigtgottesdienst*. Studien zur intraliturgischen Kommunikation. München. [Diss.].
- Frank, I. W. (1997). Predigt VI Mittelalter. – *Theologische Realenzyklopädie*. Hrsg. von Gerhard Müller. Bd 27, Politik/Politologie – Publizistik/Presse. de Gruyter, 1996–1997. (248–267).
- Gaudemet, J. & Basdevant, B. (1989). *Les canons des Conciles Mérovingiens (Vie–VIIe siècles)*. Texte latin de l'édition C. de Clercq, introduction, traduction et notes. Tome 1 / par Jean Gaudemet et Brigitte Basdevant. Sources chrétiennes, no 353. Paris: Cerf.
- Hammann, G. (2003). *Die Geschichte der christlichen Diakonie*. Praktizierte Nächstenliebe von der Antike bis zur Reformationszeit. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Hazart, C. (1661). *Ceremonien van den heylighen Dienst der Misse* be thoont vut de H. Schriftvre ende de hh. ovt-vaders van de eerste 400. ende volghende jaeren. Antwerpen: de Weduwe ende Erfghenamen van Jan Cnobbaert.
- von Hefele, C. J. (1873). *Conciliengeschichte*. Nach den Quellen bearbeitet. Erster Band. Zweite, verbesserte Auflage. Freiburg: Herder.
- von Hefele, C. J. (1875). *Conciliengeschichte*. Nach den Quellen bearbeitet. Zweiter Band. Zweite, verbesserte Auflage. Freiburg: Herder.
- Hentschel, A. (2006). *Diakonia im Neuen Testament*. Studien zur Semantik unter besonderer Berücksichtigung der Rolle von Frauen. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Hentschel, A. (2013). *Gemeinde, Ämter, Dienste*. Perspektiven zur neutestamentlichen Ekklesiologie. Neukirchener Theologie, Biblisch Theologische Studien, 136. Neukirchen: Neukirchener.
- Herl, J. (2004). *Worship Wars in Early Lutheranism*. Choir, Congregation and Three Centuries of Conflict. Cary: Oxford University Press.
- Höpfner, L. J. F. (1783). *Deutsche Encyclopädie* oder Allgemeines Real-Wörterbuch aller

- Künste und Wissenschaften, 7. Frankfurt am Main: Varrentrapp und Wenner.
- Kallad (2014). *Kallad till diakon och präst i Svenska kyrkan*. Biskopsmötet 2014. Artikelnr: sk13453. Uppsala: Svenska kyrkan, biskopsmötet.
- Klingshirn, W. E. (2004). *The Making of a Christian Community in Late Antique Gaul*. Cambridge studies in medieval life and thought, 4th ser., 22. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koskeniemi, H. (1989). *Apostoliset isät*. Suomentanut Heikki Koskeniemi. 2. uudistettu painos. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 163. Helsinki: Suomalainen teologinen kirjallisuusseura.
- Kotila, H. (2001). Saarna kirkon perinteessä. – J. Jolkkonen, S. Peura & O. Vatanen (toim.), *Saarnan käsikirja*. Theologia practica. Helsinki: Kirjapaja. (27–40).
- Krurup, M. (2007). *Ordination in Wittenberg*. Die Einsetzung in das kirchliche Amt in Kursachsen zur Zeit der Reformation. Beiträge zur historischen Theologie 141. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Krimm, H. (1963). Der Diakonat in der frühkatholischen Kirche. – H. Krimm (Hrsg.), *Das diakonische Amt der Kirche*. Zweite überarbeitete Auflage. Stuttgart: Evangelisches Verlagshaus. (106–132).
- Lake, K. (2015). *The Apostolic Fathers*: I Clement, II Clement, Ignatius, Polycarp, Didache, Barnabas, The Shepherd of Hermas, The Martyrdom of Polycarp, The Epistle of Dionetus by Kirsopp Lake. – <http://www.ccel.org/ccel/lake/fathers2.html> – luettu 14.6.2015.
- Latvus, K. (2007). Auttajan viran alkuperän uusi tulkinta. – K. Latvus & A. Elenius (toim.), *Auttamisen teologia*. Helsinki: Kirjapaja. (52–82).
- Latvus, K. (2011). Karitatiivisen diakoniakäsitteen synty. *DT* 2/2011, 164–188.
- Loeb (1932/2000). *Eusebius*. The Ecclesiastical History. Volume II. With an English Translation by J.E.L.Oulton Taken from the Edition Published with H.J.Lawlor. Cambridge, London: Harvard University Press.
- Louw, J. P. & Nida, E. A. (1989). *Greek-English Lexicon of the New Testament Based on Semantic Domains*. Johannes P. Louw and Eugene A. Nida, Editors. Second Edition. New York: The United Bible Societies. Electronic text hypertexted and prepared by OakTree Software, Inc, Version 3.6.
- Löhe, W. (1962). *Gesammelte Werke*, 4. Band, Kirche in ihrer Bewegung. Neuendettelsau: Freimund-Verlag.
- Maskell, W. (1847). *Monumenta ritualia ecclesiae Anglicanae*, Volume 3. London: William Pickering.
- McCune, J. C. (2006). *An Edition and Study of Select Sermons from the Carolingian Sermonary of Salzburg*. A thesis submitted to the University of London, in partial fulfillment for the degree of Doctor of Philosophy (Ph. D.). London: King's College, Department of History.
- Mustakallio, H. (2001). *Palvelun poluilla Pohjois-Suomessa*. Oulun diakonissakoti 1896–1916. Oulun diakonissalaitoksen tieteilisiä julkaisuja 2. Oulu: Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö.
- Olkinuora, J. (2015). *Byzantine hymnography for the feast of the entrance of the Theotokos*. Studia Patristica Fennica, 4. Helsinki: Suomen patristinen seura.
- Parvio, M. (1985). Suomalaisen saarnan kehitysvaiheet. – R. Vartiainen (toim.), *Saarna sanaa*. Sananjulistajan käsikirja. Helsinki: Kirjaneliö. (22–38).
- Predel, G. (2005). *Vom Presbyter zum Sacerdos*. Historische und theologische Aspekte der Entwicklung der Leitungsverantwortung und Sacerdotalisierung des Presbyterates im spätantiken Gallien. Münster: LIT Verlag.
- Ryökäs, E. (2011). *Aito ja eheä*. Kontekstija kommunikaatiohilettinen teoria. Aducate Reports and Books, 23/2011. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Ryökäs, E. (2014a). Arbeiter oder Diener – über die Diakonie-Auffassungen des 20. Jahrhunderts. – *Diakoniewissenschaft in Forschung und Lehre*. DWI-Jahrbuch. Heidelberg: Diakoniewissenschaftliche Institut. (107–124).

- Ryökäs, E. (2014b). ”Diakonia” ennen diakoniaa. Diakoniakäsite eurooppalaisissa leistiketosanikirjoissa 1600–1800 -luvulla. *DT* 1/2014, 32–49.
- Ryökäs, E. (2016). Diakonerna och predikan. – B. Sarelin & M. Lindfeld (red.), *Den kommunikativa kyrkan*. Festskrift till Bernice Sundkvist på 60-årsdagen. Skellefteå: Artos & Norma bokförlag. (65–81).
- Ryökäs, E. & Voitila, A. (2013). Varhaiset diakonit kirjeiden kuljettajina. *DT* 2/2013, 133–149.
- Ryökäs, R. (2005). *Auttavat kädet – kuulevat korvat*. 100 vuotta diakoniaa Hollolassa. Hollola: Hollolan seurakunta.
- Samellas, A. (2010). *Alienation*. The Experience of the Eastern Mediterranean (50–600 A.D.). Bern: Peter Lang AG.
- Schütz, W. (1972). *Geschichte der christlichen Predigt*. Sammlung Göschen, Band 7201. Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- Smith, C. S. (2012). *Pauline Communities as Scholastic Communities*. A Study of the Vocabulary of Teaching in 1 Corinthians, 1 and 2 Timothy and Titus. Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 2.Reihe, Volume 335. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Turner, H. J. M. (2005). *Holy Orders and Completeness of the Church*. Cambridgeshire: Melrose Press.
- Wichern, J. H. (1855). Diakonen- und Diakonissenhäuser. – Dr. Herzog (Hrsg.), *Real-Encyclopädie für protestantische Theologie und Kirche*. Dritter Band. Stuttgart und Hamburg: Rudolf Besser. (369–384).
- Wirbelauer, E. (2011). Bischofswahlen in Rom (3.-6.Jh.): Bedingungen – Akteure – Verfahren. – J. Leemans, P. van Nuffelen & W. J. Keough Shawn (ed.), *Arbeiten zur Kirchengeschichte: Episcopal Elections in Late Antiquity*. Berlin: Walter de Gruyter. (293–304).
- Zentgraf, M. (1999). Diakon/Diakonisse/Diakonat, III Dogmatisch. – *Religion in der Geschichte und Gegenwart*. Vierte, völlig neu bearbeitete Auflage. Band 2, C–E. Tübingen: Mohr Siebeck. (786–787).

Sielunhoitoterapian asema terapian kentällä ja evankelis-luterilaisessa kirkossa

Sielunhoidon ja psykoterapian välimaastoon sijoittuva sielunhoitoterapia on reilun kymmenen vuoden kuluessa järjestäytynyt Suomessa entistä ammatillisemmaksi ja psykologista tietoa hyödyntäväksi auttamismuodoksi. Vaihtoehtoisuudessaan se kuitenkin jakaa mielipiteitä ja herättää myös epäilyksiä (ks. esim. Keinonen, 2012). Sielunhoitoterapiasta on tehty hyvin vähän akateemista tutkimusta. Kahdessa pro gradussa tarkastellaan Seppo Jokisen Rikotusta eheä -terapiaan pohjautuvaa RE-sielunhoitoterapiaa (ks. Javanainen, 2013; Ojalampi, 2013) ja yhdessä opinnäytetyössä sielunhoitoterapian vaikutusta mielenterveyskuntoutujan toimintakykyyn (Virasoja, 2012). Myös sielunhoitoterapiasta käytävä julkinen keskustelu on niukkaa siihen nähden, kuinka järjestäytyneestä ja ammatillistumaan pyrkivästä auttamismuodosta on kyse. Tässä kirjoituksessa selvitän sielunhoitoterapian tavoitteita, menetelmiä ja taustaoletuksia ja tarkastelen sen asemaa yhteiskunnassa ns. terapian kentällä ja evankelis-luterilaisessa kirkossa.

Sielunhoitoterapian tavoitteet, menetelmät ja taustaoletukset

Sielunhoitoterapialla tarkoitetaan tässä kirjoituksessa sellaista terapiatyötä, jota kokoaa Suomen Sielunhoitoterapeutit ry (jatkossa lyhyemmin Sielunhoitoterapeutit ry) ja joka täyttää Christian Counsellors Finlandin (Suomen

ACC) sielunhoitoterapialle asettamat kriteerit. Suomen ACC on kristittyjä terapeutteja ja sielunhoitoterapeutteja kokoava kattojärjestö, jonka jäsenjärjestö Sielunhoitoterapeutit ry on. Sielunhoitoterapeutit ry kokoaa sielunhoitoterapiakoulutuksen¹ suorittaneita ihmisiä yhteistoimintaan ja sen tavoitteena on sielunhoitoterapian kehittäminen ja edistäminen Suomessa. (Ks. Suomen ACC: Akkreditointi; Suomen Sielunhoitoterapeutit ry: Yhdistys.)

Sielunhoitoterapeutit ry kuvaa sielunhoitoterapian laadukkaaksi kristilliseksi terapiatyöksi, jossa pyritään kokonaisvaltaisesti auttamaan ihmistä hänen ongelmissaan kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta (Suomen Sielunhoitoterapeutit ry: Mitä sielunhoitoterapia on?). Yhdistystä edustavien Junnilan ja Strengellin (2015:35) mukaan sielunhoitoterapiassa yhdistyvät psykologinen ja hengellinen näkökulma: hengellisyys saa olla luonteva osa todellisuuden kokemusta, ja sielunhoitoterapiaan sisältyykin yleensä rukousta eri muodoissaan.

Sielunhoitoterapian lähestymistavassa sielunhoitoon yhdistyy erilaisia psykologisia teorioita (Ojalampi, 2013). Ojalamin (2013:37) mukaan psykologia nähdään ainakin RE-sielunhoitoterapiassa teologialle alisteisena: psykologian saralta hyväksytään ne teoriat, jotka ovat sopusoinnussa sielunhoitoterapian teologisen ajattelumallin kanssa. Näyttääkin siltä, että sielunhoitoterapia edustaa niin sanottua integraationäkökulmaa² psykologian ja kristinuskon väliseen suhteeseen (ks. Jones, 2010).

Sielunhoitoterapia on viime vuosien kuluessa ammatillistunut ja näyttää siltä, että siitä pyritään tekemään yhteiskunnallisesti vakuuttavaa. Esimerkiksi Seppo Jokisen Rikotusta cheä -teos (alkuteos vuodelta 1994) on argumentaatioltaan suunnattu tietynlaiselle uskonnollisesti orientoituneelle yleisölle. Saara Kinnunen ja Leena Junnila (2016) kehittävät RE Koulutus ry:n puitteissa ”Sovintoon elämän kanssa” -terapeuttisen sielunhoidon mallia, joka pohjautuu Jokisen menetelmään. Sen taustaa kuvataan viittaamalla esimerkiksi psykologisiin teorioihin ja terapiasuhdetta koskevaan tutkimustietoon, joita yhdistetään kristilliseen ihmiskäsitykseen. Myös Varpu Pykäläisen teos *Sielunhoitoterapian perusteet* (2010) esittelee sielunhoitoterapiaa ammatillisena auttamismuotona, johon kouluttaudutaan ja jonka harjoittajan on muun muassa käytävä työnohjauksessa.

Sielunhoitoterapeutit ry esittelee internetsivuillaan noin 120 koulutuksen saanutta sielunhoitoterapeuttia (Suomen Sielunhoitoterapeutit ry: Yhdistys, Sielunhoitoterapeutit). Sielunhoitoterapian ammatillistumisesta kertovat

myös sielunhoitoterapiakoulutusten järjestäminen, sielunhoitoterapeutteja määrittävien kriteerien ja eettisten ohjeiden laatiminen sekä sielunhoitoterapian valvonta. Ammatillistumisesta ja tieteen arvostamisen kasvusta kertoo myös se, että Suomen ACC järjestää konferensseja psykologisen tiedon ja kristillisen uskon vuorovaikutuksesta, ja konferenssijulkaisuissa julkaistuisa esitelmissä on hyödynnetty tutkimustietoa esimerkiksi rukouksen vaikuttavuudesta psykofyysiseen terveydentilaan (ks. Schüz, 2016:8–9). Sielunhoitoterapian ammatillistumisesta kertoo myös se, että se on asiakkaalle useimmiten maksullista, joskin kyseistä apua tarjotaan jonkin verran myös seurakuntatyön puitteissa (ks. Kakkuri 2012).

Suomen ACC kattojärjestönä ja Sielunhoitoterapeutit ry sen jäsenjärjestönä pitävät ”Raamattua uskon, elämän ja etiikan ylimpänä ohjeena”. Yhdistykseen kuuluvat sielunhoitoterapeutit sitoutuvat apostolisiin uskontunnustuksiin ja elävät ”henkilökohtaisessa suhteessa Jeesukseen Kristukseen”. (Suomen ACC: Etiikka ja toiminnan laatu, Suomen ACC:n eettinen ohjeistus 2012:2). Sielunhoitoterapian eettisenä periaatteena korostetaan kuitenkin myös asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Sielunhoitoterapeutit ry on sitoutunut Suomen ACC:n eettiseen ohjeistukseen, jonka mukaan:

Auttajat kunnioittavat omaa ja asiakkaidensa arvoa, oikeuksia ja koskemattomuutta sekä hengellisiä ja eettisiä näkemyksiä. He kunnioittavat asiakkaidensa valintoja ja itsemääräämisoikeutta sekä tukevat asiakkaidensa vastuuta itsestään ja päätöksistään. (Suomen ACC:n eettinen ohjeistus, 2012:2.)

Sielunhoitoterapian korostukset viittaavat siihen, että terapiasuuntaus pohjautuu evankelikaaliseen kristilliseen traditioon.³ Evankelikaalisuus on kirkko- ja tunnustuskuntien rajat ylittävä liike, jossa korostetaan Raamatun asemaa, Jeesuksen ristinkuoleman merkitystä, yksilön omaa uskonkokemusta ja henkilökohtaista vakaumusta sekä evankelioinnin tärkeyttä. Liike vaikuttaa erityisesti angloamerikkalaisessa maailmassa, mutta myös Suomessa eri kirkkokuntien sisällä. (McGrath, 2000; Pokki, 2003.) Evankelikaalisuuteen pohjautumisesta seuraa, että sielunhoitoterapia joutuu mahdollisiin jännitteisiin ja ongelmiin kahteen eri suuntaan. Ensinnäkin jännitteitä voi olla evankelikaalisen kristillisyyden ja psykologian (sekä siihen pohjautuvan psykoterapian) välillä, minkä vuoksi sielunhoitoterapian asema (psyko)terapian kentällä

ei välttämättä ole ongelmaton. Toiseksi sielunhoitoterapian evankelikaalinen tausta voi omalta osaltaan vaikeuttaa sen suhdetta evankelis-luterilaisen kirkon sielunhoitoon.

Suomen ACC:n piirissä vaikuttavat Kinnunen ja Akseli Mäkelä pitävät tärkeänä, että myös sielunhoitoterapialla on paikka terapian kentällä, vaikka kaikki eivät pitäisi sitä ammatillisena ja tieteeseen perustuvana auttamismuotona. Kinnusen ja Mäkelän mukaan sielunhoitoterapia ei kaikille sovi, mutta toteavat myös, etteivät kaikki asiakkaat voi hyväksyä myöskään ”psykologiasa vallalla olevaa naturalistista maailmanselitystä”. (Ks. Kinnunen & Mäkelä, 2014:28–29.)

Sielunhoitoterapian suhde psykoterapiaan

Psykoterapia on suojatulla psykoterapeutin ammattinimikkeellä tarjottua terapiaa, jonka Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirasto (Valvira) määrittelee tavoitteelliseksi terveydenhuollon ammatilliseksi toiminnaksi, jolla hoidetaan henkilöitä, joilla on ”psykkinen häiriö tai psykoterapian keinoin autettavissa oleva muu ongelma”. Psykoterapian tavoitteena on Valviran mukaan psyykkisten häiriöiden ja niihin liittyvän kärsimyksen poistaminen tai lievittäminen, psyykkisen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä henkilön ongelmanratkaisuvalmiuksien lisääminen. (Ks. Valvira, 2008.)

Psykoterapiasuuntausten on perustuttava Valviran mukaan ”tieteellisesti tutkittuun yhtenäiseen psykologiseen teoriaan, joka auttaa ymmärtämään sekä ihmisen normaalia kehitystä että psyykkisten häiriöiden eri muotoja”. Valviran kriteerit täyttäviä terapiasuuntauksia ovat esimerkiksi psykoanalyttisesta, perheterapeuttisesta ja kognitiivisesta teoriasta johdetut menetelmät. (Ks. Valvira, 2008.) Psykoterapeuttikoulutus on lainsäädännön mukaan järjestettävä yliopistoissa tai yhteistyössä yliopiston kanssa (Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 2010: 2a§).

Sielunhoitoterapeuttikoulutusta ei järjestetä yhteistyössä yliopistojen kanssa eikä se anna pätevyyttä toimia psykoterapeuttina. Se on kuitenkin rakenteellisesti ja myös pituudeltaan melko samankaltainen psykoterapeutin pätevyyden antavien koulutusten kanssa sikäli, että koulutukseen valittavilta vaaditaan soveltuva pohjakoulutus, ja koulutus koostuu teoriaopinnoista, omasta terapiasta ja ohjatusta työharjoittelusta. Sisällöllisesti sielunhoitoterapiakoulutus koostuu terapiatyön, teologian, mielenterveyden ja psykologian

perusteista sekä perheen merkityksen tarkastelusta. (Ks. Pykäläinen, 2010:79–82).

Sosiaali- ja terveysministeriön laatimassa vaihtoehtohoitojen sääntelyn tarvetta koskevassa selvityksessä on kiinnitetty huomiota niin sanottujen vaihtoehtoisten ”psykoterapioiden” potilasturvallisuutta koskeviin riskeihin (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:43–46). Ei ole kuitenkaan täysin selvää, miten vaihtoehtoisuus psykoterapian kentällä oikeastaan määritellään, sillä Valviran hyväksymien terapiasuuntausten joukossa on moninaisuutta.

Ensinnäkin, mitä tulee tieteellisyteen, akateemisen psykologian ja käytännön psykoterapian välillä on Suomessa juopa: psykoanalyysi on akateemisessa psykologiassa marginaalisessa asemassa, mutta enemmistö laillistetuista psykologi-psykoterapeuteista on psykoanalyttisesti suuntautuneita (ks. Talvitie, 2015:13–14). Toiseksi, vaikka psykoterapia pyrkisikin olemaan uskonnollisesti neutraalia, se ei kuitenkaan voi olla ideologisesti sitoutumatonta tai niin sanottua arvoneutraalia toimintaa. Myös niin sanotuissa ”uskonnollisesti sitoutumattomassa” psykoterapiassa on aina jokin ihmiskäsitys, eikä tieteen avulla voida pohjimmiltaan ratkaista sitä, mitä ihmisten on syytä arvostaa ja mitä ei. Tämän vuoksi onkin mahdollista, että asiakas ajautuu ristiriitaan psykoterapeuttinsa kanssa, eikä tämä ristiriita pohjimmiltaan johdu siitä, että toinen edustaisi tieteellistä ja toinen ei-tieteellistä ajattelutapaa. Kolmanneksi, Valviran hyväksymän psykoterapian osana voidaan käyttää menetelmiä, joilla on psykoterapeuttinen vaikutus, vaikkeivät nuo menetelmät olisi itsessään psykoterapiaa. Tähän perustuu esimerkiksi mindfulness-harjoitusten ja taiteen käyttö osana psykoterapiaa (ks. esim. Hentinen, 2009; Tiainen & Tirri-Ollikainen, 2004). Johdonmukaista lieneekin, että psykoterapiassa voi myös rukoilla yhdessä terapeutin kanssa, jos rukouksen katsotaan tukevan asiakkaan mielenterveyttä.

Suomen ACC:lla on akkreditointijärjestelmässään omat kriteerinsä myös ”kristillisen psykoterapian” harjoittajille, jotka ovat kategorisoinnissa sielunhoitoterapeutteja ”korkeammalla” ja jossa keskeisenä kriteerinä on Valviran myöntämän psykoterapeutti-nimikkeen käyttöoikeus. Ilmeisesti ”kristillisen psykoterapian” varsinaista koulutusta ei kuitenkaan tarjoa mikään ACC:n kanssa yhteistyötä tekevästä yhdistyksistä, vaan ACC:n akkreditoimat ”kristillisen psykoterapian” harjoittajat ovat hankkineet koulutuksensa samoja reittejä kuin muutkin Valviran hyväksymät psykoterapeutit. Ainakaan ACC:n nettisivuilta ei myöskään löydy listaa akkreditoituista psykoterapeuteista yhteystietoineen.

Vaikuttaakin siltä, että Sielunhoitoterapeutit ry:n nettisivuilla listattuja sielunhoitoterapeutteja on runsaasti, mutta ACC:n akkreditoimaa *psykoterapeuttia* on käytännössä vaikeaa löytää. (Ks. Suomen ACC: Akkreditointi.)

Valviran hyväksymän ”vaihtoehdon” psykoterapian ja sielunhoidon välisellä kentällä tarjoaa myös Itä-Suomen yliopiston järjestämä pastoraalipsykologinen psykoterapeuttikoulutus. Se täyttää Valviran kriteerit ja siitä valmistutaan virallisiksi psykoterapeuteiksi. Pastoraalipsykologinen psykoterapeuttikoulutus näyttää pyrkivän vastaamaan ainakin osittain samoihin tarpeisiin sielunhoitoterapian tai kristillisen psykoterapian kanssa.⁴ (Itä-Suomen yliopisto: Psykoterapeuttikoulutus.)

Näyttää kuitenkin siltä, että pastoraalipsykologinen psykoterapeuttikoulutus ohjaa harjoittamaan taustaoletuksiltaan ja menetelmiltään erilaista psykoterapiaa kuin Suomen ACC:n tarkoittama ”kristillinen psykoterapia”. Karkeasti sanoen ero lieenee siinä, että pastoraalipsykologinen psykoterapia on heikosti teististä ja ACC:n kristillinen psykoterapia vahvasti teististä. Kinnunen ja Mäkelän mukaan heikosti teistisessä terapiassa voi olla uskonnollisia elementtejä, jos niitä pidetään asiakkaalle inhimillisesti katsottuna tarpeellisina, mutta psykoterapeutin vakaumus ei vaikuta työskentelytapaan. Vahvasti teistinen terapia näyttää edellyttävän terapeutilta uskonnollista vakaumusta, sillä terapiassa Jumalan uskotaan olevan läsnä ja vaikuttavan kaikessa, ja tavoitteena on helpottaa asiakkaan hengellisiä kokemusten toteutumista ja parantavan suhteen vahvistumista Jumalaan. Kristillisen psykoterapian ja sielunhoitoterapian puolesta puhuvat Kinnunen ja Mäkelä eivät kuitenkaan kritisoi heikkoon teismiin perustuvaa terapiaa, vaan näyttävät suhtautuvan siihen yhtenä hyvänä vaihtoehtona. (Ks. Kinnunen & Mäkelä, 2014:28–29.)

Evangelikaalisen kristillisyyden ja psykologian suhde on jännitteinen, mutta myös hedelmällinen ja moninainen: enemmistö evangelikaalisista kristityistä suhtautuu moderniin psykologiaan arvostaen, mutta kriittisesti (Johnson, 2010:7). Pääasiallisesti myönteinen suhde psykologiaan mahdollistaa sen, että sielunhoitoterapia hahmotetaan täydentäväksi terapiaksi eli terapiaksi, jolla on osittain erilaiset tavoitteet ja mahdollisuudet verrattuna psykoterapiaan. Tällaisen vaikutelman saa RE Koulutus ry:n puheenjohtaja Kalevi Rautjoen näkemyksestä: ”Emme ole kilpaileva vaan täydentävä toimija. Opetamme huolella opiskelijan osaamisen rajoihin liittyvistä asioista huomioiden tilanteet, jossa asiakkaan on välttämätöntä saada sellaista apua, johon meidän koulutuksemme antamat taidot eivät ole riittäviä.” (Ks. Kakkuri, 2012.)

Täydentävää näkökulmaa näyttää edustavan myös sielunhoitoterapian perusteista kirjan kirjoittanut Varpu Pykäläinen, jonka mukaan sielunhoitoterapiaa ei tule sekoittaa sielunhoitoon (joka on kertaluontoista tai enintään muutaman tapaamisen sarjasta koostuvaa⁵), muttei myöskään psykoterapiaan (jota harjoittavat Valviran hyväksymät psykoterapeutit useita vuosia kestäneen opiskelun ja työkokemuksen perusteella). Pykäläisen mukaan sielunhoitoterapia pyrkii vastaamaan mielenterveystyön ja seurakuntatyön tarjoaman avun välimaastoon jäävien ihmisten tarpeisiin ja on luonteeltaan useimmiten lyhytterapiaa. (Pykäläinen, 2010:13–14, 32.) Näyttää siis siltä, että sielunhoitoterapialla pyritään auttamaan sellaisia ihmisiä, joiden tarpeisiin lyhyemmät sielunhoidolliset keskustelut ja seurakuntayhteydessä koettu toinen toisensa tukeminen eivät laadullisesti tai määrällisesti riitä tai jotka eivät löydä luontevaa keskusteluyhteyttä toisten yhteisöön kuuluvien kanssa.

Sielunhoitoterapian suhde evankelis-luterilaisen kirkon sielunhoitoon ja pastoraalipsykologiaan

Jos sielunhoitoterapian suhde psykoterapiaan on jännitteisyydestään huolimatta myönteinen, Suomen ACC:n ja sielunhoitoterapian alan toiminnassa voi nähdä jopa kilpailevan vaihtoehtoisuuden merkkejä suhteessa pastoraalipsykologiseen sielunhoitoajatteluun ja evankelis-luterilaisen kirkon sielunhoitoon. Tosin on huomattava, että evankelis-luterilaisen kirkon sielunhoito ei ole selkeästi määriteltyä tai rajattua, vaan se toteutuu kirkon toiminnassa monimuotoisesti ja monenlaisin painotuksin. Viitteitä ristiriidoista on löydettävissä kahdesta lehtiartikkelista, jotka on julkaistu evankelis-luterilaisissa seurakuntalehdissä, Paavo Kettusen (2013) sielunhoitoa käsittelevästä perusteoksesta sekä Toni Terhon (2016) ACC:n konferenssijulkaisussa julkaistussa artikkelista.

Tampereen kirkkosanomissa vuonna 2012 julkaistussa artikkelissa toimittaja Vesa Keinonen on haastatellut Tampereen yliopistollisen sairaalan sairaalapastori Mika Kallunkia. Kallunki arvioi, että sielunhoitoterapiassa pyritään vilpittömästi auttamaan ihmisiä ja pitää tärkeänä, että sielunhoitoterapia ja evankelis-luterilaisen kirkon sielunhoito ovat keskusteluyhteydessä keskenään, ”koska kirkolla ei ole yksinoikeutta sielunhoito-termiin”. Kallunki kuitenkin näkee ongelmia sielunhoitoterapian ”ohuessa teologisessa pohjassa sekä sen taustalla olevassa yhteiskristillisessä ja usein vahvan karismaattises-

sa ajattelussa”. Lehtijutusta käy ilmi, ettei RE-sielunhoitoterapiakoulutusta hyväksytty edellisenä vuonna Kirkon koulutuskalenteriin. Kallunki selvittää, että syynä tähän on ollut paitsi se, että kirkko tarjoaa omaa laaja-alaista sielunhoitokoulutusta, myös se, että sielunhoitoterapian teologinen peruslähtökohta, hengellisyys, ihmiskäsitys ja arvoperusta on luterilaiselle kirkolle vieras. (Ks. Keinonen, 2012.) Epäselväksi kuitenkin jää, mikä sielunhoitoterapian teologisessa peruslähtökohdassa ja ihmiskäsityksessä on luterilaiselle kirkolle vierasta (vrt. Suomen ACC: Suomen ACC:n eettinen ohjeistus 2012:3–4, jossa kuvataan Suomen ACC:n toimintatapojen raamatullista perustaa ja mm. kristillistä ihmiskäsitystä).

Kallunki arvelee haastattelussa myös sielunhoitoterapian ja luterilaisuuden jumalakuvissa olevan eroa ja antaa ymmärtää, että sielunhoitoterapiassa ajateltaisiin, että kun riittävästi rukoilee, Jumala ottaa sielunhoidossa kivun ja ahdistuksen pois. Tätä ajatusta vasten Kallunki ehdottaa: ”Vai voisiko rukous merkitä sitä, että Luojamme kivun keskellä kannattelee niin, että ihminen itse ottaa vastuuta elämästään, traumaistaan ja niiden läpityöskentelystä?” (Ks. Keinonen, 2012.) On syytä kysyä, missä määrin Kallungin esittämä vastakainasettelu jumalakuvassa ja rukouskäsitelyssä on totuudenmukainen. Väitetäänkö sielunhoitoterapiassa, että rukous ja sielunhoito vaikuttavat Kallungin kuvaamalla tavalla?

Eri sielunhoitokäsitysten taustalla oleviin teologisiin eroihin ja niiden erilaisiin psykologiasuhteisiin viittaa myös ACC:n Toni Terho (2016:39), joka mainitsee Suomen ACC:n erityispiirteenä ”vaihtoehtoajattelun” suhteessa ”Suomen akateemiseen sielunhoitokenttään”, jossa ”niin sanottu pastoraalipsykologinen ajattelu on ollut pitkään vallitsevana näkemyksenä”. Suhteessa siihen Terho katsoo Suomen ACC:n edustavan ”vaihtoehtoista ajattelu- ja toimintatapaa” (ks. myös Kinnunen & Mäkelä, 2014:28). Terho hahmottelee pastoraalipsykologista ajattelua sellaiseksi, jossa naturalismiin pohjautuva psykologia asetetaan kristillisen uskon arviointiperusteeksi.⁶ Tässä yhteydessä on syytä kysyä, vastaako Terhon esittämä pastoraalipsykologian hahmotus pastoraalipsykologian alan toimijoiden itseymmärrystä psykologian ja kristillisen uskon suhteesta.

Paavo Kettunen (2013:70) sivuaa sielunhoitoterapiaa teoksessaan *Auttava kohtaaminen I*, ja näyttää tekevän siihen pesäeroa mainitsemalla, etteivät sielunhoitoterapeutit yleensä ole (evankelisluterilaisen) kirkon työntekijöitä ja että sielunhoitoterapiakoulutus on ”yksittäisten henkilöiden ja järjestöjen an-

tamaa”. Kettusen mukaan sielunhoitoterapeuteilla ei ole yksityisesti toimiesaan samaa vaitiolovelvollisuutta kuin kirkon virassa olevilla sielunhoitajilla. Ylipäätään Kettusen (2013:70,73) mukaan sielunhoito yksityisenä ja maksullisena ammatin harjoittamisena ei kuulu (evankelis-luterilaisen) kirkon perinteeseen (osa sielunhoitoterapiasta toteutuu nimenomaan yksityisenä ja maksullisena palveluna).

Kettusen kritiikissä kiinnittää huomiota ensinnäkin se, että vaikka seurakuntalaisten keskinäinen toinen toisensa tukeminen on hänen mukaansa sielunhoidon perustoimintamuoto (ks. Kettunen 2013:68), sielunhoitoterapiaa kritisoidessaan hän näyttää korostavan sielunhoitoa kirkon työntekijöiden tehtävänä mainitessaan, etteivät sielunhoitoterapeutit yleensä ole (evankelis-luterilaisen) kirkon työntekijöitä (ks. Kettunen, 2013:70). Suomen ACC:n Terho (2016:39) arvioikin, että pastoraalipsykologisessa ajattelussa sielunhoito näytetään sitovan tiukasti kirkolliseen virkaan ja että ACC:n lähestymistapa on tässä suhteessa erilainen.

Toiseksi, vaikka sielunhoitoterapian saralla vaikuttaa mm. helluntai- ja vapaaseurakuntiin kuuluvia, toimii vastuutehtävissä myös ihmisiä, jotka vaikuttavat tai ovat vaikuttaneet evankelis-luterilaisessa kirkossa. RE koulutus ry:n hallituksessa toimivat esimerkiksi Kalevi Rautjoki, joka on työskennellyt Kansan Raamattuseurassa, sekä Saara Kinnunen, joka jäi eläkkeelle Vaasan perheasiain neuvottelukeskukseen perheneuvojan virasta (Kansan Raamattuseura: Nähtävää Vivamossa; Vaasan seurakuntayhtymä: yhteisen kirkkoneuvoston kokous 4.6.2015; Re Koulutus ry: Re koulutus ry:n hallitus). Evanke- likaalisuus vaikuttaa myös evankelis-luterilaisen kirkon sisällä, vaikka kirkon pastoraalipsykologisessa sielunhoitoperinteessä onkin ehkä haluttu ottaa siihen etäisyyttä.

Kolmanneksi, kirkon työntekijöinä toimivien sielunhoitajien vaitiolovelvollisuus riippuu siitä, mitä virkaa he kirkon sisällä edustavat. Pappien vaitiolovelvollisuus on erilainen verrattuna diakonien tai maallikoiden vaitiolovelvollisuuteen. Ylipäätään kirkon virassa olevien työntekijöiden vaitiolovelvollisuudesta on säädetty kirkkolaissa eli se liittyy kirkon yhteiskunnalliseen ja lainsäädännöllä määriteltyyn erityisasemaan. (Ks. Aika puhua – aika vaieta, 2011:19–26.). Se, että sielunhoitoterapeuteilla ei ilmeisesti ole juridisesti määriteltyä vaitiolovelvollisuutta, on kytköksissä siihen, ettei hoitomuodolla ole sellaista yhteiskunnallista asemaa, johon juridinen valvonta kuuluu. On kuitenkin huomattava, että sielunhoitoterapeutti sitoutuu Suomen

ACC:n eettisten ohjeiden mukaan vaitiolo- tai salassapitovelvollisuuteen (Suomen ACC: Etiikka ja toiminnan laatu, Suomen ACC:n eettinen ohjeistu 2012:5) eli vaitiolo velvollisuus on moraalinen velvollisuus, jonka rikkomisesta ilmeisesti seuraa ilmeisesti Sielunhoitoterapeutit ry:stä erottaminen (ks. Suomen Sielunhoitoterapeutit ry: Säännöt).

Neljänneksi, myös evankelis-luterilaisen kirkon tarjoaman sielunhoidon ilmaisuus on eräällä tavalla kytköksissä kirkon yhteiskunnalliseen erityisasemaan. Asiakkaalleen maksuttoman sielunhoidon ja perheterapian tarjoamisen mahdollistaa nimittäin merkittävässä määrin kirkollisvero, jonka kerääminen ei ole mahdollista esimerkiksi helluntai- tai vapaaseurakunnissa. Tosiasiaan on, etteivät kirkon työntekijöinä toimivat sielunhoitajat tai perheterapeutit suinkaan tee työtään ilmaiseksi, sillä heille maksetaan (kirkollisveroin sekä osin kuntien ostopalvelusopimuksin hankittua) palkkaa. Suomen ACC:n eettisissä ohjeissa myös todetaan, ettei yhdistyksen toimija saa tavoitella perusteetonta aineellista tai muuta etua (Suomen ACC: Etiikka ja toiminnan laatu).

Onkin kysyttävä, missä määrin luterilaisen kirkon sisältä nouseva sielunhoitoterapiaan kohdistuva kritiikki perustuu teologisten erimielisyyksien lisäksi myös luterilaisen kirkon yhteiskunnalliseen erityisasemaan eli siihen, että eri kirkkojen ja kristillisten suuntausten mahdollisuudet avun tarjoamiseen ovat käytännössä hyvin erilaiset.

Sielunhoitoterapiasta tarvitaan tutkimusta

Vaikuttaa siltä, että sielunhoitoterapia on tulenarka aihe. Yhteiskunnallisessa mielessä tulenarkuus liittyy kysymykseen vaihtoehtohoidoista ja niihin liittyvistä uhkista ja mahdollisuuksista. Kärjistetysti voidaan kysyä, onko sielunhoitoterapia kyseenalaista puoskarointia vai asiakkaiden tarpeiden mukaista apua. Kirkollisessa kentässä ja teologisessa mielessä tulenarkuus liittyy evankelikaalisen kristillisyyden ja siihen varauksellisesti suhtautuvien moninaiisiin keskinäisiin konflikteihin. Sielunhoitoterapiaan sisältyvä raamatullisuuden ja henkilökohtaisen uskon korostus voikin aiheuttaa jopa ”allergisia reaktioita” niissä, jotka ovat itse kokeneet tai kuulleet jonkun muun kokeneen nämä korostukset ahdistaviksi.

Tulenarkuutensa vuoksi sielunhoitoterapian tutkiminen on vaikeaa, mutta sitäkin tärkeämpää.

Kiitokset

Kirjoitus oli aiemmin osa laajempaa käsikirjoitusta, jota ovat kommentoineet TT Karoliina Nikula ja FT, PsM Aura Nortomaa, TK Marjut Häkkinen ja neljä muuta mielenterveyden kokemusasiantuntijaa sekä kaksi referee-arvioijaa. Lämpimät kiitokset!

Viitteet

- 1 Sielunhoitoterapeutit ry:n alainen sielunhoitoterapiakoulutus on laajuudeltaan vähintään 60 opintopistettä, ja siihen kuuluu myös 40 tuntia koulutukseen osallistuvan omaa sielunhoitoterapiaa sekä vähintään 100 tuntia ohjattua työharjoittelua. Koulutusta on kahdenlaista. Lähellä ihmistä -koulutusta järjestää Perheniemen opisto. Terapeuttisen sielunhoidon koulutusta järjestää RE Koulutus ry. Molemmilla koulutuksilla on Suomen ACC:n akkreditointi. (Perheniemen evankelinen opisto: Lähellä ihmistä - Terapeuttisen sielunhoidon koulutus (80 op); Re Koulutus: Terveuloa Re koulutus ry:n kotisivuille!; Suomen sielunhoitoterapeutit ry: Koulutus.)
- 2 Integraationäkökulmassa psykologia muovataan yhteensopivaksi kristinuskon kanssa ristiriitatilanteita nöyrästi ja avoimesti ratkaisten, psykologian ihmiskäsitykseen liittyvät taustaoletukset tiedostaen ja tieteellistä korkeatasoisuutta korostaen. Tällä tavalla kristinuskko voidaan integroida mihin tahansa (muovattuun) psykologiseen teoriaan.
- 3 Suomen ACC:n hallituksessa toimivan Toni Terhon (2016:38) mukaan ACC:n kristillisyyttä on kuvattu paitsi evankelikaaliseksi myös raamatulliseksi. Viime vuosina on käytetty myös ilmaisua klassinen kristinuskko. Terhon mukaan kaikilla näillä ilmaisuilla on pyritty kuvaamaan kristinuskon ydintä, jota on pidetty suhteelliseen selkeänä ja kaikkina aikoina samana.
- 4 Psykologisen viitekehyksen osalta pastoraalipsykologinen psykoterapeuttikoulutus on psykodynaaminen. Pastoraalipsykologian osuuden (8op) tavoitteena on ”ihmisen psyykkisen ja uskonnollisen puolen sisäkkäisyyden analysointi ja ihmisen elämänkaaren ongelmakohtien ja erilaisten auttamistapojen teologinen ja psykologinen reflektointi”. Koulutuksen tavoitteena on ”parantaa opiskelijan valmiuksia kohdata autettavan uskonnolliseen elämään liittyviä kysymyksiä osana psykoterapiaprosessia”. Siinä missä sielunhoitoterapia sijoittuu ”psykoterapian ja sielunhoidon välimaastoon”, pastoraalipsykologinen psykoterapeuttikoulutus ”lisää sielunhoidon ja psykoterapian keskinäistä reflektointia”.
- 5 Pykäläisen sielunhoitokäsitys näyttää olevan rajattu siten, ettei siihen sisälly pitkäkestoisia sielunhoitosuhteita, joissa on piirteitä myös hengellisestä ohjauksesta.
- 6 Tosin Terho (2016:39) tekee tämän ehdollisesti kirjoittamalla seuraavasti: ”Mikäli sen [pastoraalipsykologisen ajattelun] sisältönä on – – ennen kaikkea naturalismiin pohjautuvan psykologian asettaminen kristillisen uskon arviointiperusteeksi, voidaan Suomen ACC:n katsoa edustavan vaihtoehtoista ajattelu- ja toimintatapaa”.

Kirjallisuus

- Aika puhua – aika vaieta.* (2011). *Aika puhua – aika vaieta*. Rippisalaisuus ja vaihtolovelvollisuus kirkossa. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2011: 2. Helsinki.
- Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä* 16.12.2010/1120.
- Hentinen, H. (2009). *Taideterapia*. – Duodecim Terveyskirjasto. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00159. – Viitattu 16.3.2017.
- Itä-Suomen yliopisto, psykoterapeuttikoulutus.* <https://www2.uef.fi/psykoterapeuttikoulutus/ajankohtaista>. 5.7.2016.
- Javanainen, P. (2013). *Rikotusta eheä – terapeuttinen sielunhoito*. Käytännöllisen teologian pro gradu. Filosofinen tiedekunta, Itä-Suomen yliopisto.
- Johnson, E.L. (2010). Preface to the Second Edition. – E.L. Johnson (ed.), *Psychology & Christianity. Five views*. Second edition. Downers Grove, Illinois: IVP Academic. (7–8).
- Junnila, L. & Strengell, T. (2015). Sielunhoitoterapia sijoittuu sielunhoidon ja terapian välimaastoon. *Kristillinen Lääkärilehti* 2/2015, 35–37.
- Jokinen, S. (2011). *Rikotusta eheä*. toim. M. Paananen. 4. painos. Alkuteos 1994. Hämeenlinna: Päivä.
- Jones, S.L. (2010). An Integration View. – E.L. Johnson (ed.), *Psychology & Christianity. Five views*. Second edition. Downers Grove, Illinois: IVP Academic. (101–128).
- Kakkuri, T. (toim.) (2012). Terapiaa kaikkiin vaieluihin. Kirkko ja kaupunki 13.02.2012. <http://www.valomerkki.fi/kirkko-ja-kaupunki/kirkko-ja-kaupunki-arkisto/terapiata-kaikkiin-vaieluihin>. – Viitattu 12.1.2017.
- Kansan Raamattuseura, Nähtävää Vivamossa http://www.kansanraamattuseura.fi/sinulle/loma_ja_kurssikeskukset/vivamo_-_lohja/esittely/nahtavaa_vivamossa. – Viitattu 7.7.2016.
- Keinonen, V. (toim.) (2012). Mistä löytää oikea apu sielunhoidon ja terapian tarvaratalossa? Tampereen kirkkosanomien 23.05.2012. <http://www.tampereenkirkkosanomien.fi/uutiset.html?114>. – Viitattu 12.1.2017.
- Kettunen, P. (2013). *Auttava kohtaaminen I. Sielunhoidon perusteet ja teologia*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kinnunen, S. & Junnila, L. (2016). ”Sovintoon elämän kanssa” –terapeuttisen sielunhoidon malli (mallin kehitystyö on vielä kesken). https://asiakas.kotisivukone.com/files/rekoulutus.com.kotisivukone.com/SHT-malli_sovintoon_elaman_kanssa_18.1.2016.pdf. – Viitattu 21.11.2016.
- Kinnunen, S. & Mäkelä, A. (2014). Kristillinen psykoterapia ja käytäntö. – 5. Konferenssi psykologisen tiedon ja kristillisen uskon vuorovaikutuksesta. 31.1.–2.2.2014 Tampere-talossa (konferenssijulkaisu). Suomen ACC. (27–29).
- McGrath, A.E. (2000). *Evangelikalismi. – Modernin Teologian Ensyklopedia*. Helsinki: Kirjapaja. (164–165).
- Ojalampi, M. (2013). *RE –sielunhoitoterapia – Koulutus Paratiisiin porteille. Ihmiskäsitys sekä teologisen ja psykologisen ajattelun subde Vivamon terapeuttisen sielunhoidon koulutuksessa vuosina 2010–2012*. Käytännöllisen teologian pro gradu. Teologinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- Perheniemen evankelinen opisto, Lähellä ihmistä - Terapeuttisen sielunhoidon koulutus (80 op). <http://www.perheniemi.com/17>. – Viitattu 7.7.2016.
- Pokki, T. (2003). Mitä on evankelikalismi? *Teologinen aikakauskirja* 2/2003. (137–146).
- Pykäläinen, V. (2010). *Sielunhoitoterapian perusteet*. Hämeenlinna: Päivä.
- Re Koulutus. Tervetuloa Re koulutus ry:n kotisivuille! <http://www.rekoulutus.com/>. 12.1.2017.
- Re Koulutus. Re koulutus ry:n hallitus. <http://www.rekoulutus.com/4>. 12.1.2017.

- Schüz, I. (2016). Rukouksen vaikuttavuus. Kansainväliseen kirjallisuushakuun perustuva katsaus. *Suomen ACC:n 10-vuotisjuhlakonferenssi ja koulutustapahtuma psykologisen tiedon ja kristillisen uskon vuorovaikutuksesta*. 28.1.–31.1.2016 Tampere-talossa (konferenssijulkaisu). Suomen ACC. (8–9).
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2009). *Vaihtoehtotoimien sääntelyn tarve*. Vaihtoehtotoimien koskevan lainsäädännön tarpeita selvittäneen työryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:17. <https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/112500/URN%3AN-BN%3afi-fe201504225671.pdf?sequence=1>. – Viitattu 7.7.2016.
- Suomen ACC. Akkreditointi. <http://www.accfinland.org/?sid=7>. – Viitattu 7.7.2016.
- Suomen ACC. Etiikka ja toiminnan laatu. <http://www.accfinland.org/?sid=14>. – Viitattu 7.7.2016.
- Suomen ACC. Suomen ACC:n eettinen ohjeistus 2012 (SAEO). http://www.accfinland.org/filearc/1004_SAE0%20versio%201.1%20fv.pdf. – Viitattu 9.1.2017.
- Suomen sielunhoitoterapeutit ry. Mitä sielunhoitoterapia on? <http://www.suomensielunhoitoterapeutit.fi/> – Viitattu 7.7.2016.
- Suomen sielunhoitoterapeutit ry. Sielunhoitoterapeutit. <http://www.suomensielunhoitoterapeutit.fi/?sid=19>. – Viitattu 15.3.2017.
- Suomen sielunhoitoterapeutit ry. Säännöt. <http://www.suomensielunhoitoterapeutit.fi/?sid=7>. – Viitattu 17.5.2017.
- Suomen sielunhoitoterapeutit ry. Yhdistys. <http://www.suomensielunhoitoterapeutit.fi/?sid=4>. – Viitattu 15.3.2017.
- Talvitie, V. (2015). *Arkipsykologiasta aivotutkimukseen. Kysymyksiä psykologian filosofiasista*. Helsinki: Basam Books.
- Terho, T. (2016). *Suomen ACC – 10 vuotta. Muistelua ja visiointia*. – Suomen ACC:n 10-vuotisjuhla -konferenssi ja koulutustapahtuma psykologisen tiedon ja kristillisen uskon vuorovaikutuksesta. 28.1.–31.1.2016 Tampere-talossa (konferenssijulkaisu). Suomen ACC. (37–39).
- Tiainen, A. & Tirri-Ollikainen, T. (2004). Toistuvan masennuksen ennaltaehkäisy mindfulnessiin pohjautuvalla kognitiivisella psykoterapialla. *Kognitiivisen psykoterapian verkkolehti* 2004, 1(1), 24–43. Kognitiivisen psykoterapian yhdistys ry. <http://kognitiivinenpsykoterapia.fi/verkkolehti/2004/ktmindartikk.pdf>. – Viitattu 16.3.2017.
- Vaasan seurakuntayhtymä, yhteisen kirkkoneuvoston kokous 4.6.2015. <http://docplayer.fi/4939442-Vaasan-seurakuntayhtyma-kokous-4-6-2015-klo-15-30-sivu-1-vasa-kyrkliga-samfallighet-samantr-kl-sida-vasaesplanaden-3-e-v-van.html>. – Viitattu 7.7.2016.
- Valvira. (2008). Koulutuksen hyväksymisperusteet. http://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet/hakemusohjeet/suomessa_koulutetut/psykoterapeutit/koulutuksen_hyvakysymisperusteet. – Viitattu 14.6.2016.
- Virasoja, A. (2012). *Sielunhoitoterapian vaikutus mielenterveyskuntoutujan toimintakykyyn*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma/sosiaalinen kuntoutus. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Tutkimusta yhteisvoimin: Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin

Johdanto

Työskentelemme Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja toimimme opettajina muun muassa monikulttuurisuusopinnoissa. Turvapaikanhakijoiden kasvava määrä Suomessa 2015 herätti meissä halun tutkia, miten evankelis-luterilaiset seurakunnat reagoivat turvapaikanhakijoiden tuloon seurakuntansa alueelle. Keskustelimme tutkimustarpeesta eri tahojen kanssa ja pohdimme löytyisikö tutkimukselle rahoittajaa. Tarve tutkimustiedon kokoamiseen tiedostettiin eri puolilla.

Kirkon tutkimuskeskus oli havahtunut omissa tiedonkeruissaan seurakuntien turvapaikanhakijoiden tekemän työn kasvuun. Heidän mahdollisuutensa kerätä tietoa liittyi kattavaan kaikki evankelis-luterilaiset seurakunnat käsittävään kyselyaineistoon. Kyselyllä oli mahdollista saada selville erilaisia tunnuslukuja, mutta sillä ei voinut saada perusteellisempaa tietoa siitä, minkälaisia erilaisia toimintoja ja tapoja seurakunnissa turvapaikanhakijoiden kohtaamisessa käytettiin.

Kaksi intressiä kohtasivat ja Kirkon tutkimuskeskus päätti ryhtyä selvittämään laadullisesti sitä, mitä seurakunnissa tapahtui. Yhteistyö Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa syntyi.

Liikkeelle lähtö

Ensimmäisessä vaiheessa teimme tutkimussuunnitelman, jossa tavoitteemme oli selvittää seurakuntien reagointitapoja ja käytäntöjä turvapaikanhakijoiden parissa tehtävässä työssä eri puolilla Suomea. Tämä olisi ollut mahdoton urakka ilman opiskelijoiden työpanosta.

Opiskelijat rekrytoitiin aivan tutkimushankkeen alkumetreillä. Tieto rahoituksesta tuli vuoden 2015 lopulla ja tutkimushanke oli päätetty aloittaa vuoden 2016 alusta. Opiskelijoita rekrytoitiin ensiksi Vopan (opiskelijaint-ra) kautta, sittemmin lisäksi tutkijoiden omista opinnäytetyöryhmistä sekä monikulttuurisuusopintojaksosta. Kiinnostuneille opiskelijoille järjestettiin infotilaisuus tutkimushankkeesta. Infotilaisuuteen tammikuussa osallistui Helsingin kampuksella kymmenkunta opiskelijaa, joista suurin osa paikan päällä ja osa läsnä internetin välityksellä. Varhaisessa vaiheessa opiskelijoita rekrytoitiin myös Diakonia-ammattikorkeakoulun osallistavan kehittämisen (OSKE) –työpajoissa, joiden yleisenä tarkoituksena on kehittää oppilaitoksen ja työelämän välisiä yhteyksiä. Erityisenä tarkoituksena on saattaa opiskelijat ja työelämä yhteen yhteisen kiinnostuksen perusteella. Työelämän edustajat tarjoavat ideoita ja aiheita opinnäytetöiksi ja pienemmiksi oppimistehtäviksi ja opiskelijat kiertelevät työelämän edustajalta toiselle etsien itseään kiinnostavia aiheita ja opintojensa kannalta relevantteja näkökulmia.

Kevätlukukauden 2016 alun OSKE-pajassa esittelimme tutkimushanketta tarjoten opiskelijoille mahdollisuutta tehdä hankkeessa joko opinnäytetöitä tai muita opintoihin liittyviä tehtäviä. Pajassa löytyikin useita hankkeesta kiinnostuneita, sillä turvapaikanhakijoiden tilanne puhutteli laajasti myös opiskelijoita. Jatkoimme rekrytointia myös laittamalla viestin kaikille seurakuntaharjoitteluun lähteville kirkonalan opiskelijoille ja heidän harjoittelustaan vastaaville opettajille. Tässä viestissä haastoimme kaikkia opiskelijoita tekemään haastatteluja harjoitteluseurakunnissaan koskien turvapaikkatyötä. Diakilla on kampuksia Helsingin lisäksi myös Porissa, Oulussa, Pieksämäellä ja Turussa. Näin Suomen seurakunnat tulivat melko kattavasti edustetuiksi eri puolilta maata.

Vaikka kaikki kollegamme, jotka ohjasivat seurakuntaharjoitteluja, suhtautuivatkin myönteisesti haastattelujen tekemiseen osana seurakuntaharjoittelua, vain osa heistä edellytti haastattelun tekemisen harjoitteluun kuuluvana tehtävänä. Jotkut kollegat antoivat tehtävän enemmän vapaaehtoisena mahdollisuutena. Tämä aiheutti sen, ettei aivan kaikista seurakunnista, joissa

turvapaikkatyötä tehtiin, saatu haastatteluja, vaikka siellä opiskelija olisikin ollut harjoittelussa.

Lisäksi liitimme haastattelujen tekemisen osaksi monikulttuurisuusopin-
tojen kirkollisten opintojen tehtävää. Näin saimme lisää seurakuntia haastat-
telujen piiriin.

Opiskelijoille annettu tuki

Opiskelijat perehdytettiin haastattelujen tekemiseen kahdella tavalla. Kier-
simme ryhmissä kertomassa Seurakunnat turvapaikkatoimijoina -tutkimus-
hankkeesta ja valmentamassa opiskelijoita haastattelujen tekoon. Muille
kampuksille järjestettiin kokouksia internetin välityksellä. Niissä selvitettiin
samat asiat kuin luokkatapaamisissa.

Tämän lisäksi jokaiselle opiskelijalle, joka lähti seurakuntaharjoitteluun,
lähetettiin henkilökohtainen sähköposti, joka sisälsi ohjeet haastattelujen
tekemiseksi. Olimme laatineet tutkimushaastatteluja varten tiedotteen seu-
rakunnille ja tutkimukseen osallistuville, teemahaastattelukysymykset seura-
kuntien työntekijöille ja vapaaehtoisille sekä tutkimuslupakaavakkeen. Tämä
takasi, että kaikissa haastatteluissa kysyttiin samat asiat. Opinnäytetyöntekijät
lisäsivät haastatteluihin vielä omia kysymyksiään.

Pyysimme opiskelijoita tekemään haastattelut harjoittelunsa aikana, liit-
tyneenä kirkollisiin monikulttuurisuusopintoihin tai opinnäytetyöprosessiin.
Pyysimme heitä myös tekemään tallenteen jokaisesta tekemästään haastat-
telusta. Opinnäytetyöntekijät litteroivat itse aineistonsa, koska tämä kuuluu
opinnäytetyöprosessiin. Muilta opiskelijoilta pyysimme tallenteen.

Kävimme opiskelijoiden kanssa tarvittaessa puhelin- ja sähköpostikeskus-
teluja prosessin aikana. Joitakin opiskelijoita jouduimme hoputtamaan haas-
tattelujen tekemisessä, mutta useimmat innostuivat niistä kovasti ja hoitivat
osuutensa huolella. Joidenkin harjoitteluseurakuntien alueella ei kuitenkaan
ollut turvapaikanhakijoita, jolloin päädyimme siihen, ettei opiskelijoiden tar-
vinnut tehdä haastatteluja.

Tutkimushankkeen eteneminen

Aineiston keruu alkoi tammikuusta 2016 ja jatkui muutamien opiskelijoiden
osalta vielä syyslukukauden alkuun. Suurin osa opiskelijoiden haastatteluista

ajoittui maalís-toukokuulle 2016. Kerásimme itsekin aineístoá. Oma aineístonkeruumme ajoittui loppukevääseen ja alkusyksyyn. Aineíston kerääminen päättyi syyskuun 2016 lopussa. Opiskelijat tekivät kaikki haastattelunsa kasvotusten haastateltavien kanssa. Kustannussyistä me itse kuitenkin teimme useimmat haastattelut puhelimitse, vaikka joitakin haastatteluja kävimme tekemässä myös paikan päällä.

Osa haastatteluista oli yksilöhaastatteluja, mutta moni haastattelu tehtiin myös fokusryhmähaastattelun periaatteella. Tämä olikin ekonomista, koska samalla kertaa oli mahdollista haastatella useita henkilöitä eikä samoja asioita tarvinnut kerrata jokaisen haastateltavan kanssa erikseen, vaan ryhmässä liittyttiin toisen kertomaan omilla kommentteilla. Usein yhteisen ajan löytäminen oli kuitenkin vaikeaa ja oli välttämätöntä sopia haastattelut eri aikoihin. Tämä tietysti vei enemmän aikaa.

Haastatteluja tehtiin niin työntekijöille kuin vapaaehtoisillekin. Kummallekin ryhmälle oli eri haastatteluteemat, joskin yhteneväisyyksiä teemoissa oli paljon. Haastatteluja tehtiin yhteensä 54 seurakunnassa ja kymmenessä seurakuntayhtymässä. Haastateltavia oli yhteensä 124. Litteroituna aineístoá kertyi yhteensä 1092 sivua. Ilman laajaa opiskelijajoukkoa aineíston kerääminen ei olisi ollut mahdollista.

Haastattelujen lisäksi kerásimme kyselyaineíston hyödyntäen diakonia-barometrin 2016 kyselyä. Luetutimme kyselyn Kirkon tutkimuskeskuksen työntekijöillä ja monikulttuurisuusopinnoista vastaavilla kollegoilla ennen sen lähettämistä seurakuntiin. Kyselyaineísto toteutettiin webropol-kyselynä, joka lähti kaikkiin seurakuntiin, joissa oli maahanmuuttajatyön yhdysenkilö kirkkohallituksen maahanmuuttajatyön postituslistalla. Linkki kyselyyn lähti kirkon monikulttuurisuustyön postituslistan kautta, joten meillä ei ole käsitystä, kuinka moni kyselyyn vastaajista oli osallistunut jo haastatteluun.

Tutkimusaineíston analyysiin varasimme syksyn 2016. Kaksi viikkoa lokakuun alusta varasimme pelkästään analyysin tekemiseen ja matkustimme omalla kustannuksellamme muualle voidaksemme irrottautua arjen hektisyydestä. Analyysi pääsikin hyvälle alulle intensiivisen alun ansiosta. Kävimme läpi jokaisen litteroidun haastattelun ja luokittelimme sen sisällönanalyysin avulla. Analyysistä syntyi laaja tiedosto, jonka avulla aloimme kirjoittaa raporttia. Luimme toistemme tekstejä ja lisäsimme omia huomioitamme niihin. Vähitellen aineístosta alkoi muodostua tutkimusraportti, jota vielä hiottiin useaan kertaan.

Tutkimushankkeen tuotokset

Tutkimusraportti julkaistiin 10.3.2017 Kirkon tutkimuskeskuksen internet-julkaisusarjassa (Niemi & Siirto, 2017). Siitä otettiin kuitenkin pieni painos. Tutkimusta esiteltiin 13.3.2017 Kirkon tutkimuskeskuksen Osallistuva luterilaisuus -teemapäivässä. Lisäksi siitä on kirjoitettu tieteellinen artikkeli, joka julkaistaan vuoden 2017 lopulla Siirtolaisinstituutin pakolaisuutta käsittelevässä julkaisussa.

Opinnäytetöitä tekevät opiskelijat analysoivat omat aineistonsa ja tähän mennessä niitä on valmistunut neljä: Tiia Klemetilän *Perhelähtöinen työote kirkon turvapaikkatoiminnassa* (Klemetilä, 2016), Oskari Lehikoinen *Porin evankelis-luterilaiset seurakunnat työssä turvapaikanhakijoiden hätämajoitusyksikössä* (Lehikoinen, 2017), Sonja Sahlmanin *Seurakunnan toiminta turvapaikanhakijoiden parissa Nurmijärven vastaanottokeskuksessa. - Työskentelyn ja yhteistyön kehittäminen*. (Sahlman, 2017) sekä Inka Salo *Seurakunta kulttuurienvälisen kohtaamisen mahdollistajana* (Salo, 2016). Yksi opinnäytetyö on vielä kesken. Lisäksi Kaisa Aalto ja Virva Nissinen koostivat aineistosta kirkkohallituksen monikulttuurisuusasiantuntijan pyynnöstä hyvien käytäntöjen tiedostoja, jotka ovat löydettävissä kirkkohallituksen sivuilta (Sakasti i.a.). *Hyvät käytännöt* ovat siten kaikkien saatavilla olevaa vinkkimateriaalia turvapaikkatyötä ja laajemmin maahanmuuttajatyötä ajatellen.

Lopuksi

Tutkimushankkeen läpivieminen oli innostava prosessi. Opiskelijoiden avulla oli mahdollista kerätä aineistoa laajalti ympäri Suomea. Vastaavaan aineistonkeruuseen ei meillä olisi kahdestaan ollut mahdollisuutta.

Tutkimusprosessissa olimme uutta sekä opiskelijoiden osallistamisesta että itse tutkimusaiheesta. Sen nivominen omaan opettajan työhön on helppoa. Aineiston avulla löytyy opetukseen paljon konkreettisia esimerkkejä siitä, miten turvapaikkatyötä seurakunnissa hoidettiin. Tutkimushanke linkittyi vahvasti opetustyöhön, niin että siitä hyötyivät myös tutkimushankkeen ulkopuolelle jääneet opiskelijat. Itse prosessin läpivieminen taas antoi hienon mallin siitä, miten opiskelijoiden kanssa yhdessä on mahdollista toteuttaa laajakin tutkimushanke, joka käsittää koko Suomen.

Lähteet

- Klemetilä, T. (2016). *Perhelähtöinen työote kirkon turvapaikkatoiminnassa*. Opinnäyte. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116692/klemetila_tiia_oulu.pdf?sequence=1
- Lehikoinen, O. (2017). *Porin evankelis-luterilaiset seurakunnat työssä turvapaikanhakijoiden hätämajoitusyksikössä*. Opinnäyte. <https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/124354/Lehikoinen%20Oskari.pdf?sequence=1>
- Niemi, H. & Siirto, U. (2017). *Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin: Evankelis-luterilaiset seurakuntien turvapaikkatyö Suomessa*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/B2D9A-839490F9885C22580DD003E3453/\\$-FILE/KKH_Hatamajoituksesta_Aleppon_kelloihin_verkkojulkaisu.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/B2D9A-839490F9885C22580DD003E3453/$-FILE/KKH_Hatamajoituksesta_Aleppon_kelloihin_verkkojulkaisu.pdf)
- Sakasti i.a. Hyvät käytännöt. Tule jatkamaan turvapaikkatyön kehittämistä. *Sakasti.evl.fi*. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content431C85>. – Viitattu 4.3.2017.
- Sahlman, S. (2017). *Seurakunnan toiminta turvapaikanhakijoiden parissa Nurmijärven vastaanottokeskuksessa. - Työskentelyn ja yhteistyön kehittäminen*. Opinnäyte. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/125505/Sahlman_Sonja.pdf?sequence=1
- Salo, I. (2016). *Seurakunta kulttuurienvälisen kohtaamisen mahdollistajana*. Opinnäyte. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117769/Salo_Inka_HEL-SINKI.pdf?sequence=1

Emerging Adults Searching for a Meaning in Life after Cancer

Lectio Praecursoria, University of Helsinki,
May 19th, 2017

Occurrence of Cancer in the Life Stage of Big Dreams and Vulnerability

When we consider what our lives were like in the years of our emerging adulthood, where does this image take us? If we think back on what we dreamed of at the age of 18 or as a twenty-something, we can see how life has changed since then. When imagining ourselves in our twenties, we probably remembered our dreams of studying or finding a job and travelling abroad, as well as discovering who I am, what I believe in, and how I want to live my life. Perhaps we hoped to meet a partner for life and start a family sometime in the future. Emerging adulthood is a developmental stage that includes many potentialities: young people have many plans, dreams, and hopes for the future. Yet this life stage includes elements of vulnerability. Many critical strengths, personal values and belief systems are still developing, and often, young people of this age still depend on others in many ways (Arnette, 2004; Parks, 2011).

Today, in this particular moment, right now, we can quite easily remember how life was then and see changes in ourselves. Still, those moments of the

past explain many things in our lives today. The past opens up a window for us to see how we constructed our thoughts, ideas, values, and identity within time. Now, as then, we are also bound to the time dimension of the future. Dreams and goals drive us forward and give direction to our lives. People are storytellers by nature: our stories of the past, present, and future help us to experience coherence and meaning in life (see Lester, 1995; Van den Berg & Ganzevoort, 2014).

Imagine the shock for a young emerging adult who discovers a lump near the collar bone and realizes that this could be serious. Imagine the amount of distress when vague symptoms of a cough that is diagnosed as “nothing serious”, turn out to be cancer. *Who am I now? What does my future look like? Do I even have a future?*

Encountering cancer and facing these kinds of questions as a young adult can be seen as a global health issue. Even though cure rates are quite high, cancer is the most common cause of disease-related death in young people (e.g. Doherty et al., 2015; Nass et al., 2015). A cancer diagnosis often shatters a person’s sense of meaning in life. Re-building, discovering and trusting in a meaning in life can be a long process. During the cancer treatment, the hope lies in the thought of getting back to everyday life; however, young survivors are often mentally unprepared for what comes next.

After the cancer treatment, patients enter the “remission” stage. This often takes several years and at this stage patients go through regular medical check-ups. Rather than being told they are “cured”, they are told that “cancer is inactive at the moment.” Remission is an obscure liminal stage in which other people and society expect that the individual to eagerly live life as it was before treatment began. However, often the reality is different. For the first time, the beginning of remission gives a cancer survivor permission to consider how life has changed—or has it changed? *What I am supposed to learn from this? Did I learn something, or what if I did not?*

Cancer raises many questions and leads people down paths they did not wish to take. As recently published on the Facebook page of the campaign Fuck Cancer Suomi (April 26th 2017):

To be honest, cancer is a f***-kind of disease that you don’t wish for anyone. We want to show that an individual can enjoy life and live on even after cancer. This does not mean that we are avoiding the grievances and

difficulties of cancer. We are not saying that an individual can beat cancer with a positive attitude or by fighting it out. It is not true. However, we want each patient to have the personal right to show his/her distress and fears, as well as their own curiosity and courage. Fuck Cancer (campaign) provides an opportunity for young people and their significant others to tell their stories in the way they wish and bring out the specific viewpoints that the cancer process has raised for them as individual.

This extract was formulated by young cancer patients and former patients. Their campaign, Fuck Cancer Suomi, aims to make cancer of young people better known. Like this statement, my dissertation, *Meaningful life with(out) cancer – Coping narratives of emerging Finnish adults*, aims to show that life can be found as meaningful even after cancer in emerging adulthood.

Building a Meaning while Encountering Neglect

To find out how meaning in life is experienced after having cancer and what elements are relevant in the meaning-making process, I entered into an autobiographical interview process with sixteen emerging adults aged between 18 and 35. By starting these interviews with life tree drawings, I put all of us, the participants and myself as researcher, in an unknown situation. If you were asked to draw a tree representing your life, what would it look like?

The results of the research can be explained through three dimensions—context, identity, and practices. I will introduce these three dimensions next.

The context of these cancer stories was Finland, where access to health-care is easy and the costs of care are relatively low. It is a country with a strong Lutheran tradition. From the narratives of emerging adults, it was found that the context of personal life was a source of loss and neglect, as well as meaning and comfort. Neglect especially expressed as a need for more personalized information, and particularly more delicacy with fertility issues. For many, it was a challenge to get proper support to talk things through. Moreover, only a few participants received pastoral care, even though most faced existential anxiety and religious seeking. In a few stories, significant others were described with a negative tone: being dependent from others made the narrators feel humiliated, helpless and needy. Further, many of them were unprepared for the remission transition.

Still, interviewees also told positive stories about their context. Often their personal nurses provided outstanding support and an atmosphere of care. The most important source of care and support was close relationships. In the life tree drawings, significant others were often drawn as roots that kept the tree standing or as a new branch that balanced the tree. Often, these personal relationships intensified and, for some, new and highly significant relationships formed because of the cancer. Often a sense of self-worth was restored by experiencing hope and belonging in social relations. Some young people found that cancer became a meaningful part of their life story because of their new appreciation of significant others.

From the perspective of identity, cancer usually challenged the existing personal meaning system and view of the self. Many of the emerging adults encountered painful existential questions, such as *why would God allow this to happen to me?* In the drawings, the cancer was often shown as black symbols that impacted on the growth of the tree or damaged its trunk. Some portrayed the cancer experience holistically, saying *cancer made me small and therefore the tree is small*. After the first shock, the experience of having control over one's life was recovered slowly. Still, they often faced the question: *what does it mean that I had cancer at this age?*

Often, young people were surprised that they had such courage and strength within themselves and that they could overcome the emotional turmoil during and after the treatment process. Those who had a stronger sense of personal identity and maturation also appraised cancer as a meaningful part of their identity. The cancer process itself was experienced as anguishing, yet it also made them discover who they are. Buffered identity was a strong source of meaning in cancer: it helped young people to follow their personal values and life goals. These positive changes in self were pictured with colorful symbols, and hopes of the future as growth of the tree.

Both the personal context of life and identity impacted on the practices utilized to make sense of what had happened. On the level of practices, it was important to find channels to deal with the emotions that cancer aroused. At other times, the young people needed practices to create a mental distance from thoughts about cancer. From the perspective of religion, only a few turned to God that was experienced as Christian God, and most of them turned to a universal God or higher power using rituals: prayers were said to bring security and consolation. Lived religion was a source of comfort and

sense of control, expressed by carrying angel figures, using blessed praying cloths, or walking in nature. The role of individually formed religiosity during the cancer process can be summed up as a source of meaning and comfort during the crisis, but religion was rarely described as an explicit meaning in cancer.

For emerging adults, a meaningful life is constructed from multiple sources. The participants' views of the future showed how they experienced meaning in life after cancer treatment. Rather than appraising cancer with an explicit meaning, experiencing meaning in life was strongly related to sharing and caring. Those emerging adults who saw their future stories as full of dreams and hopes were highly motivated to share their cancer experience. These people had emotional support from a variety of sources. In contrast, those who experienced their future as fragile were often recently treated, unsatisfied with the care they received and still uncertain about how to fit cancer into their life story. Still, not everyone needed to find meanings in cancer. Therefore, meanings made from the crisis cannot be dealt with as a parallel concept to meaning in life.

A Call for Promoting Dignity in Care

The research findings highlight the importance of “dignity in care”. Whether they experienced being supported, or excluded from proper care and support, all participants needed to be encountered as an individual. From the perspective of care, the context of Finland is challenging: six hundred young people are diagnosed with cancer every year and these diagnoses are scattered over a large geographical area (Finland is 1157 km in length and 542 km in width). These facts pinpoint the importance of the quality of local care in terms of healthcare centers, hospitals, and support organizations. Therefore, having a stronger sense of “dignity in care” can and should be considered as part of care and support, more cross-sectionally and nationwide.

Absolute dignity means understanding human beings as holistic creatures that have spiritual needs, essential values, and an ethical awareness of dignity of self and others. What an individual experiences as dignity or violation in care is highly personal (Tranvåg & McSherry, 2016). From the perspective of dignity and worldview, the results indicate that the role of religion in the coping process of emerging adults is highly individual and it concerns more

than explicit practices of religion. Even though the religious climate in Finland has changed rapidly, facing cancer raises deep existential questions and religious seeking.

Awareness of being heard and the possibility to share cannot be over-emphasized, since telling personal stories helps people find coherence in difficult situations. The chance to narrate one's personal life story promotes the possibility to find meaning in life. Sharing could help people encounter fears of the future and find peace with existential anxiety (Synnes, 2016). Only after the treatment does it become possible to process thoughts about what happened and what could have happened. A person undergoing treatment must focus their positive energy to survive the physically and mentally demanding treatment process. It is impossible for an individual to beat cancer with a positive attitude: however, it is possible, with time and reflection, to live a full life after cancer.

References

- Arnette, J. J. (2004). *Emerging adulthood. The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Docherty, S. L., Kayle, M., Maslow, G. R., & Santacroce, J. (2015). The adolescent and young adult with cancer: A developmental life course perspective. *Seminars in Oncology Nursing*, 31(3), 186–196.
- Lester A. D. (1995). *Hope in pastoral care and counseling*. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press.
- Nass, S. J., Beupin, L. K., Demark-Wahnefried, W., Fasciano, K. Ganz, P. A., Hayes-Lattin, B., Hudson, M. M. Nevidjon, B., Oeffinger, K. C., Rechis, R., Richardson, L. C., Seibel N. L., & Smith, A. W. (2015). Identifying and Addressing the Needs of Adolescents and Young Adults With Cancer: Summary of an Institute of Medicine Workshop. *Oncologist*, 20(2), 186–195.
- Parks, S. D. (2011). *Big questions worthy dreams*, 2nd edition. San Francisco: Jossey Bass.
- Synnes, O. (2016). Storytelling as a dignity-preserving practice in palliative care. In O. Tranvåg, O. Synnes, & W. McSherry (Eds.) *Stories of dignity within healthcare* (Chapter 5 of the E-book). M&K Publishing: UK.
- Tranvåg, O., & McSherry, W. (2016). Understanding dignity: A complex concept at the heart of healthcare. In O. Tranvåg, O. Synnes, & W. McSherry (Eds.) *Stories of dignity within healthcare* (Chapter 1 of the E-book). M&K Publishing: UK.
- Van den Berg, J. A. & Ganzevoort, R. R. (2014). The art of creating futures – practical theology and a strategic research sensitivity for the future. *Acta Theologica*, 34(2), 166–185.

Matka pakolaisten rinnalla konfliktimaista Suomeen

Gothóni, Raili & Siirto, Ulla (toim.)

Pakolaisuudesta kotiin. Helsinki: Gaudeamus. 2016. 275 s.

Raili Gothonin ja Ulla Siirron toimittama kirja kuvaa pakolaisten matkaa konfliktimaista Suomeen. Kirja koostuu käytännön työhön perehtyneiden asiantuntijoiden kirjoittamista luvuista. Kirjan kohderyhmäksi mainitaan kunnat ja järjestöt, jotka toimivat tai ovat aikeissa toimia aihepiirin parissa sekä yksittäiset henkilöt. Julkisessa keskustelussa pakolaisia ja turvapaikanhakijoita käsitellään usein yhtenä joukkona. Kirja luo hyvää vastapainoa tälle, sillä se käsittelee alusta lähtien turvapaikanhakijoita ja pakolaisia yksilöinä, joilla jokaisella on omat taustat ja yksilölliset kokemukset.

Matka alkaa pureutumalla konfliktien juurisyihin ja niihin haasteisiin, joita avustustyöntekijät kohtaavat välittäessään apua ihmisille. Pauliina Parhiainen ja Sylvia Raulo antavat ajankohtaista kuvaa siitä, miten avustuskentän muutokset näkyvät erilaisten avustustoimijoiden kasvavana määränä ja avustusympäristön muuttumisena turvattommaksi. Pakolaisleirien olosuhteista ja luonnonvarojen käytöstä kirjoittaa Jari Hietaranta. Sosiaaliset ja taloudelliset vastakkaisasettelut leirien sisällä ja leirejä ympäröivät yhteisön välillä voivat johtaa konflikteihin. Ratkaisuna Hietaranta korostaa ennakoivan toiminnan merkitystä Yhdistyneiden kansakuntien (YK), muiden kansalaisjärjestöjen ja paikallisten yhteisöjen välillä.

Kirja on hyvin käytännönläheinen ja rakenteeltaan johdonmukainen. Kirjoittajat onnistuvat mielestäni kytkemään luvut toisiinsa ja tuovat esille ajankohtaisia turvapaikka- ja pakolaispoliittisia kysymyksiä, joihin ottavat myös itse kantaa. Viime vuosien tilannetta kuvaa Laura Tarviaisen teksti: ”Turvapaikkajärjestelmän tavoitteena on tilanteen hallinta. Siirtolaisuus on kuitenkin lähtökohtaisesti hallitsematonta.” Ulla Siirto ja Marja-Liisa Laihia tuovat esille turvapaikkapolitiikkaan liittyviä ristiriitaisuuksia. Kirjoittajat pureutuvat Euroopan Unionin turvapaikkapolitiikkaan, kuten Dublinin sopimuksen heikkoihin kohtiin ja suomalaisten viranomaisten toimintaan.

Kokonaisuutena kirja pyrkii lisäämään ymmärrystä pakolaisuuden syistä ja niistä olosuhteista, joista ihmisten tulevat Suomeen. Pekka Tuomola kirjoittaa lääkärin näkökulmasta, miten pakolaisten kokemat menetykset ja traumat vaikuttavat uudesta elämästä kiinni pääsemiseen. Erilaiset stressitekijät tuodaan esille myös kotouttamisprosessia koskevissa luvuissa. Kotouttamisen käsitteen taustalla on mielestäni hyvä huomioida 1990-luvulla laadittu vastaanottoa koskeva lainsäädäntö, jossa integraatiota käsiteltiin maan poliittisissa toimitissa kotouttamisena.

Kyseessä on asenteisiin vaikuttava kirja, jossa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oma ääni pääsee tarinoiden muodossa esille. Kirja keskittyy tarkastelemaan asioita avustustyön ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Lukiessani huomioni kiinnittyy siihen, että kirjoittajina on myös kirkon edustajia. Lisäksi mainitaan ACT Alliance, joka on kansainvälinen kirkollisten toimijoiden humanitaarisen avun ja vaikuttamistoiminnan yhteenliittymä. Kyseisen verkoston toiminnan piirissä ovat suomalaisista kirkollisista järjestöistä Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Lähetysseura.

Ilahduttavana piirteenä kirjassa on vapaaehtoisten esille tuominen turvapaikanhakijoiden auttamisessa. Ylöjärven seurakunnassa vapaaehtoisena toimineen Jyrki Koiviston kirjoittama tilannekuvaus on herkkä: ”Minä olen lukenut ja kuullut jotain sinun maasi tilanteesta, Välimeren aalloista ja pakolaiskriisin taustoista. Mutta nyt se kaikki on laitettava taka-alalle, koska me olemme nyt kasvokkain.” Vapaaehtoistoiminta antaakin kirjalle tulevaisuuteen tähtäävän katseen niiden ihmisten kanssa, jotka jäävät Suomeen. Sari Hammar ja Mari Katisko kirjoittavat osallisuuden näkökulmasta, miten tärkeää paikallistasolla on vuoropuhelun saaminen uusien tulijoiden kanssa.

Pidän kirjan tärkeimpänä tehtävänä sitä, että se tekee konkreettiseksi ja ymmärrettäväksi kansainväliset ja Suomessa tapahtuvat prosessit sekä erittelee useiden eri toimijoiden roolit käytännön työn näkökulmasta. Kirjan aihepiiri on laaja ja asiat toistuvat jonkin verran. Tämä ei kuitenkaan haittaa siitä näkökulmasta, että aiheeseen aiemmin perehtymätönkin lukija kykenee sisäistämään asiakokonaisuudet. Vaikka pakolaisilla ja turvapaikanhakijoilla on omat rankat tarinansa, on kirjan taustalla vastavoima – se rohkaisee meitä ajattelemaan toistemme kohtaamista ja rinnalla kulkemista.

Minttu Väisänen

Huoli hoivasta ja heikoimmista – yhteiskunta-tieteellinen tutkimus ihmisenä olemisen äärellä

Hoppania, Hanna-Kaisa & Karsio, Olli & Näre, Lena & Olakivi, Antero & Sointu, Liina & Vaittinen, Tiina & Zechner, Minna
Hoivan arvoiset. Vaiva yhteiskunnan ytimessä. Helsinki:
Gaudeamus 2016. 263 s.

Viva-kollektiivin nimellä kulkeva joukko hoivan yhteiskuntatieteellisiä tutkijoita on kirjoittanut yleistajuisen, hoivan arjen ja politiikan yhteyksiä kärkevästi avaavan kirjan. Vanhustenhoitoa sekä sen historiaan peilattavaa nykytilaa esimerkinään käyttävä teos tarkastelee miten, kenen toimesta ja ketä varten hoivaa Suomessa järjestetään. Hoivan nykytilan huolestuttama kirjoittajakollektiivi on asettanut tavoitteekseen ihmisyiden, hoivan ja politiikan maailmojen yhteen tuomisen sekä poliittisen ja julkisen keskustelun herättämisen.

Lähtökohtana kirjan tutkimusretkelle yhteiskunnan ja hoivan arkeen toimii aiemmin väärin ymmärretty ja sittemmin unohdettu vaivan käsite, johon kiteytyvät sattumille ja ajan kulumiselle alttiin ruumiin ja mielen hauraus. Tämä ihmisyyteen väijäämättä liittyvä vaivaisuus on yhtäaikaaisesti yksilöllinen ja jaettu kokemus sekä kutsu, jonka toinen kehollinen ja tunteva ihminen voi vain harvoin arjessa kohdatessaan täysin ohittaa. Vaivan ja kokonaisvaltaisena apuna hahmottuvan hoivan kumppanuus liittyy ihmisyyteen yksilöiden toisiinsa kohdistaman tarvitsevuuden ja riippuvuuden. Ihmisyyhteisöjen kollektiiviset ratkaisuyritykset vaivan ja hoivan tarpeisiin vastaamiseksi ovat myös osa teoksessa heijastuvaa, myötätunnon kyvyille rakentuvaa ja ihmisen eettisyyden lähtökohtiinsa sisällyttämää ihmiskuvaa, jota aikamme ahneus alistaa.

Kriittisen tutkimuksen näkökulmasta hoivapolitiikan käsitteitä ja toimintaa analysoivat kirjoittajat selvittävät, mihin katosivat ihmisyyden ja oikeudenmukaisuuden osina yhteiskuntaa. Hyvinvointia ja siihen liittyvää kollektiivista vastuunjakoa rakentavan politiikan harha-askleet he liittävät hyvinvointia, onnellisuutta ja vapautta virheellisesti määrittelevään uusliberalistiseen ideologiaan, jossa kaikkia ihmiselämän ulottuvuuksia arvioidaan suhteessa ra-

haan. Markkinatalouteen mukautuvat sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tuottamisessa käytettävät käsitteet kuten laatu ja vaikuttavuus saavat analyysin kautta absurdeja merkityksiä. Kriittisen ja oikeudenmukaisuutta peräänkuuluttavan tutkimuksen hengessä poliittisen päätöksenteon tietoperustaa ravistellaan perinpohjaisesti tekemällä näkyväksi ja kyseenalaistamalla arvovalinnat, jotka näyttävät piilevän päätöksenteon tueksi tuotetun faktana pidetyn tiedon takana. Aktiivisuuden, seniorikansalaisen ja hoivatyöntekijöiden voimaannuttamisen kaltaisia hyvään elämään liitettyjä käsitteitä ruotimalla teos avaa myös käsitteisiin piiloutuvia tavoitteita, joiden takana lymyilee kansalaistensa hyvinvoinnin edistämisen vastuusta vetäytyvä valtio.

Lämpimän ja sykkivän, rajalliseen ruumiillisuuteen sijoittuvan sydämen kirja ja sen ihmiskuva saavat kuvitteellisessa lähimmäisenrakkautta tihkuvassa tarinassa kunnallispoliitikko Kirstin ja tämän perheen elämästä, johon kietoutuvat myös hoivapalveluiden monimuotoisessa arjessa työskentelevät filippiiniläishoitaja Marie ja kotipalvelutyöntekijä Alli. Sujuvasti ja koukuttavasti hoivapolitiikan tieteellisen tarkastelun lomassa kulkeva tarina valaisee konkreettisilla ja koskettavilla esimerkeillään poliittisen päätöksenteon kivuliaita vaikutuksia yksittäisten kansalaisten jokapäiväiseen elämään.

Hoivan arvoiset tarjoaa kriittisen näkökulman hoivan koskettamien ihmisten elämään vaikuttavaan poliittiseen päätöksentekoon ja markkinatalouteen. Kirjoittajien vaivalle ja hoivalle antamien tulkintojen ja niiden yhteiskunnalliseen kontekstiin sijoittuvan vuoropuhelun ympärille rakentuva tematiikka mahdollistaa lukijalle myös yhtymäkohtien löytämisen hoivan sekä perimmäisten huolenaiheiden ympärille rakentuvan uskonnon välillä. Tämä yhteys jää lukijalle itselleen rakennettavaksi lukuun ottamatta päätösluvun kertomusta antiikin jumaltarujen Curasta.

Kirja tarjoaa esimerkin tutkimuksen arvosidonnaisuuden tiedostamisesta ja asemoinnista sekä popularisoinnista. Kattavien viitteiden ja kirjallisuusluettelonsa ansiosta se soveltuu lähteeksi sukeltaessa hoivan sosiaalitieteelliseen maailmaan. Yleiskielisen ja narratiivisen tyyliinsä ansiosta se soveltuu myös tieteen ja tutkimuksen maailmaan vihkiytymättömälle lukijalle. Tärkeän aiheensa, hoivan ja ihmisarvon, puolesta kirjan soisi kuluvan lukuisissa käsissä sekä herättävän ajatuksia suhteestamme vaivaisuuden ympärille rakentuvaan ihmisyyteen ja siihen olennaisesti kuuluvaan hoivaan.

Susanna Rieppo

Ainutlaatuinen uutusteos suomalaisten yksinäisyyden tilasta

Saari, Juho (toim.)

Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus 2016. 376 s.

Aivan hiljattain ilmestyneen vuoden 2017 *World Happiness Report* onnellisuusraportin mukaan suomalaiset ovat maailman viidenneksi onnellisin kansa. Hyvien uutisten taakse kätkeytyy kuitenkin merkittäviä väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja. Elintason kohentuminen ei ole parantanut elämänlaatua mikä osaksi liittyy suomalaisten *kokemaan yksinäisyyteen* ja sosiaalisten suhteiden vajavaisuuteen. Tampereen yliopiston sosiaali- ja terveyspolitiikan professori, yksinäisyystutkija Juho Saaren toimittamassa syksyllä 2016 ilmestyneessä *Yksinäisten Suomi* -teoksessa avataan tätä kriittistä yksinäisyyden tilaa, jolla on käsin kosketeltavia ja järjestyttäviä seurauksia paitsi yksinäisille itselleen myös koko suomalaiselle yhteiskunnalle.

Yksinäisyys on siinä mielessä mielenkiintoinen ilmiö, että se kumpuaa yksilöiden sosiaalisuuden perustarpeesta ja aivojen ja mielen kehitykseen liittyvästä tärkeästä vuorovaikutuksesta: mieli rakentuu suhteessa muuhun maailmaan. Yksilöt kaipaavat yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia, sekä kokemusta johonkin tärkeään ryhmään kuulumisesta. Yksinäisyys ei ole kuitenkaan yhtä *yksin olemisen* tai sen kaipuun kanssa, mikä on tärkeää normaalille kehitykselle ja hyvinvoinnille. Yksilöllä on toisinaan tarve yksinolon ja omaan tilaan. Suomalainen itsenäisyyttä ja yksilöllisyyttä korostava arvomaailma painottaa tätä näkökulmaa, mikä toisaalta kyseenalaistaa yhä enemmän sosiaalisuutta ja alati tavoiteltavissa olemista ihannoivaa nyky-yhteiskuntaa. Tämän vuoksi kirjassa painotetaan yksinäisyyteen liittyviä riskitekijöitä ja prosesseja, joilla yksinäisyyden raju pitkittynyt kierre tai siihen johtavat polut rakentuvat ja keinoja, joilla asiaan voidaan puuttua yksilö- ja yhteisötasolla.

Jopa 15–20 prosenttia suomalaista, myös lapsista ja nuorista, kärsii jonkinasteisesta yksinäisyydestä. *Yksinäisten Suomi* on kuin avunhuuto tälle näkymättömälle yksilökeskeiselle ongelmalle. Yksinäisyys on yhteydessä moniin terveys- ja hyvinvointiongelmiin kuten alhaiseen sosioekonomiseen asemaan,

masennukseen, päihdeongelmiin, työttömyyteen ja velkaantumiseen. Sen vuoksi on kriittistä huomioida yksinäisyyden ulottuvuudet eli sen syntyyn, seurauksiin ja vähentämiseen liittyviä seikkoja elämän eri vaiheissa.

Tässä yli 300-sivuisessa kirjassa yksinäisyyteen syvennytään laajalla artikkelikokoelmalla. Teos on osa Suomen Kulttuurirahaston rahoittamaa Suomalaisten yksinäisyys -hanketta. Kirjoittajat edustavat eri tieteenalvoja, ja siten yksinäisyyttä ilmionä päästään tarkastelemaan biologisista, psykologisista, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista lähtökohdista. Yllättäviä suuntauksia löytyy myös yksinäisyyden ilmenemisestä kirjallisuudessa, valokuvataiteessa ja musiikissa. Ilmiötä tarkastellaan eri aineistojen valossa. Aineistot kuvataan perusteellisesti kirjan liitteessä. Keskeiset aineistot ovat Yhteisvastuukeräyksen aineisto ja Juho Saaren vuonna 2014 keräämä laaja Helsingin Sanomissa kerätty Suomalaisten yksinäisyys (SY) -aineisto.

Kirja jakaantuu viiteen osaan: Ensimmäisessä osassa tarkastellaan suomalaisen yksinäisyystutkimuksen perusteita, toisessa osassa keskiössä ovat yksinäisyyden vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen, kolmannessa tarkastellaan yksinäisyyttä eri elämänvaiheissa, neljännessä yksinäisyyttä käsitellään kulttuurin eri muodoissa ja viidennessä syvennytään yksinäisyyden vähentämiskeinoihin. Lopuksi kirjan pääteesit kootaan yhteen ja esitetään yksinäisyystutkimuksen uusia suuntauksia.

Vaikka yksinäisyys tutkimusaiheena on siinä mielessä haasteellinen, ettei se lukeudu tietyn tieteenalan tutkimusperinteeseen, *Yksinäisten Suomi* oivallisesti käsittelee aiheeseen liittyviä monimutkaisia ja varsin kimurantteja seikkoja. Kirjassa kuvataan niitä yksilön ja yhteiskunnan ja yksilöiden välisiä prosesseja, jotka vaikuttavat henkilökohtaiseen hyvinvointiin ja terveyteen. Teos toimii erinomaisena kannanottona yksinäisyyden painottamisessa yhteiskunnallisena haasteena. Sen perimmäisenä tarkoituksena on herättää kiinnostusta yksinäisyydestä 2010-luvun Suomessa, jotta sitä voidaan purkaa konkreettisesti luomalla sosiaalisuutta tukevia rakenteita esimerkiksi kansalaisjärjestöjen, kirkon ja julkisen vallan keinoin mutta myös arkipäiväisessä elämässä. Kirjaa voi suositella yksinäisyydestä kiinnostuneelle monitieteelliselle tutkijakunnalle sen laajan metodologisen ja tutkimuskatsauksen vuoksi sekä lisäksi muulle aiheesta kiinnostuneelle yleisölle sen ajankohtaisen suomalaista yhteiskunnallista tilaa kuvaavan painotuksen vuoksi.

Mette Ranta

**Suomi 100 – Reformaatio 500
ajankuvia diakoniasta**

Diakonian tutkimuksen päivä
10.11.2017 DIAK, Helsinki
Diakonian tutkimuksen seura
www.DTS.fi

Diakonian tutkimuksen seura (DTS) on monitieteinen, diakoniaa ilmiöpohjaisesti tarkasteleva tieteellinen seura. Seura järjestää vuosittain marraskuussa Diakonian tutkimuksen päivän.

Tänä vuonna Diakonian tutkimuksen päivän aiheena on Suomi 100 – Reformaatio 500: ajankuvia diakoniasta. Tilaisuus järjestetään 10.11.2017 Helsingissä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Tervetuloa!

ΔΙΑΚΟΝΟΣ

WHAT DID DEACONS DO?

International conference: What did deacons do?

The School of Theology, University of Eastern Finland, plans an international and ecumenical series of biennial conferences on patristic understandings of diakonia.

The next conference will be held on September 12th - 14/15th 2017 in Joensuu, Finland.

Contact information: WDDD@uef.fi

More info: esko.ryokas@uef.fi

<https://wiki.uef.fi/x/MoiJAg>

Ohjeita kirjoittajille

Diakonian tutkimus ottaa vastaan artikkeleita ja erilaisia diakonian tutkimukseen liittyviä kirjoituksia. Toimitukselle voi lähettää myös uutisia ja tiedotteita. Tekstit lähetetään Diakonian tutkimus -aikakauskirjaan sähköisen julkaisualueen kautta osoitteessa <http://journal.fi/dt>, jonka käyttämiseen löytyvät ohjeet osoitteesta <http://dts.fi/aikakauskirja>. Diakonian tutkimus ei ennalta sitoudu julkaisemaan mitään aineistoa, ei edes tilattua. Julkaistuihin kirjoituksiin ei makseta tekijänpalkkioita. Kirjoittajien tulee liittää tekstinsä mukaan erillinen tiedosto, joka sisältää seuraavat kirjoittajatiedot: nimi, oppiarvo, ammatti, työpaikka ja yhteystiedot.

Tutkimusartikkelit ovat tutkimukseen perustuvia kirjoituksia. Niissä ilmaistaan selkeästi selvittävät tutkimuskysymykset, tutkimuksen lähteaineisto sekä käytetty tutkimuskirjallisuus. Toimitus pyytää niistä referee-käytännön mukaisesti asiantuntija-arviot, joiden perusteella toimitus päättää tarvittavista korjauksista ja artikkelin julkaisemisesta. Artikkelikäsi kirjoitus ei saa sisältää kirjoittajan henkilöllisyyden paljastavia tietoja. Käsi kirjoitukseen on liitettävä noin sadan sanan mittaiset suomen- ja englanninkieliset tiivistelmät tekstistä. Englanninkielinen tiivistelmä tulee tarkistuttaa kielentarkistajalla ennen artikkelin tarjoamista. Tutkimusartikkelin laajuus on korkeintaan 40000 merkkiä (sisältäen välilyönnit ja kirjallisuusluettelon). Laajemmista artikkeleista on neuvoteltava toimituksen kanssa erikseen.

Kirjoituksia on paikka esseille, katsauksille, hiljaisen tiedon ja uusien näköalojen esittelyyn. Kirjoituksissa voi olla viitteitä tutkimuskirjallisuuteen, mutta se ei ole julkaisemisen edellytys. Kirjoitusten merkittävä on korkeintaan 10000 merkkiä, ellei toimituksen kanssa toisin sovita.

Kirja-arvostelut arvioivat ja esittelevät uusia kotimaisia ja kansainvälisiä julkaisuja. Mukaan liitetään kirja-arvostelun otsikko sekä kirjan/kirjojen osalta kirjoittajan nimi, kirjan nimi, kustannuspaikka, kustantaja, julkaisuvuosi sekä sivumäärä. Laajuus lyhyissä esittelyissä on enintään 1500 merkkiä ja laajemmassa kirja-analysissä enintään 8000 merkkiä.

Kirjoitusohjeet

Tekstit lähetetään doc- tai docx-muodossa. Tekstin vasen laita on suora ilman sisennyksiä, teksti on tavuttamatta ja oikea laita tasaamaton. Kappaleet ilmaistaan rivinvaihdoilla ja tyhjällä rivivälillä. Otsikot ovat omilla riveillään. Älä käytä tyyliasetuksia. Jos tekstisi on referee-arvioon etenevä artikkeli, kirjoita se siten, ettei henkilöllisyytesi paljastu. Älä esimerkiksi sisällytä kirjoittajatietojasi siihen tiedostoon, jonka on tarkoitus edetä arviointiin.

Viitteiden sekä kirjallisuus- ja lähdeluettelon tyylinä on APA 6 (American Psychological Association 6th edition) Suomen oloihin sovellettuna. Kirjallisuusviitteet esitetään tekstissä siten, että sulkeisiin merkitään tekijän nimi ja julkaisuvuosi sekä tarvittaessa viittaus sivunumeroon seuraavasti: (Niemelä, 2015:12, 120–122). Mikäli viitataan useampaan lähteeseen, merkitään ne vanhimpaan uusia. Jos viitteen tekijöitä on kaksi, merkitään molempien sukunimet (Malkavaara & Ryökäs, 2015:114–115) ja jos useampia, vain ensimmäinen sukunimi ja ym. (Kääriäinen ym., 2009). Jos viitteen tekijä on yhteisö, merkitään yhteisön nimi ja painovuosi (Kirkkohallitus, 2009). Viitattaessa useampaan teokseen viitteet erotetaan toisistaan puolipisteellä (Ikonen, 2015; Kääriäinen ym., 2009). Alaviitteitä tulee käyttää vain erityisestä syystä. Taulukot ja kuvat kirjoitetaan erillisille sivuille kirjallisuuden jälkeen. Tekstiin on kuitenkin merkittävä selvästi taulukon ja kuvion ehdotettu paikka. Dataan pohjautuvat diagrammit lähetetään Excel-muotoisina.

Lähteet merkitään kirjallisuus- ja lähdeluetteloon ensimmäisten tekijöiden sukunimen mukaan aakkosjärjestyksessä sisältäen seuraavat tiedot: tekijän sukunimi ja etunimen ensimmäinen kirjain, julkaisuvuosi, teoksen nimi kursiivilla, kustannuspaikka ja kustantaja. Esimerkiksi: Ikonen, T. (2015). *Kirkko muukalaisen asialla: Kansainvälinen diakonia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon hiippakunta- ja keskuhallinnossa 1993–2004*. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Kokoomateoksen osat merkitään kirjallisuus- ja lähdeluetteloon seuraavasti: Malkavaara, M. (2002). Nälkä ja köyhyys kirkon asiaksi. Näkökulmia laman ja markkinakilpailun aikaan. – V. Mäkinen (toim.), *Lasaruksesta leipäjonoihin. Köyhyys kirkon kysymyksenä*. Jyväskylä: Atena, 283–312. Aikakauslehtiartikkelit merkitään seuraavasti: Kleiven, T. (2015). Empirical diaconal research and normativity: A discussion about methodology in diacocial science illustrated by the term 'phronesis' and the understanding of power. *Diaconia. Journal for the Study of Christian Social Practice*, 6(1), 43–60. Internetlähteiden merkinnässä noudatetaan seuraavaa tapaa: Mäkinen, V. (2015). Pääkirjoitus: Köyhyys, syrjäytyminen ja huono-osaisuus. *Teologia.fi*, (3). <https://www.teologia.fi/component/content/article?id=1265:paekirjoitus-koehyys-syrjaeytyminen-ja-huono-osaisuus> – Viitattu 18.12.2015.

Pääkirjoitus

Heikki Hiilamo Diakonian maisteriohjelma?

Artikkelit

Katri Suhonen Hiljainen tieto kirkon kehitysvammaistyössä

Esko Ryökäs Diakonit ja saarna

Kirjoitukset

Mari Stenlund Sielunhoitoterapian asema terapian kentällä ja evankelis-luterilaisessa kirkossa

Ulla Siirto ja Hanna Niemi Tutkimusta yhteisvoimin:

Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin

Suvi-Maria Saarelainen Emerging Adults Searching for a Meaning in Life after Cancer

Kirjallisuus

Gothóni, Raili & Siirto, Ulla (toim.): Pakolaisuudesta kotiin (Minttu Väisänen)

Hoppania, Hanna-Kaisa & Karsio, Olli & Näre, Lena &

Olakivi, Antero & Sointu, Liina & Vaittinen, Tiina &

Zechner, Minna: Hoivan arvoiset. Vaiva yhteiskunnan ytimessä (Susanna Rieppo)

Saari, Juho (toim.): Yksinäisten Suomi (Mette Ranta)

Diakonian tutkimus

e-julkaisuna osoitteessa

www.dts.fi